Sosyal Bilimler Enstitüsü

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÖNETİŞİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİLİM DALI

KORONAVİRÜS PANDEMİ SÜRECİ SONRASI GENÇLERDE GÖNÜLLÜLÜK VE ÇEVRİM İÇİ GÖNÜLLÜLÜK ALGISI: İSLAM İŞBİRLİĞİ GENÇLİK FORUMU ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

MERVE EGE AKTAŞ

İSTANBUL, 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÖNETİŞİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİLİM DALI

KORONAVİRÜS PANDEMİ SÜRECİ SONRASI GENÇLERDE GÖNÜLLÜLÜK VE ÇEVRİM İÇİ GÖNÜLLÜLÜK ALGISI: İSLAM İŞBİRLİĞİ GENÇLİK FORUMU ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

MERVE EGE AKTAŞ

Danışman: PROF. DR. İCLAL ATTİLA

İSTANBUL, 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAY BELGESİ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Merve Ege Aktaş'ın Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük ve Çevrim İçi Gönüllülük Algısı: İslam İşbirliği Gençlik Forumu Örneği adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi ...../...../.....

Öğretim Üyesi Adı Soyadı		**İmzası**
1.	Tez Danışmanı	
2.	Jüri Üyesi	
3.	Jüri Üyesi	
4.	Jüri Üyesi (Varsa)	
5.	Jüri Üyesi (Varsa)	

ÖZET

KORONAVİRÜS PANDEMİ SÜRECİ SONRASI GENÇLERDE GÖNÜLLÜLÜK VE ÇEVRİM İÇİ GÖNÜLLÜLÜK ALGISI: İSLAM İŞBİRLİĞİ GENÇLİK FORUMU ÖRNEĞİ

Toplumsal dayanışma ve refahın önemli bir bileşeni olan gönüllülüğün uluslararası alanda kabul edilebilir bir tanımını yapmayı ve koronavirüs salgınıyla birlikte genç gönüllülerin sayılarının artması ve gönüllülük alanında önemli bir paydaş haline gelmeleri nedeniyle, gençlerin pandemi öncesi ve sonrası dönemlerdeki gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algılarını ortaya koymayı amaçladığımız bu çalışmada, küreselleşme, sivil toplum ve gönüllülük kavramları arasındaki ilişkiye odaklanılacak ve gençlerin gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük tanımları, rol ve motivasyonları, gönüllülüğün gençler üzerindeki etkisi ve çevrim içi gönüllülük faaliyetleri arasındaki ilişki incelenecektir.

Bu araştırmada, diplomatik statüye sahip uluslararası bir kurum olan İslam İşbirliği Gençlik Forumu Genç Gönüllü Ağına kayıtlı 20 genç gönüllüden oluşan 2 grup seçilerek odak grup görüşme tekniği kullanılmıştır. Odak grup görüşmeleri yoluyla elde edilen veriler, betimsel ve yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemleriyle incelenmiştir. Analiz sonuçları, genç gönüllülerin pandemi öncesi ve sonrası gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algısı olmak üzere iki ana tema üzerine odaklanmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, gönüllülük gençler için "maddi beklenti olmaksızın yardım etme arzusu" şeklinde tanımlanmakla birlikte, koronavirüs pandemi sürecinde gençlerin gönüllülük algısında değişimler yaşanmış ve bu çerçevede çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin önem kazandığı belirlenmiştir. Toplumsal problemler karşısında farkındalık yaratma ve çözüm bulma arzusu ve gönüllülük faaliyetlerinin kişisel gelişime katkısı gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımındaki motivasyonu oluşturur. Gençlere göre yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetlerinin avantajları arasında doğrudan insanlarla iletişim kurma ve deneyimleyerek öğrenme imkanları bulunurken, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin avantajı ise yerel sınırları aşarak küresel düzeyde gerçekleştirilebilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Gönüllülük, Çevrim İçi Gönüllülük, Genç Gönüllüler, Küreselleşme, Koronavirüs Pandemisi

ABSTRACT

THE PERCEPTION OF VOLUNTEERISM AND ONLINE VOLUNTEERISM IN YOUTH AFTER THE CORONAVIRUS PANDEMIC PROCESS: AN EXAMPLE OF THE ISLAMIC COOPERATION YOUTH FORUM

In this study, we aim to provide an internationally acceptable definition of voluntarism, an important component of social solidarity and welfare, and to highlight the increasing numbers of young volunteers along with their becoming significant stakeholders in the field of voluntarism due to the coronavirus pandemic, we will reveal young people's perceptions of voluntary and online voluntary activities in the pre and post-pandemic periods. The focus will be on the relationship between globalization, civil society, and voluntarism concepts, and the definitions, roles, and motivations of youth in voluntary and online voluntary activities will be examined, along with the impact of voluntarism on young people and the relationship between online voluntary activities.

In this research, focus group interview technique was used by selecting 2 groups consisting of 20 young volunteers registered in the Islamic Cooperation Youth Forum Youth Volunteer Network, an international institution with diplomatic status. The data obtained through focus group discussions were analyzed using descriptive and interpretive phenomenological analysis methods. The results of the analysis are centered around two main themes: the perception of young volunteers regarding voluntary and online voluntary activities before and after the pandemic.

According to the results of the research, volunteering is defined as "the desire to assist without financial expectation" for young people, there have been changes in the perception of volunteering of young people during the coronavirus pandemic process, and it has been determined that online volunteering activities have gained importance in this framework. The desire to raise awareness and find solutions to social problems and the contribution of volunteering activities to personal development creates the motivation for young people to participate in volunteering activities. According to the youth, the advantages of face-to-face volunteering activities include the opportunity to communicate directly with people and learn by experience, while the advantage of online volunteering activities is that they can be carried out at a global level by crossing local borders.

Keywords: Volunteering, Online Volunteering, Young Volunteers, Globalization, COVID-19 Pandemic

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, toplumsal dayanışma ve refahın önemli bir bileşeni olarak gördüğüm ve üzerinde beş yıldır çalıştığım gönüllülük teması çerçevesinde "Gençlerin Pandemi Öncesi ve Sonrası Dönemlerdeki Gönüllülük ve Çevrim İçi Gönüllülük Algıları" başlığı altında gerçekleştirilen bir araştırmanın ürünüdür. Tez yazım sürecinde koronavirüs pandemisi, yüzyılın felaketi olarak adlandırdığımız Maraş depremi, iş ve özel hayat içerisinde yer alan yoğun süreçler gibi birçok zorlukla karşı karşıya kalmama rağmen, bu çalışmanın başarıya ulaşmasında katkıda bulunan birçok kişi bulunmaktadır.

İlk olarak, çalışma boyunca varlığını her zaman hissettiğim kıymetli eşim Av. Muhammed Hüzeyfe Aktaş'a desteği, anlayışı ve sabrına, her zaman yanımda olan canım annem Meral Karayel ve güzel kardeşim Duygu Ayşenaz Karayel'e, bu çalışmanın gerçekleşmesine olanak sağlayan İslam İşbirliği Gençlik Forumu'nun değerli başkanı Av. Taha Ayhan'a ve tez sürecinde yaşadığım her zorluğu dinleyip bana güç veren sevgili iş arkadaşım Hilal Öztürk'e teşekkür etmek isterim. Kurumun destekleri ve sahip olduğu gönüllü ağı olmadan, bu çalışmanın hayata geçmesi mümkün olmazdı.

Ayrıca tez danışmanım Prof. Dr. İclal Attila hocama en içten teşekkürlerimi sunarım. Sayın Danışmanımın rehberliği, önerileri ve sabrı olmadan, bu tez projesinin tamamlanması çok daha zorlu bir görev olurdu. Kendisinin bilgeliği ve rehberliği benim için büyük bir öğrenme deneyimi olmuştur.

Bu çalışmanın tamamlanmasında ve verilerin toplanmasında aktif olarak yer alan İslam İşbirliği Gençlik Forumu Genç Gönüllü Ağına kayıtlı tüm genç gönüllülere teşekkür etmek isterim. Onların katılımı ve değerli görüşleri, bu çalışmanın temelini oluşturdu ve sonuçlarını daha anlamlı kıldı.

Bu tez çalışması, gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük alanlarında gençlerin rolünü ve algısını anlamak amacıyla yapılmıştır. Elde edilen sonuçların, toplumsal dayanışma ve gönüllülüğün önemini vurgulamada ve gençlerin bu alandaki katkılarını desteklemede bir katkı sağlamasını umuyorum. Tezde sunulan bulguların, gönüllülük alanında çalışanlara ve araştırmacılara yeni perspektifler sunması ve gelecekteki çalışmalara ilham vermesi umuduyla.

Tez çalışmasının tamamlanmasına yardımcı olan herkese bir kez daha teşekkür ederim.

Merve Ege Aktaş

İstanbul, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **vii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **ix**
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ ..... **x**
GİRİŞ **2**
Tezin Konusu ve Amacı 2
Tezde Uygulanan Yöntem 2
Çalışmanın Sınırı ve Ana Hatları 3
1. KÜRESELLEŞME, SİVİL TOPLUM VE GÖNÜLLÜLÜK İLİŞKİSİ **4**
1.1. Küreselleşme ve Devlet 5
1.1.1. Küreselleşmeye Giden Süreçte Sosyal Devlet Kavramı 5
1.1.2. Neoliberal Politikaların Devlete ve Küreselleşmeye Etkisi 6
1.2. Küreselleşme ve Sivil Toplum 7
1.2.1. Küreselleşmeye Giden Süreçte Sivil Toplumun Ortaya Çıkışı 7
1.2.2. Küresel Sivil Toplum 9
1.3. Küreselleşme ve Gönüllülük 9
1.3.1. Gönüllülüğün Tanımı 9
1.3.2. Küreselleşme ve Gönüllülük İlişkisi 11
1.4. Gönüllülük-Sanal Gönüllülük Ve COVID-19 İlişkisi 12
1.4.1. COVID-19 Virüsünün Toplumsal Hayata Etkisi 12
1.4.2. Yeni Normal: Sanal Gönüllülük 15
1.4.3. Sanal Gönüllünün Tanımı ve Sanal Gönüllülük Faaliyetlerine Örnekler 17
2. İSLAM İŞBİRLİĞİ GENÇLİK FORUMU **19**
2.1. ICYF'nin Gönüllülük Alanında Yaptığı Çalışmalar 21
2.1.1. ICYF'in Gönüllülük Vizyonu 21
2.1.2. İİT Coğrafyasında Gönüllülerin Güçlendirilmesinin Gerekliliği 22
2.2. ICYF Gönüllülük Programları İçerik Ve Elementleri 23
2.2.1. ICYF Gönüllü Ağı 23
2.2.2. ICYF'nin Başarılı Gönüllülük Proje Uygulamaları 25

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 31
3.1. Nitel Araştırma Yöntemi 31
3.2. Veri Toplama Aracı 31
3.3. Araştırmanın Konusu ve Önemi 32
3.4. Araştırmanın Hipotezleri 34
3.5. Evren Örneklem 34
3.6. Verilerin Analizi 35
3.7. Geçerlik, Güvenilirlik ve Etik 35
3.8. Çalışmanın Soruları 36
3.9. Araştırmanın Sınırları 37
4. BULGULAR VE YORUM 38
4.1. Ana Temalar ve Alt Temalar 38
4.2. Çalışmaya Katılan Odak Grupların Genel Bilgileri 39
4.2.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı 39
4.2.2.Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı 40
4.2.3.Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı 41
4.2.4. Katılımcıların Uyruklarına Göre Dağılımı 42
4.2.5. Katılımcıların İnternete Erişim Durumu 43
4.2.6. Katılımcıların Meslek Grubuna Göre Dağılımı 43
4.2.7. Katılımcıların Gönüllülük Türü Tercihi 43
4.2.7.1. Odak Grup 1- Çevrim İçi Gönüllülük Çalışmalarında Bulunanlar 44
4.2.7.2. Odak Grup 2- Daha Önce Çevrim İçi Gönüllülük Çalışmalarında Bulunmadıklarını Belirtenler 46
4.3. Gençlerin Gönüllülük Algısı 48
4.3.1. Genç Gönüllülerin Yüz Yüze ve Online Gönüllülük Algısı 48
4.3.1.1. Gönüllülüğün Tanımı 48
4.3.1.2. Çevrim İçi Gönüllülüğün Tanımı 49
4.3.2. Gönüllülük ile İlgili Faaliyetleri Öğrenme Kaynağı 50
4.3.3. Gençlerin Katılım Sağladığı Yüz Yüze Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetleri Örnekleri, Faaliyetlerin Kimler Aracılığı ile Yürütüldüğü ve Gençlerin Faaliyetlere Katılım Motivasyonu 51
4.3.4. Yüz Yüze Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetlerinin Avantajları ve Dezavantajları 53
4.3.5. Gönüllülük Çalışan Kurumlarda Dijital Gönüllülük Seçeneği 55
4.3.6. Gençlerin Katılım Sağladığı Çevrim İçi Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetleri Örnekleri ve Gençlerin Faaliyetlere Katılım Motivasyonu 56
4.3.7. Çevrim İçi Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetlerinin Avantajları ve Dezavantajları 57
4.3.8. Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu 59

4.3.8.1. Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı Durumu 61
4.3.9. Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyinin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıma Etkisi 62
4.3.10. Yüz Yüze Gönüllülük Faaliyetlerinde Zaman ve Mekân Kısıtı 64
4.4. Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük ve Online Gönüllülük Algısı 65
4.4.1. Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük Algısı 65
4.4.2. Koronavirüs Pandemi Sürecinin Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıma Etkisi.. 66
4.4.3. Yüz Yüze ve Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerinin Etki Bakımından Karşılaştırılması 68
SONUÇ VE ÖNERİLER 70
KAYNAKÇA 76
EKLER 84
Ek 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu 84
Ek 2. Odak Grup Görüşmesi Başlangıç Formu 86
Ek 3. Odak Grup Görüşme Formu 87

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AGDER	Akdeniz Gençlik Derneği
BM	Birleşmiş Milletler
BMGK	Birleşmiş Milletler Genel Kurulu
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CEO	İcra Kurulu Başkanı
COVID-19	Koronavirüs Hastalığı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ICYF	Islamic Cooperation Youth Forum (İslam İşbirliği Gençlik Forumu)
IFRC	International Federation of Red Cross and Red Crescent (Kızılay ve Kızılhaç Federasyonları Birliği)
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)
OIC	Organization of Islamic Cooperation (İslam İşbirliği Teşkilatı)
IOM	International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TÜSEV	Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
UNV	United Nation Volunteers (Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Programı)

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Analiz Sonucu Ulaşılan Ana ve Alt Temalar 38

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. We Are Social 2022- Dünyada İnternet-Sosyal Medya Kullanımı Sayıları 14
Şekil 2. We Are Social 2022- Dünyada İnternet-Sosyal Medya Kullanımı Artış Oranları 14
Şekil 3. TÜSEV COVID-19 Salgınının Türkiye'de Faaliyet Gösteren STK'lara Etkisi 15
Şekil 4. Gönüllü İş Gücünün Dünya İş Gücü İçerisindeki Yeri (milyon iş gücü) 33
Şekil 5. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği- *Odak Grup 1* 40
Şekil 6. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği- *Odak Grup 2* 40
Şekil 7. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılım Grafiği- *Odak Grup 1* 40
Şekil 8. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılım Grafiği- *Odak Grup 2* 41
Şekil 9. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı- *Odak Grup 1* 41
Şekil 10. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı- *Odak Grup 2* 42
Şekil 11. Katılımcıların Uyruklarına Göre Dağılımı-*Odak Grup 1* 42
Şekil 12. Katılımcıların Uyruklarına Göre Dağılımı-*Odak Grup 2* 42
Şekil 13. Katılımcıların Meslek Grubuna Göre Dağılımı- *Odak Grup 1* 43
Şekil 14. Katılımcıların Meslek Grubuna Göre Dağılımı- *Odak Grup 2* 43
Şekil 15. Dijital Gönüllülük Seçeneği Varlığı Durumuna Göre Dağılımı-*Odak Grup 1* 55
Şekil 16. Dijital Gönüllülük Seçeneği Varlığı Durumuna Göre Dağılımı-*Odak Grup 2* 56
Şekil 17. Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumuna Göre Dağılımı *Odak Grup 1* 60
Şekil 18. Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumuna Göre Dağılım *Odak Grup 2* 60
Şekil 19. Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı 62
Şekil 20. Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı 62
Şekil 21. Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerinde Zaman ve Mekân Kısıtı Olmamasının Değerlendirilmesi-*Odak Grup 1* 64
Şekil 22. Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerinde Zaman ve Mekân Kısıtı Olmamasının Değerlendirilmesi-*Odak Grup 2* 65

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. 15 Aralık 2009 Tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 20

GİRİŞ

Gönüllülük kavramının tanımı, kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişse de genel çerçevede bireyin özgür iradesiyle, bir toplumsal girişim veya sivil hareket yoluyla, yaşadığı topluma sosyal hizmetlerin ulaşmasını amaçlayan faaliyetlerin bütününü ifade etmektedir. Çevrim içi gönüllülük kavramı ise, gönüllülük kavramıyla temelde aynı hedefi taşımakla birlikte günümüzde yaygınlaşan iletişim araçları aracılığıyla gönüllülük faaliyetlerinin zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlayan yenilikçi bir kavramdır.

Tezin Konusu ve Amacı

2020 yılında ortaya çıkan koronavirüs pandemisi, sosyal, kültürel ve ekonomik birçok alanda etkili olmuştur. Salgın döneminde, koronavirüs tedbirleri ve sosyal izolasyon süreçlerinin getirdiği gereklilikler nedeniyle insanlar evlerinde daha fazla zaman geçirmeye başlamış, bu da internet kullanım oranlarında önemli bir artışa yol açmıştır. Uygulanan kısıtlamalar, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin yeni bir şekle bürünerek çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine dönüşmesine neden olmuştur. Bu dönemde, çevrim içi gönüllülük kavramı "yeni normal" olarak adlandırılmaya başlanmıştır.

Pandemi süreciyle birlikte çevrim içi gönüllülük, gönüllü olmak isteyen bireyler için zaman, mekân kısıtlaması ve hatta küresel salgın gibi engellerle karşılaşabilecekleri durumlarda dahi teknolojik gelişmelerin desteğiyle, gönüllülük faaliyetlerine katılımı kolaylaştırmıştır. Aynı zamanda, çevrim içi gönüllülük amacıyla oluşturulan sosyal medya platformları, gönüllü ile gönüllü arayanlar arasındaki iletişimi kolaylıkla sağlamıştır.

Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin uygulanma sürecinde internet, bu faaliyetleri dijital ortamda yüz yüze gerçekleştirilen faaliyetler gibi *"kurumsal bir sistem içerisinde organize etme"* imkânı sunmuştur. Bu bağlamda, teknolojiyi fazlasıyla kullanan gençler için gönüllülük faaliyetlerine katılım kolaylaşmış ve pandemi sürecinin getirileri ile birlikte gençler için gönüllülük çalışmaları daha önemli bir hale gelmiştir. Gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımı koronavirüs pandemi süreciyle birlikte artış göstermiştir. Bu çalışmanın amacı, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılımdaki artışı ve gençlerin koronavirüs pandemi süreci öncesi ve sonrasındaki gönüllülük algısını ortaya koymaktır.

Tezde Uygulanan Yöntem

Bu çalışmada, koronavirüs pandemi sürecinden etkilenen yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin dönüşüm sürecini, genç gönüllüler aracılığıyla incelemeyi hedeflemekteyiz. Yorumlanabilir sonuçlara ulaşmak amacıyla, İslam İşbirliği Gençlik Forumu Gönüllü Ağına kayıtlı 18-35 yaş aralığındaki genç

gönüllülerle çevrim içi odak grup görüşmesi gerçekleştirilecektir. Odak grup çalışması ile uluslararası genç gönüllülerin pandemi süreci öncesi ve sonrasına ait gönüllülük algılarındaki değişim araştırılacaktır.

Bu bağlamda, çevrim içi gönüllülük kavramına değinmeden önce, koronavirüs pandemi süreci öncesi, gençlerde genel gönüllülük algısı, yapılan odak grup görüşmesi aracılığıyla ortaya konulacaktır. Gönüllülük faaliyetlerinde aktif bir rol üstlenen gençlerin pandemi öncesi ve sonrası gönüllülük faaliyetlerine katılım durumları, odak grup görüşmesi kapsamında değerlendirilecektir. Tezin bir diğer hedefi, gönüllülük faaliyetlerinin gençlere olan etkisini ve katkısını incelemektir. Araştırmanın en önemli noktası, pandemi sürecinden sonra 12 farklı ülkeden uluslararası genç gönüllülerin katılımıyla gerçekleştirilen bir odak grup çalışması olmasıdır. Bu nedenle, çalışmanın gönüllülük alanında literatüre önemli bir katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, çalışma gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük alanlarında çalışanlar için güncel bilgiler sunmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın Sınırı ve Ana Hatları

Bu çalışma, "Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük ve Çevrim İçi Gönüllülük Algısı" başlıklı çevrim içi odak grup görüşmesinden elde edilen verilere dayanmaktadır.

İslam İşbirliği Gençlik Forumu'na kayıtlı genç gönüllüler ile çevrim içi platformda odak grup görüşmesi şeklinde gerçekleştirilen çalışmada, İslam İşbirliği Gençlik Forumu ile ilgili akademik çalışmaların sınırlı sayıda olması nedeniyle, doğru kaynaklara ulaşabilmek amacıyla kurum görüşmeleri yöntemine başvurulmuştur. Literatür taraması süreci sırasında sadece Türkçe ve İngilizce kaynaklar incelenmiştir ve dil engeli nedeniyle İslam İşbirliği Teşkilatı'nın ana çalışma dillerinden biri olan Arapça kaynaklar değerlendirilememiştir.

Tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, küreselleşme, sivil toplum ve gönüllülük kavramları arasındaki ilişki ele alınacak ve bu kavramlara ilişkin literatür çalışmasına yer verilecektir. İkinci bölümde, gönüllülük, sanal gönüllülük ve COVID-19 kavramları arasındaki ilişki incelenecektir. Üçüncü bölümde, İslam İşbirliği Gençlik Forumu'nun gönüllülük vizyonu, misyonu ve gönüllülük alanındaki faaliyetleri ele alınacak ve dördüncü ve beşinci bölümlerde, İslam İşbirliği Gençlik Forumu Uluslararası Genç Gönüllü Ağında yer alan gönüllülerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinin analizi ve yorumları sunulacaktır.

Sonuç ve öneriler bölümünde, çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak uluslararası genç gönüllülerle gerçekleştirilen görüşmelerin sonuçları özetlenecektir. Gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük alanlarında genç gönüllü katılımının artırılması için öneriler sunulacaktır.

1. KÜRESELLEŞME, SİVİL TOPLUM VE GÖNÜLLÜLÜK İLİŞKİSİ

Küreselleşme olgusunun tam olarak ortaya çıkış tarihi bilinmese de küreselleşmeye doğru giden süreçte yaşanan teknolojik gelişmeler, önemli etkenlerden birini oluşturmaktadır. İlk haberleşme uydusunun 1960'lı yılların sonunda fırlatılması, teknolojik gelişmelerin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Demirkaya 2006: 135). Bu yeni gelişmeler aracılığıyla, uzaklık ve yakınlık kavramları etkisini kaybetmiş, bilgi aktarımı ve iletişim kolaylığı gibi etkenler üzerinden "küresel ağ" oluşumu başlamıştır. Ayrıca, piyasanın uluslararası düzeye ulaşması ve mesafelerin göz ardı edilerek ticaretin yaygınlaşması, piyasaların serbestleşmesine yol açmıştır. Bu çerçevede, Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) 2000 yılı Küreselleşme ve Özel İhtisas Komisyon Raporu, küreselleşme olgusunu "uluslar, toplumlar ve yerel gruplar arasındaki karşılıklı ilişki ve etkileşimlerin genişlemesi, derinleşmesi ve hızlanmasıyla ilgili tüm eğilimleri ve olguları kapsayan bir kavram"[1] olarak tanımlamaktadır. Balay'a (2004: 64) göre ise küreselleşme, dünya çapında ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme ile birlikte farklı görüşlerin, fikirlerin ve pratiklerin hatta teknolojinin yerelden çıkarak küresel düzeyde kullanılması, ilişkilerin ulus devlet sınırlarını aşarak yakınlaşması ve bu sayede ilişkiler ve iletişim açısından dünyanın giderek küçülmesi sürecidir.

Küreselleşme sürecinin sivil toplum üzerindeki etkisini tarihsel açıdan ele aldığımızda, küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan sosyo-ekonomik gelişmelerin etkisi sonucunda, kapitalizmin ortaya attığı liberal politikalar, serbest piyasa sistemi, modernleşme ve özgürleşme gibi kavramların devreye girmesi ile devletin sınırlı kaynakları, bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılamakta yetersiz hale gelmiştir. Bu durumda, ihtiyaç sahibi gruplar ve bu grupların ihtiyaçlarını karşılamak isteyen gönüllüler, çözümü devlet ve özel sektör dışında arama yoluna gitmiş ve günümüzde üçüncü sektör olarak adlandırdığımız "sivil toplum" ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada önemli bir konu olarak ele alınan küreselleşme süreci ile sivil toplum ve gönüllülük ilişkisi, tezin kavramsal çerçevesi içinde yer almaktadır. Bu nedenle, araştırmanın amacına uygun olarak bu konu farklı başlıklar altında ele alınacaktır.

[1] Devlet Planlama Teşkilatı (2000), *Küreselleşme ve Özel İhtisas Komisyon Raporu,* https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Kuresellesme-OIK-Raporu.pdf (Erişim Tarihi 12.12.2021)

1.1. Küreselleşme ve Devlet

90'lı yıllarda nadiren kullanılan ancak 2000'lerden itibaren sıkça gündeme gelen (Demirkaya 2006: 135) ve etkisi dünya çapında hissedilen küreselleşme dalgası, ekonomik, siyasal, toplumsal ve hatta kültürel açıdan toplumun her seviyesini etkileyen önemli bir kavramdır.

Bilim insanlarına göre, küreselleşmenin en önemli etkilerinden biri, sosyal refah devletleri üzerindeki etkisidir. Bu etki 1980'lere kadar devam etmiştir (Şenkal 2005: 64). Ayrıca DPT'nin 2000 yılında yayınladığı raporda, küreselleşmenin bir alt başlığı olarak ele alınan "siyasal küreselleşme"nin bölgesel ve uluslararası örgütleri etkilediği ve bu örgütlerin siyasi alanda ulus-devletlerin dışında "devlet dışı aktör" olarak önemlerinin arttığı vurgulanmıştır. Ayrıca raporda, siyasal küreselleşme olgusunun, yerel yönetimleri ve sivil toplum kuruluşlarını etkilediği ve bu sayede katılımcı demokrasinin yaygınlaşarak küresel bir kavram haline geldiği vurgulanmıştır.[2] Bu tanımlamalar çerçevesinde, küreselleşme sürecinde "devlet odaklı" uluslararası ilişkilerden, siyasi aktörlerin çoğaldığı küresel ilişkilere geçildiği görülmektedir (Yılmaz ve Horzum 2005: 105).

Tarihsel süreç içerisinde, geleneksel devlet yapılarından sonra ortaya çıkan modern devlet, ulus temelli hareketlerin etkisiyle zamanla "ulus devlet" modeline dönüşmüş ve 17. yüzyıldan itibaren tarih sahnesinde yerini almıştır. Küreselleşme sürecinde yaşanan gelişmeler sonucunda, 20. yüzyılın sonlarında devlet dışı aktörlerin önem kazanmasıyla birlikte, ulus devlet yapısı da bazı değişimlere uğramıştır. Küreselleşme olgusunun kapitalist niteliği, teknolojik gelişmelerin ve neoliberal politikaların etkisiyle, devlet sınırları önemini kaybetmeye başlamıştır. Küreselleşmenin devlet üzerindeki bir diğer etkisi ise bu süreçle birlikte daha da güçlenen devlet-üstü ve devlet-altı aktörlerin, devletlerin politikaları üzerindeki etkisinin artmasıdır (Kartal 2016: 319).

1.1.1. Küreselleşmeye Giden Süreçte Sosyal Devlet Kavramı

19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan ve 1980'li yıllara kadar etkisini sürdüren devlet modeli, toplumun tüm katmanlarına etki ederek sosyal refahın artırılması amacıyla topluma çeşitli müdahalelerde bulunan "sosyal devlet" veya "refah devleti" olarak tanımlanmaktaydı.

Sosyal devletin amacı, süreç içerisinde yaşanan çeşitli ekonomik, kültürel, sosyal olayların, krizlerin ve hatta savaşların sonucunda ortaya çıkan yoksulluk, gelir dağılımındaki eşitsizlik, adaletsizlik gibi önemli toplumsal sorunlarla mücadele etmek ve toplumun refah seviyesini en üst düzeye çıkarmaktı.

[2] Devlet Planlama Teşkilatı (2000), *Küreselleşme ve Özel İhtisas Komisyon Raporu,* https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Kuresellesme-OIK-Raporu.pdf (Erişim Tarihi 12.12.2021)

Buradaki amaç, bir toplumda yaşayan bireylerin temel ihtiyaçları çerçevesinde yaşayabilecekleri eşitsizliklerin engellenmesiydi. Bu kapsamda sosyal devletlerin faaliyetleri arasında aile ve çocuk yardımları, sağlık sigortası, ücretsiz eğitim, işsizlik yardımı, uygun fiyatlı konut sağlama gibi çalışmalar yer almaktaydı.

Sosyal refah devleti modelinin uygulanması sonucunda, sivil toplum, demokratik toplum, bireylerin sahip olduğu özgürlükler ve haklar gibi toplumsal kavramlar ön plana çıkmıştır (Aktaş, 2022: 72). Batı kökenli bir kavram olan "sivil toplum" kavramı içerisinde yer alan sivil toplum kuruluşlarının işlevlerinin şekillenmesinde, sosyal devlet anlayışı önemli bir rol oynamıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, sosyal refah devletinin belirlediği politikalar çerçevesinde, sivil toplum kuruluşlarının eğitim, sağlık, kültür gibi birçok alanda etkinlik kazandığı gözlemlenmiştir. Liberal politikaların benimsendiği bu devlet modelinde, "siyaset üretme eylemi" sadece siyasi partilerin değil, sivil toplumun da işlevleri arasındadır. Ancak bu süreç, sosyal devlet modelinin yerini neoliberal politikaların alması ve küreselleşme süreciyle birlikte yeni bir boyuta evrilmiştir (Kabasakal, 2008: 15). Küreselleşme sürecinden önceki dönemde, sosyal refah devleti modeli içerisinde devlet, toplumun tüm bireylerini kapsayan sivil hakların yaygınlaştırılması için çaba gösteren bir yapı olarak ortaya çıkmıştır (Seligman, 1992: 107).

1.1.2. Neoliberal Politikaların Devlete ve Küreselleşmeye Etkisi

Bilindiği üzere tarih boyunca çeşitli toplumsal olaylar yaşanmış ve bu olaylar devletlerin rolü ve öneminde birçok değişikliğe neden olmuştur. Sosyal refah devletinin sahip olduğu liberal politikaların eleştirilmesi, neoliberal politikaların ortaya çıkması ve 1980 sonrası dönemde küreselleşmenin dünya genelinde etkisini önemli ölçüde hissettirmesi sonucunda, devlet kavramı yeniden yapılanmıştır. Bu dönüşümün sonucunda sosyal refah devleti yerine neoliberal politikaların benimsendiği bir devlet modeli ortaya çıkmıştır.

Sosyal refah devleti, toplumda var olan problemlerden kaynaklanan eşitsizliklerin giderilmesi ve toplumsal refah seviyesinin en üst düzeye çıkarılması gibi birinci dereceden hedefleri olan bir devlet modelidir. Ancak, kapitalist düşünce sisteminin etkisi altında olduğu için bu hedefleri tam anlamıyla gerçekleştirememiştir.

Sosyal devlet modeli içinde yer alan ve kamu hizmetlerini yerine getirmekle görevli olan kamu kuruluşları, kapitalist sistemin getirdiği rekabetçi ortamın yarattığı zorluklarla başa çıkamamış ve başarısız olmuştur. Bu durum, sosyal refah devletlerinin ekonomilerine bir yük olarak yansımış ve bu devlet modelinin terk edilmesine yol açmıştır (Ertuğrul ve Çolak, 2010: 74).

Keynesyen sosyal refah devleti, kamu müdahalesini temel alırken, neoliberal yaklaşım ise devletin piyasaya müdahale etmemesi gerektiğini savunmuş ve devletin piyasa sistemi içindeki rolünün küçülmesine yol açmıştır. Piyasa ekonomisi güçlendikçe kamu harcamaları azalmış ve devletlerin kalkınma gücü artmıştır. Bu durum, toplumun refah seviyesinin yükselmesini ve yönetim sisteminde demokratikleşme adımlarını beraberinde getirmiştir (Aktaş, 2022: 82).

Neoliberal yaklaşımın etkisiyle 1980'lerde kitle iletişim araçlarının kullanımı yaygınlaşmış ve küreselleşme kavramı güçlenmiştir. Bu durum ekonomik, sosyal ve kültürel birçok alanda küreselleşmenin etkili bir aktör haline gelmesine yol açmıştır. Hem küreselleşmenin ve neoliberal politikaların etkisi, hem de sosyal refah devleti içinde yaşanan toplumsal sorunların çözümünde devletin yetersiz kalması sonucunda, sosyal devlet rolünü sivil topluma devretmiştir. Sivil toplumun önem kazanmasıyla birlikte gönüllülük kavramı da günden güne giderek artan bir öneme sahip olmuştur.

1.2. Küreselleşme ve Sivil Toplum

Neoliberal politikalara ek olarak sosyal refah devletine yönelik yapılan eleştiriler bağlamında, devletin yetersiz kaldığı ve sivil toplumun önem kazandığı süreçte devlet-sivil toplum ilişkisi yeniden şekillenmiştir. Bu süreçte, devletin tekelinde olan “güç dengesi” sivil toplum örgütlerine doğru kaymıştır (Şenkal, 2005: 332). Bu nedenle, sivil toplum kavramı için küreselleşme olgusu son derece önemlidir.

1.2.1. Küreselleşmeye Giden Süreçte Sivil Toplumun Ortaya Çıkışı

Sivil toplum kavramının ilk kez Aristo tarafından kullanıldığı düşüncesi, Aristo'nun "politike koinonia" yani siyasal toplum kavramının, 1438 yılında Çiçero tarafından Latinceye "societas civilas" olarak çevrildiği iddiasıyla ortaya atılmıştır (Cengiz vd., 2005: 223). Ancak Aristo aslında sivil toplum kavramını doğrudan kullanmamıştır. Bu kavramın köklerinin Antik Yunan polis devletlerinde ortaya çıktığı düşünülmektedir. Zira "polis", "özgür yurttaşların devlet yönetimine katıldığı, yaşam için gerekli zorunluluklardan uzak, insani varoluşun gerçekleştirildiği bir alan" olarak tanımlanmıştır (Arendt, 1996: 34).

Tarihsel süreçte sivil toplum kavramının izini sürdüğümüzde, 18. Yüzyıla kadar devlet kavramı ile birlikte tanımlanırken 18. yüzyıl itibariyle, devlete göre tanımlanmaya başlamış ve hürriyet, hak, yükümlülük gibi kavramları ifade etmek amacıyla kullanılmıştır (Abay, 2004: 274). Sivil toplum kavramının bu tarihe kadar Gramsci ve Marx gibi düşünürler tarafından devletle birlikte tanımlanması, sivil toplum-politik toplum ikilemini ortaya çıkarmıştır. Bu ayrım, Batı toplumlarında iki ayrı modelin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Fransız modelinde toplumun yukarıdan aşağıya, yani devletten

topluma şekillenmesi ana düşünceyken, Anglo-Sakson modele göre, toplumu şekillendiren bireydir ve toplum aşağıdan yukarıya doğru şekillenir.

Bu karmaşıklık, Hegel tarafından sivil toplumun devletten ayrılarak bağımsız bir şekilde tanımlanmasıyla giderilmiştir. Bu dönemden itibaren yaşanan toplumsal gelişmelerin etkisiyle devletin rolü ve görevleri anayasa tarafından sınırlandırılmış, sivil toplum kavramı da kendisine literatürde devletten bağımsız bir konum bulmuş ve modern anlamda sivil toplum, demokrasi kavramıyla birlikte şekillenmiştir.

Sivil toplum kavramının çağdaşlığından bahsedebilmek için demokrasinin işler olması ve toplumsal problemlerin çözümü konusunda kamusal hizmetlerin herhangi bir aksaklık olmadan yerine getiriliyor olması gerekir. Çağdaş sivil toplumda yer alan birey, temel haklar ve kişisel haklar ile özgürlükler konusunda dokunulmazlığa sahip olmalıdır. Bu koşullar altında gönüllü olarak örgütlenen bireyler, sivil toplumu oluştururlar (Aktaş, 2022: 80).

Gramsci, bireyi sivil toplumun "politik" bir aktörü olarak tanımlar ve bireyin kişisel haklara sahip olarak, toplumsal sorunların çözümü için gönüllü örgütlenmeler aracılığıyla hareket ederek çeşitli toplumsal faaliyetleri gerçekleştirdiğini ifade eder. Bununla birlikte, tüm bunların gerçekleşebilmesi için sivil toplum ve devletin, görev ve sorumluluklarının net bir şekilde belirlenmiş olması ve bireyin hak ve özgürlüklerinin anayasal olarak tanımlanmış ve koruma altına alınmış olması gerekmektedir.

Küreselleşme kavramı, temel olarak 1980'li yıllardan itibaren teknolojik gelişmelerin etkisiyle insanların ve ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak birbirine yakınlaşarak etkileşime girdiği bir süreci ifade ederken, sivil toplum kavramı ise bireylerin ve gönüllülük esasına dayalı olarak kurulmuş organizasyonların sosyal etkileşimde bulunduğu bir alan olarak tanımlanır. Bu bağlamda, bu iki kavramın tanımından hareketle, kavramlar arasındaki benzerlik ve etkileşim sonucunda "küresel sivil toplum" kavramı ortaya çıkmıştır.

Soğuk Savaş sonrası dönemin en çarpıcı kavramı olan (Çalış 2013: 34) küreselleşme kavramının siyasi etkileri sonucunda demokrasinin yaygınlaşmasıyla uluslararası kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının etkinliği artmış, bu dönemde sivil toplum kavramı için yeni bir dönem başlamıştır. Küreselleşme ve sivil toplum kavramları birbirini etkileyerek gelişmiş ve değer kazanmış, 1980'li yıllardan itibaren dünya gündeminde önemli bir yer edinmiştir (Yıldız 2006: 23).

Küresel sivil toplum kavramı, sivil toplumun gönüllülük esasına dayalı, kâr amacı gütmeyen faaliyetlerini küreselleşmenin etkisiyle "uluslararası" bir düzeye taşımıştır. Bu süreçte, demokrasi ve özgürlük kavramlarının küresel ölçekte yaygınlaşmış ve birey devlet karşısında özgürlük kazanmıştır (Yıldız 2006: 49).

1.2.2. Küresel Sivil Toplum

Küresel sivil toplum, ulusal ve uluslararası düzeyde etkinlik gösteren, faaliyetlerinde küresel bir yönelime sahip olan, sivil toplum kavramındaki gibi gönüllülük esasına dayalı ve kâr amacı gütmeyen hem bireysel hem de kolektif hareketleri içeren bir alandır (Tosun 2003: 60).

Küresel sivil toplumun ortaya çıkışında, küreselleşme süreciyle birlikte önem kazanan uluslararası ağlar önemli bir oynamaktadır. Küresel sivil toplum, sivil toplum kavramındaki gibi insan hakları, eğitim, barış gibi toplumsal yönelimlere sahip yapılanmaları içermektedir aynı zamanda bürokratik ve piyasa odaklı yapılanmaları ve uluslararası kuruluşları da kapsamaktadır (Yıldız 2007: 269). Küresel sivil toplumun en önemli özelliği, ulusları aşarak "dünya çapında" faaliyetler yürütmesidir. Sahip olduğu küresel ağ sayesinde yerel sorunları küresel platforma taşıyabilme kapasitesine sahiptir. 1863 yılında kurulan Kızılhaç gibi küresel sivil toplum örgütü örneklerini incelediğimizde, bu kavramın tarihinin yeni olmadığı ancak 1990'lı yıllarla birlikte küresel sivil toplum örgütü sayısında büyük bir artış yaşandığı görülmektedir.

Küresel sivil toplum kuruluşları, devletlerin karar alma mekanizmalarını etkilemekle kalmayıp aynı zamanda karar alma süreçlerine aktif katılım gösterirler. Bu kuruluşlar, kimlik ve ulus gibi ayrımları reddeder, insan hakları ve demokrasi ilkeleri çerçevesinde dünyadaki tüm toplumların sahip olduğu sorunlara yönelik bir refah arayışı içindedirler. Bununla birlikte, küresel sivil toplum kuruluşları, çoğunlukla sermaye sahibi güçlü Batılı devletlerin kontrolünde olduğu gerekçesiyle eleştirilere maruz kalmaktadırlar (Ateş, Uysal 2006: 64-65).

1.3. Küreselleşme ve Gönüllülük

Bu bölümde, 1973-1979 yılları arasında yaşanan petrol krizi[3] sürecinden derin bir şekilde etkilenen refah devletinin, neoliberal politikalar ve küreselleşme sürecinin etkisiyle önemini kaybetmesi ve devlet-sivil toplum ilişkilerinin yeniden şekillenmesi ele alınacaktır. Bu ilişki çerçevesinde, gönüllülük kavramının rolü ve etkisi incelenecektir.

1.3.1. Gönüllülüğün Tanımı

Gönüllülük ve gönüllü kavramlarının ortaya çıkışı 1600'lü yıllara kadar uzanmaktadır. İngilizce'de bugün "volunteer" olarak kullanılan bu kavramın kökeni Fransızca "voluntaire"den gelmektedir. Bu kavram ilk olarak Fransa'da bireylerin kendi istekleriyle askeri hizmetleri yerine getirmesi anlamında

[3] 1973 Petrol Krizi, 1973 tarihinde yaşanan Arap-İsrail Savaşı sonrasında Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Birliği'nin (OAPEC) ABD'nin İsrail Ordusuna destek vermesine karşılık olarak ilan ettiği petrol ambargosu sonucu petrol fiyatlarının 4 katına çıkması ile 1945 yılından sonra yaşanan en büyük dünya ekonomik krizidir.

kullanılmış[4] olmasına rağmen, 1630'lar itibariyle sivil alanda bir eylemin, insanın özgür iradesiyle yani gönüllü bir şekilde gerçekleştirilmesi anlamında kullanılmaya başlanmıştır.[5]

Ancak, gönüllülük kavramı, 20. yüzyılda Birinci Dünya Savaşı sürecini takip eden dönemde "uluslararası bir boyut" kazanmıştır. Bu süre zarfında, savaşın ve savaş sonrası dönemin etkilerini en aza indirmek ve onarmak amacıyla örgütlenen kuruluşlar ve uluslararası kurumlar aracılığıyla gönüllülük temelli faaliyetler organize edilmeye başlanmıştır.1919 yılında kurulan ve dünyanın en büyük gönüllülük hareketi olan Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Federasyonları Birliği (IFRC) bu kuruluşlara örnek olarak gösterilebilir (Durmuş 2022: 20).

Gönüllülük kavramının herkesçe kabul edilen tek bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak, bireylerin kendi istekleriyle, herhangi bir otoritenin baskısı olmaksızın gerçekleştirdiği faaliyetlerin çerçevesinde gönüllülük kavramını, "*kişinin özgür iradesiyle, yaşadığı toplumun ve hatta uluslararası toplumun sorunlarına çözüm bulma ve bu sorunların çözümünde aktif bir rol alma isteğiyle hem bireysel hem de toplumsal bir girişim aracılığıyla harekete geçirdiği faaliyetlerin tümü"* olarak tanımlayabiliriz.

Birleşmiş Milletler, gönüllülük kavramını çeşitli alanlara dayanarak *"özgür bir irade ile herhangi bir zorlama olmaksızın, maddi bir çıkar gütmeden ve toplumsal yarar amacıyla bireyin, yoksulluğu ortadan kaldırma, temel sağlık ve eğitim hizmetlerini iyileştirme, insanlara güvenilir su kaynakları ve sağlıklı koşullar sağlama, çevresel sorunlar ve iklim değişiklikleriyle baş etme, afet riskini azaltma, sosyal dışlanmaya ve şiddete neden olabilecek olaylarla mücadele etme"* şeklinde tanımlamaktadır.[6]

Gönüllü katılım kavramı ise, çeşitli problemlerle karşı karşıya kalan sosyal gruplar veya topluluklar için bu problemlere çözüm bulmak amacıyla gerçekleştirilen bireysel ve toplu hareketler olarak tanımlanabilir (Cooper, Bryer ve Meek 2006: 76).

Gönüllülük ve gönüllü katılım kavramlarının temelinde, kâr amacı gütmeme, faaliyetler karşılığında herhangi bir karşılık beklememe ve kamu yararı amacı bulunmaktadır.

Gönüllülük kavramının önemi her geçen gün giderek artmaktadır. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (BMGK) tarafından 1985 yılında 5 Aralık, "Dünya Gönüllüler Günü" olarak ilan edilmiş ve bu gün her yıl düzenli olarak kutlanmaktadır. Ardından 2001 yılı "Dünya Gönüllüler Yılı" olarak ilan edilmiş ve birçok ülke bu yılı kendi bünyesinde gönüllülük yılı olarak ilan ederek çeşitli etkinliklerle kutlamalarını sürdürmüştür. Günümüzde toplamda 123 ülke, 5 Aralık'ı Gönüllüler Günü olarak kutlamaktadır.

---

[4] http://kizilaytarih.org/makale-tez/tz011.pdf (22.02.2022)

[5] https://www.etymonline.com/search?q=volunteer, (22.02.2022)

[6] Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Gönüllülüğün Durumu 2011 Raporu, (23.02.2022)

1.3.2. Küreselleşme ve Gönüllülük İlişkisi

1980'li yıllarda yaşanan küreselleşme ve modernleşmenin etkisiyle, sivil toplum ve gönüllülük arasındaki ilişki gün geçtikçe daha fazla öneme sahip olmaya başlamıştır. Küreselleşmenin net bir başlangıç tarihi belirlenemese de bu süreçle birlikte dünya çapında köklü değişimler ve dönüşümler yaşanmaya başlamıştır.

Küreselleşmeyle birlikte güçlenen kapitalist sistem, toplumlarda çeşitli problemlerin ortaya çıkmasına sebep olurken, bu durumun sonucunda devletin ve hatta özel sektörün sorunların çözümünde yetersiz kalmasıyla birlikte, gönüllü hareketler ön plana çıkmış ve toplumsal sorunlara bu hareketler aracılığıyla çözüm arayışına gidilmiş ve böylelikle gönüllülük kavramıyla birlikte sivil toplum kavramı da gündeme gelmiştir.

Sosyal refah devletinin kapitalizm kaynaklı toplumsal sorunları çözmede yetersiz kalması ve gerilemesi, yerini neoliberal politikaların uygulandığı devlet modeline bırakmıştır. Bu süreç, küreselleşme ile birlikte sivil toplum arasındaki ilişkilerin güçlendiği bir dönemi başlatmıştır. Küreselleşme süreci, mevcut güç dengesini kamusal alandan özel alana doğru kaydırmıştır (Şenkal 2005: 332).

Bu süreçte, toplumsal sorunların etkili ve verimli bir şekilde çözümünde rol almak isteyen gönüllü bireyler, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla çeşitli görevler üstlenmişlerdir.

Gönüllülük esasına dayalı olarak hareket eden bireyler ve sivil toplum örgütleri, kâr amacı gütmeksizin sorunların çözümüne yönelik çeşitli yollar arayarak gönüllülük literatürünün en önemli aktörleri haline gelmiştir. Tarihsel süreç içerisinde yaşanan bu gelişmeler, bizlere küreselleşme ve gönüllülük kavramları arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir.

1.4. Gönüllülük-Sanal Gönüllülük ve COVID-19 İlişkisi

Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), 2019 yılının Aralık ayında ilk kez Çin'in Vuhan Eyaleti'nde ortaya çıkmış ve yüksek ateş, öksürük ve nefes darlığı gibi belirtileri olan bulaşıcı bir hastalıktır.[7] Hastalık, ortaya çıkmasının ardından yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020 tarihinde bir virüs olarak tanımlanmıştır.[8] Bu tarihten itibaren koronavirüs hastalığı, tüm dünyada yayılarak ekonomi, siyaset, kültür, eğitim, sağlık, günlük yaşam gibi birçok alanı etkilemesi sebebiyle "küresel bir salgın" olarak kabul edilmiştir.[9]

Salgın döneminde ortaya çıkan küresel krizleri fırsata çevirmek isteyen gönüllüler, bu zorlu süreci atlatabilmek ve gönüllülük faaliyetlerini kesintisiz bir şekilde devam ettirebilmek için çevrim içi ağlar üzerinden çeşitli etkinlikler gerçekleştirmiştir. Bu süreçte, COVID-19 pandemisi öncesinde çevrim içi ortamda gerçekleştirilen birçok gönüllülük faaliyetinin görünürlüğü ve önemi artmıştır.

Bu tezde, COVID-19 virüsünün ortaya çıkışından itibaren toplumsal hayata olan etkisiyle birlikte, virüsün gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine etkisiyle yeniden şekillenen "gençlerin gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algılarını" inceleyeceğiz.

1.4.1. COVID-19 Virüsünün Toplumsal Hayata Etkisi

2020 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilen COVID-19 salgını, kısa sürede dünyayı sosyo-ekonomik, politik, kültürel ve günlük yaşamı doğrudan etkileyen birçok krizle karşı karşıya bırakmıştır.

Salgınla mücadele kapsamında ülkeler hem küresel hem de ulusal düzeyde çeşitli önlemler almış ve COVID-19'un getirdiği yeni düzene uyum sağlamak için çalışmalar yürütmüştür. Küresel düzeyde alınan önlemler, farklı toplumsal yapılar içinde farklı sonuçlara yol açmış olsa da salgını önlemek amacıyla alınan tedbirler çerçevesinde, insanların günlük hayatlarını ve alışkanlıklarını doğrudan etkileyen kararlar alınmıştır. Bu kararların en önemlilerinden biri, sosyal bir varlık olan insanın "evde kal" sloganıyla ifade edilen "sosyal izolasyon" sürecini evinde geçirmesi olmuştur. (Şeker vd. 2020: 34)

Bu kararın yanı sıra, salgının yayılmasını önlemek amacıyla ülkelerin sınırlarını kapatması ve ulaşım ile ticarette aksaklıkların yaşanması, birçok ülkenin salgınla mücadele ederken ekonomik krizlerle karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Uygulanan sokağa çıkma yasakları ve karantina süreçleri[10], kamusal

[7] https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html (10.04.2022)
[8] https://kov-kom.erciyes.edu.tr/SayfaIcerigi/14/5/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir.html (10.04.2022)
[9] https://covid19.baskent.edu.tr/kw/menu_icerik.php?birim=5086&menu_id=2 (10.04.2022)
[10] Sağlık Bakanlığı. COVID-19 (SARS-CoV-2 enfeksiyonu) Genel Bilgiler, Epidemiyoloji ve Tanı. Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması. Ankara: 2020 (18.06.2022)

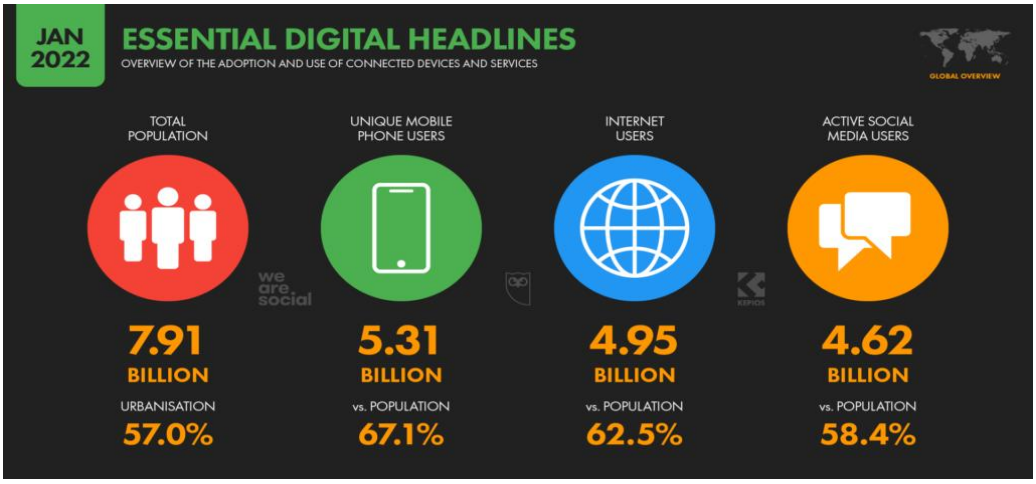
alanların geçici olarak kapatılmasına yol açmış ve yüz yüze ilişkilerin ve iletişimin yerini "sanal iletişim" almıştır.

İnsanların yaşam alanlarının evleriyle sınırlanması, eğitimden iş hayatına ve temel ihtiyaçlar arasında yer alan alışveriş alışkanlıklarına kadar birçok alanda doğrudan etkili olmuştur. Salgın kapsamında kapatılan alanlardan biri olan alışveriş merkezleri ve mağazalar, "online uygulamalar" aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmek durumunda kalmıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda, online yaşam yeni normale dönüşmüş ve zaman ve mekân algılarında köklü değişikliklere neden olmuştur.

Salgın sürecinde gerçekleştirilen araştırmalar, sanal iletişim araçlarının (internet, sosyal medya kullanımı vb.) kullanımının önemli ölçüde arttığını göstermektedir. DE-CIX International'ın[11] CEO'su Ivo A. Ivanov, sosyal izolasyonun yanı sıra iş hayatının ve günlük yaşamın sürdürülebilirliği açısından internete olan ihtiyacın pandemi sürecinde arttığını ve insanların salgın öncesine kıyasla internet kullanımlarının arttığını belirtmiştir.[12]

Ocak 2022'de "We Are Social" tarafından açıklanan verilere göre, dünya genelinde sosyal medya ve internet kullanımıyla ilgili olarak şu bulgular ortaya çıkmıştır: Dünya nüfusu 7,91 milyar olarak tahmin edilmekte ve cep telefonu kullanan kişi sayısı önceki yıla göre 95 milyon artarak 5,31 milyara ulaşmaktadır.

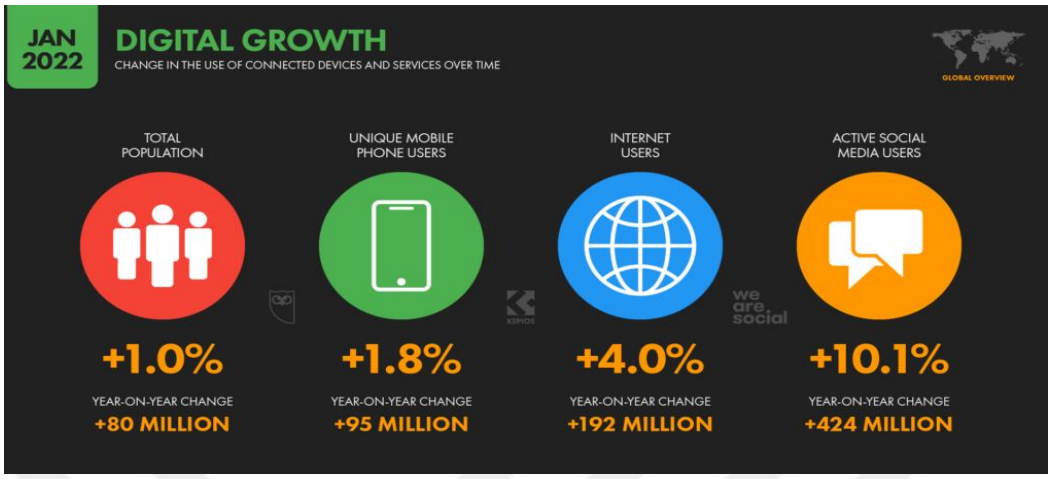
İnternet erişimine sahip olan kişi sayısı 4,95 milyar olarak kaydedilmiştir. Ayrıca, 4,62 milyar kişi aktif sosyal medya kullanıcısıdır kaydedilmiştir ve bu rakam bir önceki yıla göre %10'luk bir artışla 424 milyon kişi daha fazladır.[13]

[11] İnternet Değişim Operatörü
[12] https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/koronavirus-salgini-internet-trafigini-nasil-etkiliyor-41478132 (18.06.2022)
[13] https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/ (10.11.2022)

Şekil 1. We Are Social 2022- Dünyada İnternet-Sosyal Medya Kullanımı Sayıları

Kaynak: We Are Social 2022: Dünyada ve Türkiye'de İnternet-Sosyal Medya Kullanımı, 10 Kasım 2022 tarihinde erişildi. https://recrodigital.com/dunyada-ve-turkiyede-internet-sosyal-medya-kullanimi-2022/

Şekil 2. We Are Social 2022- Dünyada İnternet-Sosyal Medya Kullanımı Artış Oranları

Kaynak: We Are Social 2022: Dünyada ve Türkiye'de İnternet-Sosyal Medya Kullanımı, 10 Kasım 2022 tarihinde erişildi. https://recrodigital.com/dunyada-ve-turkiyede-internet-sosyal-medya-kullanimi-2022/

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV) tarafından 2020 yılı Nisan ayında yayınlanan rapora göre, COVID-19'un sivil toplum kuruluşlarına etkisi hakkında STK'lara yöneltilen sorulara verilen cevaplara göre, STK'ların %75'i salgın nedeniyle yüz yüze gerçekleştirilen seminerler, konferanslar ve gösteriler gibi etkinliklerin iptal edildiğini belirtmiştir. Ayrıca, %43'ü saha çalışmalarının durdurulduğunu ve merkezlerin karantina kısıtlamaları nedeniyle kapatıldığını ifade etmiştir.

Şekil 3. TÜSEV COVID-19 Salgınının Türkiye'de Faaliyet Gösteren STK'lara Etkisi

Kaynak: COVID-19 Salgınının Türkiye'de Faaliyet Gösteren STK'lara Etkisi, 11 Kasım 2022 tarihinde erişildi, https://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/COVID19_AnketSonucRaporu.27.04.20_(1)(1).pdf

1.4.2. Yeni Normal: Sanal Gönüllülük

Asırlardır, farklı yaşlardan, kültürlerden ve dinlerden insanlar, temel sağlık ve eğitim hizmetlerini iyileştirme, insanlara güvenli su kaynakları, güvenli gıda ve sağlıklı yaşam koşulları sağlama, küresel çevre sorunlarıyla ve iklim değişikliğiyle başa çıkma, afetlerle mücadele etme ve afet riskini azaltma gibi çeşitli sebeplerle gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlamaktadırlar.

1980 yılından itibaren küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle internet teknolojilerinde köklü gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler sonucunda 1995 yılında VolunteerMatch (eski adıyla Impact Online) adlı kâr amacı gütmeyen bir organizasyon tarafından yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine ek olarak sanal gönüllülük fikri ortaya atılmıştır (Kılıçalp 2022: 273). Sanal gönüllülük kavramının ilk kez, bu organizasyonun kurucu ortağı Steve Glikbarg tarafından kullanıldığı düşünülmektedir. Sanal gönüllülüğün ortaya çıkmasıyla birlikte internet ağı, sadece bir iletişim ağı olmanın ötesine geçerek toplumsal fayda sağlama amacıyla kullanılan bir aktör haline dönüşmüştür.

Teknolojik ilerlemeler ve dijitalleşmeyle birlikte, bu sürece kolaylıkla entegre olan toplumlarda sivil toplum kuruluşları, çevrim içi iletişim ağlarını kullanarak gönüllülük alanında gerçekleştirdikleri saha faaliyetlerine, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini de eklemiştir. Literatürde çevrim içi gönüllülük kavramı, online gönüllülük, sanal gönüllülük veya e-gönüllülük olarak da bilinmektedir (Alp, İyiol 2020: 6).

Sanal gönüllülük kavramı, geleneksel gönüllülük kavramından temel olarak çevrim içi olması açısından ayrılmaktadır. Bu kavram, gönüllülere gönüllü faaliyetlerini yerine getirme konusunda birçok kolaylık sağlamaktadır. Dijital platformlar aracılığıyla sosyal sorumluluk projelerinin planlanması, duyurulması ve uygulanması süreçleri kolaylaşırken, bu faaliyetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi hususunda temel aktör olan gönüllüler, bu faaliyetlere kolaylıkla erişebilmekte ve hatta zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılabilmektedir. Bu durum, gönüllülere küresel çapta gönüllülük faaliyetlerine katılma imkânı sağlamıştır. Çevrim içi gönüllülük, gönüllü olmak isteyenlerin karşılaştığı birçok engeli ortadan kaldırmış ve insanların gönüllülük alanında çalışan uluslararası örgüt ve kuruluşlara daha kolay ulaşılabilmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca, çevrim içi gönüllü faaliyetleri, engelli bireylerin gönüllülük faaliyetlerine kolaylıkla katılabilmeleri için bir fırsat yaratmıştır.

Sanal gönüllülük, World Wide Web'in kullanıldığı tarihten itibariyle karşımıza çıkan (Lachance 2020: 2) ve faaliyetlerin fiziksel mekandan bağımsız olarak sanal ortamda gerçekleştirildiği bir gönüllülük

varyasyonudur.[14] Koronavirüs pandemisinin başlangıcında yapılan araştırmalar, sanal gönüllülük faaliyetlerine katılımın erkekler arasında kadınlara kıyasla daha yaygın olduğunu ve ayrıca en az lise mezunu ve işsiz olan 20 ila 30 yaş arasındaki gençlerin sanal gönüllülük faaliyetlerine daha fazla katıldığını göstermektedir (Lachance 2020: 2). Geleneksel gönüllülük faaliyetlerine katılım ise, 35 yaş üzerindeki eğitimli ve istihdam edilen bireyler tarafından gerçekleştirilmektedir (McGregor-Lowndes vd. 2017: 79).

COVID-19 pandemisi bir dizi yeni sonucu beraberinde getirmiştir. Hükümet politikaları, uluslararası kararlar ve insan yaşamını doğrudan etkileyen yasaklamalar, birçok etkinliğin iptal edilmesine veya ertelenmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, yüz yüze gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinin uygulanma süreci salgın döneminde tehlike altına girmiştir. Gönüllülük faaliyetlerinin sürdürülebilir bir şekilde devamlılığını sağlamak için sivil toplum kuruluşları, çeşitli stratejiler geliştirmiş ve koronavirüs sonrası bu yeni döneme uyum sağlamak için sanal gönüllülük faaliyetlerini daha yaygın bir şekilde uygulamaya başlamışlardır. Bu süreçte, sanal gönüllülük faaliyetlerinin görünürlüğünün artırılması ve toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla sosyal medyada birçok çalışma yapılmıştır.

BM'nin pandemi sürecinden önceki tahminlerine göre her yıl yaklaşık 1 milyar insan hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok gönüllülük faaliyetine katılmaktaydı.[15] Ancak pandemi süreciyle birlikte yapılan araştırmalar, bu sayıda bir artış olduğunu göstermektedir.[16] Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin yer ve zamandan bağımsız olarak gerçekleştirilebilmesi ve pandemi koşullarının gönüllülük faaliyetlerine olan ihtiyacı artırması sonucunda, pandemi sürecinde yoğun bir şekilde çalışan sağlık çalışanlarına destek olma, evlerinde karantina altında olan insanlara gıda yardımı sağlama, çevrim içi moral destek faaliyetleri düzenleme, çocuklara ve gençlere çevrim içi eğitimler verme gibi birçok yeni faaliyet başlığı gündeme gelmiştir.

Ancak gönüllülüğün sanal olarak yürütülmesi, birçok fırsatı beraberinde getirmesine rağmen, gönüllülük faaliyetlerinin yönetim sürecinde bazı zorluklar da yaşanmıştır. Sanal gönüllülük faaliyetlerinin uygulanması sırasında bireyler arasındaki sosyal etkileşimin az olması, manevi doyuma yeterince ulaşılamaması ve faaliyetlerin sahip olduğu misyonun gerektiği şekilde aktarılamaması gibi bazı olumsuz yanları bulunmaktadır.

[14] https://volunteer.ca/vdemo/ResearchAndResources_DOCS/Virtual%20Volunteering%20Mar2020.pdf (25.05.2022)
[15] https://yillik.kizilayakademi.org.tr/koronavirus-caginda-gonullulugun-gelecegi/ (28.06.2022)
[16] https://www.rismedia.com/2020/12/06/nar-reports-realtor-association-donations-to-communities-doubled-volunteerism-increased-during-pandemic/ (28.06.2022)

1.4.3. Sanal Gönüllünün Tanımı ve Sanal Gönüllülük Faaliyetlerine Örnekler

Sanal gönüllü kavramı, vakit darlığı, fiziksel engeller, kişisel sebepler veya zorunlu faktörler gibi nedenlerle kâr amacı gütmeksizin, internet aracılığıyla zaman ve mekândan bağımsız olarak gönüllülük faaliyetleri yürüten kişileri ifade eder.

Sanal gönüllülük programları, gönüllülerin tehlikeli bölgelere seyahat etmeden, evlerinin konfor ve güveni içinde istedikleri zaman diliminde, gönüllülük faaliyetlerine katılmalarını kolaylaştırmaktadır. Aşağıda, sanal gönüllülük faaliyetlerine katılan bazı yapılanmalardan bahsedeceğiz.

ABD merkezli ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan VolunteerMatch[17], 1995 yılından beri çevrim içi uygulamalar geliştirmekte olup teknolojinin gücünden önemli ölçüde faydalanan bir kuruluştur. Ayrıca, bu kuruluş Amerika'daki gönüllülere ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlara hizmet etmek ve çevrim içi gönüllülüğün yaygınlaştırılması amacıyla ulusal bir dijital altyapıya sahiptir (Kılıçol 2022: 272).

Sanal gönüllülüğün tanımını 1995 yılı itibariyle başlatsak da 1971 yılında Michael S. Hart tarafından sanal ortamda hazırlanarak erişime açılan Gutenberg Projesi, sanal gönüllülük faaliyetlerinin ilk örneklerinden birini temsil etmektedir.[18] Proje, dünyanın en büyük kitap koleksiyonuna sahip olan ve matbaanın mucidi Johannes Gutenberg'den ismini alan bir projedir.

Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Programı, günümüzde çevrim içi ve yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetlerine 160'tan fazla ülkenin katılım gösterdiği önemli uluslararası kuruluşlardan biridir. UNV, gönüllülük kavramının sahip olduğu değerler çerçevesinde gönüllülük faaliyetlerini organize ederek, sahip olduğu gönüllü ağıyla birlikte dünya çapında barışı ve kalkınmayı hedeflemektedir.[19] Hem yüz yüze hem de 1 Ocak 2020 tarihi itibariyle çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini yürüten UNV, Birleşmiş Milletler Çevrim İçi Gönüllülük Hizmeti adı altında sanal gönüllülük programlarıyla, zaman ve mekan kısıtlamaları nedeniyle gönüllülük faaliyetlerine katılamayan gönüllülerin, ulusal ve uluslararası düzeyde çevrim içi platformlar aracılığıyla gönüllülük faaliyetlerine katılmalarını hedeflemektedir.[20] COVID-19'un yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetlerine etkisiyle birlikte, UNV 2020 yılında 2.048 çevrim içi gönüllülük talebi almışken 2021 yılında bu sayı %24'lük bir artışla 2.546'ya yükselmiştir.[21]

Gönüllülük alanında dijital platformları aktif bir şekilde kullanan önemli bir örnek de Türk Kızılay'ıdır. Kızılay, 2030 Hedefleri kapsamında sahip olduğu gönüllü ağını genişleterek gönüllü katılımını

[17] https://www.volunteermatch.org/ (17.07.2022)
[18] Gutenberg, "Free e-book", www.gutenberg.org (18.07.2022)
[19] https://www.unv.org/ (18.07.2022)
[20] https://www.unv.org/about-unv/who-we-are (28.06.2022)
[21] https://www.unv.org/Annual-report/Annual-Report-2021 (18.07.2022)

artırmayı, gönüllülerin faaliyetlere aktif olarak katılımını sağlamayı ve gönüllülerin sahip oldukları becerileri gönüllülük faaliyetleri kapsamında etkili ve verimli bir şekilde kullanmayı hedeflemektedir. Ayrıca, zaman ve mekân gibi çeşitli kısıtlara sahip olan ancak gönüllülük faaliyetlerine katılmak isteyen tüm gönüllüleri bünyesine dahil edebilmek amacıyla "gonulluol.org" adlı çevrim içi bir platform oluşturmuştur.[22] 2022 yılı itibariyle Türk Kızılay'ının "Gönüllü Ol Platformu" üzerinden sahip olduğu gönüllü sayısı 192.995'tir. Bu gönüllülerin 93.610'u, 27 yaş ortalamasıyla aktif gönüllü sayısını temsil etmektedir (Kızılay Gönüllü Yönetimi Direktörlüğü, 2022 Raporu).

Kamusal alanda gönüllülüğü, dijital platforma taşıyan önemli bir diğer kurum, Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı'dır. Bakanlık, "Sen de gönül ver" sloganıyla başlayan ve Türkiye'nin en büyük gönüllü platformu olan *https://gonulluyuzbiz.gov.tr* üzerinden gönüllü gençleri ve gönüllü arayan kişileri bir araya getirmektedir. Bu çevrim içi platform aracılığıyla, 2022 yılı itibariyle 297.777 gönüllü ve iş birliği içerisinde olduğu 3066 kurum ile birlikte 29.254 gönüllü faaliyeti gerçekleştirilmiştir.[23]

Türkiye'de hak temelli örgütlerde *ilk çevrim içi gönüllülük modeli*, 2017 yılında ulusal ve uluslararası gençlik projeleri yürütmek amacıyla kurulan Akdeniz Gençlik Derneği (AGDER) tarafından uygulanmıştır. AGDER, geleneksel sivil toplum kuruluşlarının benimsediği ağ tabanlı ve hak temelli yaklaşımın aksine, yenilikçi yöntemler benimsemekte ve gönüllülük faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini çevrim içi gönüllülük modeliyle sağlamaktadır (Alp, İyiol 2021: 21).

Fiziksel aktivitelere, belirli bir zamana ve ekonomik kısıtlara bağlı olmaksızın gerçekleştirilen çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine aşağıda örnekler verilmiştir.

- Web sitesi tasarlama
- Bilgi ve içerik üretimi
- Sosyal aktivizm
- Toplumsal problemler karşısında farkındalık yaratma
- Çevrim içi eğitim desteği ve ücretsiz özel ders verme
- Kaynakları farklı dillere çevirme
- Veri girişi
- Sosyal medya platformları için içerik üretme
- Bağış toplama ve sosyal yardım vb.

[22] https://www.kizilay.org.tr/kurumsal/gonulluol (19.07.2022)
[23] https://gonulluyuzbiz.gov.tr/ (19.07. 2022)

2. İSLAM İŞBİRLİĞİ GENÇLİK FORUMU

İslam İşbirliği Gençlik Forumu (önceki adıyla İslam Konferansı Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu, İngilizce adıyla Islamic Cooperation Youth Forum)[24], 14-16 Haziran 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilen 31. Dışişleri Bakanları Konseyi'nde[25] kabul edilen karar çerçevesinde, Kurucu Genel Meclis tarafından 1-3 Aralık 2004 tarihlerinde Bakü, Azerbaycan'da kurulmuş ve 2005 yılında Sana, Yemen'de düzenlenen 32. Dışişleri Bakanları Konseyi'nde alınan bir kararla İslam İşbirliği Teşkilatı'na (OIC) bağlı bir kuruluş statüsü kazanmıştır.[26]

Ankara'da 15 Mayıs 2008 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti, İslam İşbirliği Teşkilatı ve İslam İşbirliği Gençlik Forumu arasında imzalanan "Ev Sahibi Ülke Anlaşması", Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlüğe girmiş ve (2009/15638 (15 Aralık 2009 tarihli Resmî Gazete, Sayı: 27433))[27] Türkiye Cumhuriyeti'nin[28] ev sahibi ülke olarak kabul edilmiştir.

[24] https://www.icyforum.org/history/ (15.01.2022)

[25] İslam İşbirliği Teşkilatı'nın en üst karar alma organı İslam Zirvesi'dir. DBK, Zirve'den sonraki ikinci karar alma organıdır.

[26] https://www.icyforum.org/history/ (15.01.2022)

[27] https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/12/20091215-1-1.pdf (15.01.2022)

[28] Türkiye Cumhuriyeti, 6 İslam İşbirliği Teşkilatı kuruluşuna ev sahipliği yapmaktadır. Bu kuruluşlar; İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC), İslam İşbirliği Teşkilatı İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA, İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimî Komitesi (İSEDAK), İslam İşbirliği Gençlik Forumu (ICYF), İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC) ve İslam İşbirliği Teşkilatı Yayıncılık Düzenleyici Otoriteleri Forumudur (IBRAF).

BAKANLAR KURULU KARARI

Karar Sayısı : 2009/15638

15 Mayıs 2008 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 19/11/2009 tarihli ve 5925 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, İslam Konferansı Örgütü ve İslam Konferansı Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu Arasında İslam Konferansı Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu'nun İstanbul'da Kurulması Hakkında Anlaşma"nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 3/12/2009 tarihli ve HUMŞ/1611 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 7/12/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah GÜL
CUMHURBAŞKANI

Bülent ARINÇ
Başbakan V.

C. ÇİÇEK Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	B. ARINÇ Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	C. YILMAZ Devlet Bak. ve Başb. Yrd. V.	M. AYDIN Devlet Bakanı
H. YAZICI Devlet Bakanı	F. N. ÖZAK Devlet Bakanı	M. Z. ÇAĞLAYAN Devlet Bakanı	F. ÇELİK Devlet Bakanı
S. A. KAVAF Devlet Bakanı V.	S. A. KAVAF Devlet Bakanı	C. YILMAZ Devlet Bakanı	S. ERGİN Adalet Bakanı
M. V. GÖNÜL Milli Savunma Bakanı	B. ATALAY İçişleri Bakanı	M. AYDIN Dışişleri Bakanı V.	N. ÇUBUKÇU Maliye Bakanı V.
N. ÇUBUKÇU Milli Eğitim Bakanı	F. N. ÖZAK Bayındırlık ve İskân Bakanı V.	Ö. DİNÇER Sağlık Bakanı V.	B. YILDIRIM Ulaştırma Bakanı
M. M. EKER Tarım ve Köyişleri Bakanı	Ö. DİNÇER Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı	N. ERGÜN Sanayi ve Ticaret Bakanı	T. YILDIZ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. GÜNAY
Kültür ve Turizm Bakanı

V. EROĞLU
Çevre ve Orman Bakanı

Fotoğraf 1. 15 Aralık 2009 Tarihli Bakanlar Kurulu Kararı

2018 yılının Ekim ayında İstanbul'da, İslam İşbirliği Teşkilatı'na üye 50 ülkenin delegelerinin katılımıyla İslam Konferansı Gençlik Forumu-Diyalog ve İşbirliği 3. Genel Kurulu düzenlenmiştir. Bu genel kurulda, Türkiye Cumhuriyeti tarafından aday gösterilen Sayın Taha Ayhan gençler arasında iş

birliği, kalkınma ve liderlik gelişimi gibi konuları teşvik etmek ve İslam dünyasında gençlerin sesini temsil etmek amacıyla kurumun başkanlığına seçilmiştir.[29]

2.1. ICYF'nin Gönüllülük Alanında Yaptığı Çalışmalar

ICYF, kuruluşundan itibaren diplomatik statüye sahip uluslararası bir kuruluş olarak İİT'nin gençlerle ilgili politikalarının oluşturulması ve uygulanması sürecinde görev almaktadır. Forum, İİT üye ülkelerinin önde gelen ulusal ve uluslararası gençlik kuruluşlarının yanı sıra Müslüman olmayan ülkelerin Müslüman azınlıkları tarafından kurulan çeşitli gençlik kuruluşlarını da bünyesinde barındırmaktadır.[30]

ICYF, İİT ve Bakanlar Kurulu'nun kararlarına uygun olarak gençlerin ilgi duyduğu birçok alanda faaliyetler yürütmektedir. Bu faaliyetler arasında gençlere kişisel gelişimleri açısından destek sağlama, sürdürülebilir kalkınmayı destekleme, gençleri örgün ve yaygın eğitime teşvik etme, genç kuşakların ahlaki değerlerini güçlendirme, kültürler ve medeniyetler arasında etkileşimi teşvik etme gibi hedefler yer almaktadır.[31]

Bugün dünyanın her yerinden, her yaş ve kültürden binlerce hatta milyonlarca genç gönüllü, yoksulluğu ortadan kaldırma, temel sağlık ve eğitim hizmetlerini iyileştirme, insanlığa temiz içme suyu ve sağlıklı yaşam koşulları sağlama, çevre sorunları ve iklim değişikliğiyle mücadele etme, afet riskini azaltma gibi çeşitli nedenlerden dolayı gönüllülük faaliyetlerine katılmaktadır.

ICYF için gönüllülük, gençlerin yaşadıkları toplumlar üzerinde olumlu bir etki yaratmalarını sağlayan ve giderek daha popüler hale gelen önemli bir toplumsal araçtır. Ayrıca gençleri küresel barışa ve sürdürülebilir insani kalkınmaya etkili ve pratik bir şekilde dahil etmenin bir yolu olarak da görülmektedir.

2.1.1. ICYF'nin Gönüllülük Vizyonu

Doğal afetler, insani krizler ve benzeri durumlarla ilgili kalıcı çözümlerin arandığı bağlamda, İslam İşbirliği Gençlik Forumu, OIC Youth Strategy[32] çerçevesinde projeler geliştirerek gönüllülerin eğitimini desteklemekte ve gönüllülük temelli faaliyetlerin sürdürülebilirliğine önem vermektedir. Bu çerçevede, ICYF, 2019 yılından itibaren gönüllülük odaklı birçok faaliyet yürütmüş ve 2023 yılına kadar 560 gönüllü genci eğiterek kendi ülkelerinde, sürdürülebilir gönüllülük değerleri çerçevesinde faaliyetler yürütebilmeleri adına projeler organize etmiştir (ICYF, 2022).

[29] https://www.mfa.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati.tr.mfa (17.07.2023)
[30] https://www.icyforum.org/history/ (10.06.2022)
[31] https://www.icyforum.org/vision-mission/ (10.06.2022)
[32] https://www.oic-oci.org/docdown/?docID=3051&refID=1121 (17.01.2022)

İslam İşbirliği Gençlik Forumu, İİT coğrafyasında meydana gelen uzun süreli insani krizlere ve doğal afetlere çözüm önerisi olarak, bu süreçlerden en çok etkilenen gençlerin gönüllülük alanında kapasitelerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda, ICYF, gençlerin kendi toplumlarından yola çıkarak bir değişim başlatmaları için gönüllülüğün rolünü vurgulamakta ve gönüllülerin deneyimlerini, tecrübelerini paylaşabilecekleri bir ortam oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, Forum uluslararası insani yardım kuruluşlarıyla ortaklık kurarak sahada profesyonel olarak çalışacak sivil toplum kuruluşlarına insan kaynağı sağlamayı amaçlamaktadır (ICYF, 2021).

ICYF, genç gönüllülük hareketini kişisel ve sosyal kalkınmanın temel faktörlerinden biri olarak değerlendirmekte ve bu alanda forumlar, zirveler, kamplar, yarışmalar ve kapasite geliştirme eğitimleri düzenlemektedir. Bu etkinlikler aracılığıyla gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımlarını teşvik etmekte ve onların yeteneklerini ve liderlik potansiyellerini geliştirmeyi hedeflemektedir (ICYF, 2021).

2.1.2. İİT Coğrafyasında Gönüllülerin Güçlendirilmesinin Gerekliliği

İslam İşbirliği Teşkilatı'na üye olan 56 ülke ve İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi olmayan ülkelerdeki Müslüman azınlıkların nüfusu, dünya nüfusunun yaklaşık dörtte birine, yani 2 milyara yakındır (Taşçı, 2021: 1). Bu geniş nüfus, küresel ölçekte her yıl savaşlar, çatışmalar ve doğal afetler gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmakta ve yoksulluk, açlık, susuzluk ve güvenlik sorunu gibi birçok hayati krizle mücadele etmektedir.

Doğal afetler dünya genelinde özellikle 1970'lerden bu yana artış göstermiştir. İslam dünyasında yaşanan doğal afetler incelendiğinde, 1970 yılından 2015 yılına kadar yaşanan doğal afetlerin önceki yıllara göre %23,9 oranında arttığı görülmüştür (Aksoy-Ercümen, 2017: 5). Bu oranın önemini açıklamak için bir örnek vermek gerekirse, İslam İşbirliği Teşkilatı üye devletlerinden Endonezya ve Bangladeş'te bu süreçte 732 doğal afet meydana gelmiştir.

Tüm bu sorunları göz önünde bulundurularak, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın kuruluş sürecinde hazırlanan Kurucu Anlaşma'nın 1. maddesi, "Doğal afetler gibi insani acil durumlarda işbirliği ve koordinasyon sağlamayı" hedeflemektedir (To cooperate and coordinate in humanitarian emergencies such as natural disasters).[33] Zaman içinde, küresel sorunların gün geçtikçe artan etkisi, İİT'nin güncel adımlar atmasını gerektiren yeni ihtiyaçları gündeme getirmiştir. Kurucu Anlaşma'nın birinci maddesine ek olarak, "İİT-2025 Eylem Programı"nda (İstanbul, 14-15 Nisan 2016 tarihlerinde İslam Zirvesi Konferansı'nın 13. Oturumunda kabul edilmiştir) "yoksulluğun azaltılması, gıda güvenliği, kadının güçlendirilmesi, insani yardım eylemi, insan hakları ve iyi yönetişim, barış ve güvenliğin sağlanması" gibi sosyal politikalara

[33] https://www.oic-oci.org/page/?p_id=53&p_ref=27&lan=en (08.08.2022)

dikkat çeken hedefler ve öncelikler yer almıştır. Bu sayede İİT bölgesinde bahsedilen krizlere kalıcı çözümler bulma konusunda gönüllülük çalışmalarının önemi bir kez daha vurgulanmıştır.[34]

2.2. ICYF Gönüllülük Programları İçerik ve Elementleri

İslam İşbirliği Gençlik Forumu, 2019 yılından 2023 yılına kadar gönüllülük alanında çeşitli projeler yürütmüş ve halen yürütmektedir. Bu projelerin uygulanması sürecinde aşağıda belirtilen program elementleri temel alınmıştır (ICYF, 2022).

- Gönüllülüğün tanımı ve dünyadaki durumu,
- Gönüllünün değerleri,
- Gönüllülük, kişisel gelişim ve etik,
- Gönüllülük ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri,
- Gönüllü yönetimi ve proje süreç yönetimi,
- İnsani yardım alanında en iyi gönüllülük uygulamaları,
- Uluslararası insancıl hukuk eğitimi,
- İlk yardım ve krize müdahale eğitimleri,
- Kriz sonrası uyum eğitimleri,
- Proje geliştirme ve uygulama eğitimleri,
- Afet türleri, afete müdahale ve afet sonrası yönetim süreci,
- İnsani yardımda davranış kuralları,
- Afet sonrası sosyal benimseme ve kurtarma,
- İslam dünyası ülkelerinde güncel insani krizler,
- İklim krizi ve sürdürülebilirlik,
- Bağımlılıkla mücadelede genç gönüllüler.

2.2.1. ICYF Gönüllü Ağı

ICYF Gönüllülük Ağı Projesi, İslam İşbirliği Teşkilatı'na bağlı 56 üye ülkede ve İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi olmayan Müslüman azınlıkların yaşadığı ülkelerde gönüllülük alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarını ve gençlik platformlarını bir araya getirerek, farklı toplumların ihtiyaçlarına cevap verebilecek projeler yürütmeyi ve küresel bir gönüllü ağı oluşturmayı hedeflemektedir (ICYF, 2022). ICYF'in Genç Gönüllü Ağı, 18-35 yaş arasında 5.486 kadın ve 6.705 erkek olmak üzere toplam 12.191

[34] https://www.oic-oci.org/page/?p_id=53&p_ref=27&lan=en (08.08.2022)

gençten oluşmaktadır. ICYF Genç Gönüllülerinin 136 farklı ülkeden oluşan ülke sıralaması aşağıda verilmiştir:[35]

- Afganistan, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Amerika Birleşik Devletleri Küçük Dış Adaları, Arnavutluk, Amerikan Samoası[36], Andora[37], Angola, Aruba[38], Avusturya, Azerbaycan,
- Bahreyn, Bangladeş, Benin, Bosna Hersek, Botsvana, Brezilya, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Krallık, Burkina Faso, Burundi,
- Cezayir, Cibuti, Çad, Çin,
- Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Dominika,
- Ekvador, El Salvador, Endonezya, Eritre, Etiyopya,
- Fransa, Fas, Fildişi Sahili, Filistin, Filipinler,
- Gana, Gambiya, Gine Bissau, Gine, Guyana, Gürcistan, Güney Afrika, Güney Kore,
- Haiti, Hindistan, Hollanda, Honduras[39],
- Irak, İran, İrlanda, İsrail, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda,
- Kamboçya, Kamerun, Kanada, Kazakistan, Katar, Kenya, Kırgızistan, Kıbrıs, Komorlar, Kongo, Kosova, Kuveyt, Kuzey Makedonya,
- Lesoto, Liberya, Libya, Litvanya, Lübnan,
- Macaristan, Madagaskar, Malavi, Malezya, Maldivler, Mali, Moritanya, Meksika, Mısır, Mikronezya[40], Moğolistan, Mozambik, Myanmar,
- Namibya, Nepal, Nikaragua, Nijer, Nijerya, Norveç,
- Orta Afrika Cumhuriyeti, Özbekistan,
- Pakistan, Palau, Panama, Peru, Polonya, Portekiz,
- Umman, Ürdün,
- Romanya, Rusya, Ruanda,
- Saint Lucia[41], Suudi Arabistan, Senegal, Seyşeller, Sierra Leone, Singapur, Somali, Sri Lanka, Sudan, Surinam, Suriye,
- Tayvan, Tacikistan, Tanzanya, Tayland, Togo, Tokelau,[42] Trinidad ve Tobago[43], Tunus, Türkiye, Türkmenistan, Tuvalu[44],

[35] Gönüllü ağına kayıtlı gençlere ait sayısal verilere ve ülke dağılımına İslam İşbirliği Gençlik Forumu Projeler Departmanı aracılığıyla ulaşılmıştır

[36] Amerikan Samoası, Güney Pasifik Okyanusu kesiminde konuşlanmış bir ada ülkesidir.

[37] Angola, Afrika kıtasının güneybatı bölümünde yer alan bir ülkedir.

[38] Aruba, Atlas Okyanusu'nda Karayip Denizi'nin güneyinde bulunan bir ada ülkesidir.

[39] Honduras, Orta Amerika'da bir demokratik cumhuriyettir.

[40] Mikronezya ya da resmî adı ile Mikronezya Federal Devletleri, Okyanusya içerisinde Büyük Okyanus'un batı kesiminde yer alan ve toplam 607 adadan oluşan ülkedir

[41] Saint Lucia, Batı Hint Adaları da denilen Karayipler'de Küçük Antiller'in bir parçası konumunda olan ve coğrafi açıdan Orta Amerika'ya dahil edilen ada ülkesidir.

[42] Tokelau, Polinezya ada öbeği içerisinde, Büyük Okyanus'un güneyinde, Yeni Zelanda'ya tam bağımlı bir bölgedir.

[43] Trinidad ve Tobago, Karayipler'de yer alan, Trinidad ve Tobago adlı iki farklı adadan oluşan ülkedir.

[44] Tuvalu; Büyük Okyanus'ta, dokuz adet mercan adasından oluşan Polinezya ülkesidir.

- Uganda, Ukrayna, Uruguay,
- Yemen,
- Zambiya, Zimbabve.

2.2.2. ICYF'nin Başarılı Gönüllülük Proje Uygulamaları

İslam İşbirliği Teşkilatı Kuruluş Anlaşması'na dayanarak tasarlanan ICYF Gönüllülük programları, "doğal afetler gibi insani acil durumlarda işbirliği ve koordinasyon sağlama" hedefi doğrultusunda gençlerin istihdam oranlarını iyileştirmeyi ve barışçıl diyaloğu güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Madde 1/Kurucu Anlaşma/İİT Tüzüğü).

Bu programlar, İİT coğrafyasında meydana gelen uzun süreli insani krizlere ve doğal afetlere maruz kalan gençlerin gönüllülük kapasitelerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. ICYF tarafından organize edilen gönüllülük temalı programlar çerçevesinde, 2023 yılına kadar 560 genç gönüllü eğitimlere katılarak sertifika almaya hak kazanmıştır.[45]

a. Doha Gönüllülük ve İnsani Yardım Temalı Uluslararası Gençlik Kampı, 2019

2019 yılında Doha'nın İslam Dünyası Gençlik Başkenti seçilmesinin ardından, "Doha Gönüllülük ve İnsani Yardım Gençlik Kampı" adı altında özel bir simülasyon uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu kamp, 14 gün süren bir program olup, gençleri insani yardım, afetle mücadele ve ilk yardım alanlarında geliştirmeyi amaçlamıştır.[46]

Program, ICYF'nin koordinasyonunda, Katar Vakfı ve Katar Gençlik, Kültür ve Spor Bakanlığı'nın ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Katar Hayır Kurumu, Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu (IOM), Katar Kızılayı, Gençlik Medya Merkezi ve Katar Kültür ve Miras Etkinlikleri Merkezi gibi uluslararası kuruluşlar da programa ortaklık yapmıştır. Kamp, 53 farklı ülkeden 86 genç gönüllünün katılımıyla gerçekleştirilmiştir (ICYF, 2020).

Program kapsamında, deneyimli uluslararası kuruluşlar tarafından insani yardım alanında uygulamalı eğitimler verilmiştir. Genç katılımcılar, deprem simülasyonunda nasıl hızlı bir şekilde yanıt verebileceklerini ve çözümler üretebileceklerini deneyimlemişlerdir. Program boyunca, gönüllülerin ilk deprem tatbikatını 40 dakikada uygulaması sağlanmış ve program sonunda bu süre 7 dakikaya düşürülmüştür. Ayrıca genç gönüllüler, yaklaşık 1500 kişinin bir stadyumdan tahliyesini

[45] Bu veriye İslam İşbirliği Gençlik Forumu Projeler Departmanı aracılığıyla ulaşılmıştır.
[46] https://qeventc.qa/events/doha-youth-camp-for-humanitarian-and-volunteer-work/ (18.03.2022)

gerçekleştirerek ilk yardım desteklerini ve süreçlerini planlı bir şekilde uygulamışlardır, böylece tam anlamıyla bir deprem tatbikatı gerçekleştirmişlerdir. [47]

b. Gönüllülük Temalı Uluslararası Fotoğraf Yarışması, 2019-2020

2019 yılı, Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gönüllülük temalı çalışmalar konusunda farkındalık oluşturmak ve bu alandaki faaliyetlere daha fazla önem vermek amacıyla "Sen de gönül ver." sloganıyla birlikte "Gönüllülük Yılı" ilan edilmiştir.[48]

Gönüllülük Yılı etkinlikleri çerçevesinde, ICYF, Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Türkiye Fotoğraf Sanatları Federasyonu iş birliğiyle "Gönüllülük Temalı Uluslararası Fotoğraf Yarışması" düzenlenmiştir. Yarışmaya 1121 genç fotoğrafçı, 3200 fotoğraf ile başvuruda bulunmuştur. [49]

Yarışmanın amacı, genç gönüllülüğün önemini tüm dünyada vurgulayarak, gençlerin gönüllülük çalışmalarında daha etkin rol almalarını teşvik etmek ve bu bağlamda uluslararası farkındalık oluşturmaktır.[50]

c. İİT Genç Gönüllüler Kampı, 2019

2019 yılında, ICYF ve Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ortaklığıyla Antalya'da gerçekleştirilen "İİT Genç Gönüllüler Kampı", İİT üye ülkelerinden gönüllülük alanında faaliyet gösteren 18-30 yaş arası 105 genç gönüllünün katılımıyla düzenlenmiştir (ICYF GA Report, 2021).

Kamp programı çerçevesinde, Türk Kızılayı, AFAD, OIC Red Network, Wefa Uluslararası İnsani Yardım Vakfı, Hamad Bin Khalifa Üniversitesi (Doha-Katar) ve gönüllülük alanında faaliyet gösteren uluslararası vakıflar tarafından, gönüllülere çeşitli başlıklar altında profesyonel alanda gönüllülük eğitimi, proje yazma eğitimi ve gönüllülük üzerine atölye çalışmaları eğitimleri verilmiştir.[51]

Kamp sürecinde genç gönüllülere, kendi ülkelerinde başarılı bir şekilde uygulanan gönüllülük temalı projeleri paylaşma ve gelecekteki projeler için ortaklık kurabilme imkânı sunularak etkileşimli bir öğrenme ortamı sağlanmıştır. Kamp sonrasında başarılı olan genç gönüllüler, ICYF'nin gönüllülük temalı programlarında ICYF gönüllüleri olarak çalışmaya başlamışlardır (ICYF GA Report, 2021).

---

[47] https://www.oicyouthcapital.com/distinguished-participants-in-the-doha-youth-camp-for-voluntary-and-humanitarian-work/ (18.03.2022)
[48] Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığından Gönüllülük Seferberliği Haberi, 2019, https://shgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/217105/genclik-ve-spor-bakanligindan-gonulluluk-seferberligi.aspx, (07.03.2022)
[49] https://uogm.gsb.gov.tr/Duyuru/175911/gonulluluk-temali-uluslararasi-fotograf-yarismasi.aspx (08.03.2022)
[50] https://tssf.gov.tr/gonulluluk-temali-uluslararasi-fotograf-yarismasi/ (08.03.2023)
[51] https://wefa.org/islam-isbirligi-teskilati-wefa/ (09.03.2022)

d. Bakü İslam Ülkeleri Gönüllüleri Uluslararası Formu, 2020

Azerbaycan'ın 2020 yılını "Gönüllülük Yılı" ilan etmesi üzerine[52], Azerbaycan Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı, İslam İşbirliği Genel Sekreterliği ve ICYF işbirliğinde, Şubat 2020'de "İslam Ülkeleri Gönüllüleri Uluslararası Forumu" düzenlenmiştir[53]. Forum, 150'den fazla ülkeden 6 binden fazla başvuru alan ve 43 ülkeden 80 genç gönüllünün katıldığı bir platform olmuştur (ICYF, 2020).

6 oturum ve 2 kurultay şeklinde planlanan Forum, gönüllülük hareketine gençlerin katılımını artırmayı hedeflemiş ve aynı zamanda gönüllülük platformlarının oluşturulmasını amaçlamıştır[54]. Forum'un sonunda, genç gönüllüler Bakü Deklarasyonu'nu yayınlayarak İİT üye ülkelerine çağrıda bulunmuş ve ülkelerin gönüllülük çalışmalarına desteklerini artırmalarını talep etmişlerdir.

e. ICYF Online Gönüllülük Eğitimi, 2020

Koronavirüs pandemi sürecinde çevrim içi ortamda düzenlenen bu eğitim ICYF, Türk Kızılay, Global One, Launch Good, Medisina, Hamad Bin Khalifa Üniversitesi, BM Gönüllüleri, BEVOL ve ABD Dışişleri Bakanlığı ortaklığında organize edilmiştir.[55]

Eğitim kapsamında gönüllülüğün değerleri, kapsamı ve gönüllü motivasyonu başlıkları çerçevesinde, gönüllülüğün gençlerin gelişimine olan etkileri ele alınmıştır. Program, çevrim içi gönüllülük eğitim programı için platform oluşturmanın yanı sıra, insani krizler sırasında ortaya çıkan insan hakları, insani krizle mücadele becerileri ve kriz anına müdahale gibi eğitim konuları çerçevesinde şekillendirilmiştir.[56]

Çeşitli STK temsilcileri, uzmanlar ve gönüllülük alanında çalışan kişiler tarafından 17 sanal oturum gerçekleştirilmiş ve programa 622 başvuru arasından 65 farklı ülkeden (54'ü İİT üyesi ve 11'i İİT üyesi olmayan) toplam 100 genç gönüllü seçilmiştir.[57] Program, sosyal medyada 741.700 erişime ulaşmıştır (ICYF, 2020).

f. ICYF-Yeşilay Bağımlılıkla Mücadelede Genç Gönüllüler Online Eğitim Programı, 2020

2020 yılında ICYF ve Yeşilay iş birliğiyle genç gönüllülere yönelik olarak bağımlılıkla mücadele konusunda etkili eğitim içerikleri sunmak amacıyla çevrim içi platformda "Bağımlılıkla Mücadelede Farkındalık Programı" organize edilmiştir.

---

[52] https://www.azernews.az/nation/162279.html (10.03.2022)
[53] https://www.icyforum.org/baku-international-volunteers-forum-of-islamic-countries/ (10.03.2022)
[54] https://www.salto-youth.net/tools/toy/reference/international-volunteers-forum-of-islamic-countries.7434/ (10.03.2022)
[55] https://www.icyforum.org/gonullu-gencler-ile-dunya-koprusu-kuruldu/# (10.03.2022)
[56] https://www.dailysabah.com/politics/icyf-provides-online-volunteer-training-for-global-youth/news (10.03.2022)
[57] https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gonullu-gencler-ile-dunya-koprusu-kuruldu-41523569 (10.03.2022)

Program kapsamında, Yeşilay'ın sahadaki en iyi uygulamalarını ve projelerini tanıtarak, genç gönüllülere kendi ülkelerinde bağımlılıkla mücadelede gençliğin rolü konusunu gündeme getirmeleri amaçlanmıştır.[58]

İki günlük eğitim programı, 16 çevrim içi oturumdan oluşmuş ve programa 46 ülkeden seçilen 100 genç gönüllü katılmıştır.[59] Çevrim içi gönüllülük eğitimi, sosyal medyada 914.325 erişime ulaşmıştır (ICYF, 2020).

g. Uluslararası Dünya Gönüllülük Günü Bilgi Yarışması, 2020

ICYF, gençlerde "Uluslararası Dünya Gönüllülük Günü" hakkında farkındalık oluşturmak ve ICYF gönüllülük programlarıyla ilgili bilgi aktarmak amacıyla 800 uluslararası genç gönüllünün katılımıyla Uluslararası Dünya Gönüllülük Günü Bilgi Yarışması'nı düzenlemiştir (ICYF, 2020).

h. Bangladeş Dakka İİT Gençlik Başkenti- Şeyh Hasina Online Küresel Gönüllü Forumu, 2021

2020 yılında Dakka'nın İslam Dünyası Gençlik Başkenti olarak seçilmesinin ardından, Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Gençlik ve Spor Bakanlığı ve ICYF iş birliğiyle "2020 Şeyh Hasina Genç Gönüllüler Ödülü" programı düzenlenmiştir.

Bu program, COVID-19 pandemisine yanıt olarak dünya genelindeki genç gönüllülerin gösterdiği "yenilmez gönüllülük ruhunu" takdir etmeyi amaçlamıştır.[60] Forum, gençleri dünya çapında gönüllülük ve insani yardım faaliyetlerine katılmaya teşvik etmek ve genç gönüllülerin küresel düzeyde gönüllülük faaliyetleri üzerinde rekabet etmelerini ve güçlü bir ağ oluşturmalarını hedeflemiştir.[61]

i. ICYF Genç Gönüllüler Kampı, 2021

ICYF, Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı ile iş birliği yaparak, doğal afetler, salgın hastalıklar ve insani krizlerle mücadele konularında topluluklara yardım ve destek sağlama amacıyla 2021 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı'na ait bir kamp alanında genç gönüllülerle bir araya gelmiştir.

---

[58] https://www.milliyet.com.tr/pembenar/yesilaydan-46-ulkeden-genc-gonulluye-bagimlilik-farkindaligi-egitimi-6258245 (10.03.2022)

[59] https://www.icyforum.org/yesilay-bagimlilikla-mucadelede-genclerin-gucune-guveniyor/ (10.03.2022)

[60] https://dhaka.oicyouthcapital.com/shyva/?fbclid=IwAR2LbPRRFO3CsETLFGsP_Q63yEPc6VhFjJHj9KtwDfkkryBL1yPpbK-GUVc (10.03.2022)

[61] https://www.icyforum.org/media-briefing-international-opening-of-sheikh-hasina-youth-volunteer-award-2020/ (10.03.2022)

Türk Kızılay'ı ve Yeşilay'ın uzmanlarının da katıldığı uluslararası gönüllülük kampı, toplumsal sorunlara uzun vadeli çözümler sunmayı hedefleyerek, interaktif eğitimlerle genç gönüllülerin kapasitelerini geliştirmeyi, insan haklarını koruma faaliyetlerini teşvik etmeyi, krizlere sürdürülebilir çözümler bulmayı amaçlamıştır.[62] Kamp programı etkili iş birlikleriyle gençlik örgütleri arasında bir gönüllülük ağı oluşturmayı ve gençlere gönüllülük kavramının evrensel değerlerini aktarmayı hedeflemiştir.[63] Bu çerçevede, kamp süresince gönüllülük atölyeleri düzenlenmiş, genç gönüllüler arasında deneyim paylaşımı için uygun bir ortam sağlanmış ve gençlere krizlerde gönüllülüğün etki alanlarıyla ilgili gerekli bilgiler aktarılmıştır.

Ayrıca, katılımcılara fon bulma, kaynak oluşturma ve proje döngüsü yönetimi eğitimi verilerek, belirli gençlik konularına yönelik örnek projeler geliştirilmiştir. ICYF Genç Gönüllüler Kampı için 134 farklı ülkeden 12 binden fazla başvuru alınmıştır. 40 farklı ülkeden 120 genç gönüllü kampa katılım sağlamıştır (ICYF, 2021).

j. BEVOL Uluslararası Gönüllülük Konferansı, 2021

"Geleceği Öngören ve Alternatif Üreten Üniversitelerde Gönüllülüğün Geliştirilmesi" başlığı altında ICYF, BEVOL, Kuveyt İnsani Mükemmeliyet[64] ve Uluslararası Gönüllü Çaba Derneği[65] tarafından düzenlenen[66] BEVOL Uluslararası Gönüllülük Konferansı, 48 genç gönüllünün katılımıyla[67] gerçekleştirilmiştir.

Konferans, gönüllülük alanında öne çıkan girişimleri ele alarak, en iyi gönüllülük uygulamalarının paylaşıldığı ve katılımcıların gönüllülük temalı faaliyetler konusunda fikir alışverişinde bulunduğu bir platform sunmuştur.[68]

Ayrıca, program kapsamında üniversiteler ve sosyal girişimcilik kulüplerinden katılan genç gönüllüler ve uzmanlar arasında dünya çapındaki gönüllülük uygulamalarıyla ilgili en son yenilikçi programlar ve teknolojiler üzerine tartışmalar yapılmıştır (ICYF, 2022).

[62] https://www.icyforum.org/volunteers-camp/ (12.03.2022)
[63] https://www.youthop.com/scholarships/seasonal/icyf-international-volunteer-camp-in-turkey-2021-fully-funded (12.03.2022)
[64] Kuwait Humanitarian Excellence
[65] International Association for Volunteer Effort
[66] https://univol.bevol.org/sponsors (06.08.2023)
[67] https://univol.bevol.org/#targets (03.05.2022)
[68] https://univol.bevol.org/#goals (03.05.2022)

k. ICYF Uluslararası Genç Gönüllüler Kampı, 2022

ICYF ve Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ortaklığıyla Türk Kızılay, Yeşilay ve OIC Red Network iş birliğinde düzenlenen gençlik kampı, İİT bölgesindeki gönüllüleri bir araya getirerek gençlerin gönüllülük temalı saha faaliyetlerinde stratejik bir yaklaşıma sahip olmalarını sağlamayı ve gönüllülerin toplumların iyileştirilmesinde gönüllülüğün rolü ve değerleri konusunda deneyimlerini paylaşabilecekleri bir ortam oluşturmayı amaçlamıştır.[69]

Eğitim süresince, İİT coğrafyasındaki insani krizlere dikkat çekilerek genç gönüllülerin bu krizlere nasıl yanıt verebilecekleri ve toparlanma sürecine nasıl aktif bir şekilde katılabilecekleri konusunda çözümler aranmıştır.[70] Kamp için 54 farklı ülkeden 3,500 genç gönüllü başvuru yapmış ve 35 ülkeden 100 genç katılımcı seçilmiştir (ICYF, 2022).

l. ICYF Kahramanmaraş Deprem Çalışması, 2023

İslam İşbirliği Gençlik Forumu çalışanları ve gönüllü ekibinin katılımıyla, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde meydana gelen ve çevresindeki 10 ilde büyük çapta etkiler yaratarak "yüzyılın felaketi" olarak adlandırılan depremin ardından, deprem bölgesinde ve ICYF'nin İstanbul'daki Genel Merkezi'nde, devlet kurumları, yerel belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle gönüllülük temelli çeşitli yardım ve destek faaliyetleri yürütülmüştür. Bu faaliyetler, deprem bölgesindeki ailelerin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamıştır.[71]

[69] https://ghgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/10001/1/253756/icyf-ile-genc-gonulluler-kulturlerarasi-ogrenme-ve-paylasim-kampi.aspx (15.03.2022)
[70] https://ghgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/253901/genc-gonulluler-kulturlerarasi-ogrenme-ve-paylasim-kampinin-ikincisi-basladi.aspx (16.03.2022)
[71] https://www.star.com.tr/guncel/icyf-baskani-taha-ayhan-deprem-sonrasinda-genclerin-yardim-calismalari-gelecek-icin-umut-olmustur-haber-1781484/ (30.04.2023)

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölüm içerisinde, araştırmanın yöntemi, veri toplama aracı, araştırmanın konusu ve önemi, araştırmanın hipotezleri, evren örneklem, verilerin analizi, geçerlik, güvenilirlik ve etik, çalışmanın soruları ve araştırmanın sınırları ayrı konu başlıkları altında ele alınacaktır.

3.1. Nitel Araştırma Yöntemi

Nitel araştırma yöntemi, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir süreç olarak tanımlanır. Bu yöntem, kişilerin deneyimlerine doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ulaşmayı amaçlar (Baltacı 2019: 369). Nitel araştırmada genellikle kapsamlı ve açık uçlu sorular kullanılırken (Arastaman, Fidan 2018: 62), araştırma sürecinde küçük gruplardan elde edilen verilere odaklanılır (Baltacı 2019: 372).

Nitel araştırmanın amacı, insanların belirli koşullar altındaki deneyimlerini ve süreç yönetimlerini sayısal veriler ve istatistikler yerine, daha derinlemesine bir şekilde analiz etmektir (Seggie, Bayyurt 2019).

Nitel araştırma yöntemi, araştırmacının araştırma sürecine katıldığı bir yaklaşım olup, araştırma sürecinde elde edilen verilerin önyargılardan arındırılarak (Başkale 2016: 26) incelenmesi son derece önemlidir. Bu nedenle, analiz sürecinde araştırmanın konusuyla ilgili uzman kişilerin görüşlerinin dikkate alınması ve incelenmesi gerekmektedir (Kocabıyık, 2016: 58).

Özetlemek gerekirse, nitel araştırma, araştırmacı odaklı bir yaklaşım olup, çeşitli metodolojilere dayanan sorgulama süreciyle (Creswell, Poth 2016) insani bir sorunu incelemeyi hedefleyen ve elde edilen kelimelerin veri olarak kullanıldığı (Braun, Clarke, 2013), tanımlayıcı bilgiler sunmayı amaçlayan (Pietkiewicz, Smith 2014) bir yöntemdir.

3.2. Veri Toplama Aracı

Nitel araştırma yöntemi, odak grup görüşmesi, doküman incelemesi, gözlem ve görüşme gibi dört temel veri toplama aracına sahiptir (Çokluk vd., 2011: 96).

Bu çalışma, İslam İşbirliği Gençlik Forumu Gönüllü Ağında yer alan uluslararası genç gönüllülerin, koronavirüs pandemisi sonrasındaki gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algılarını mevcut durumuyla betimlemeyi amaçladığı için, nitel bir araştırma yöntemi olan ve niteliksel araştırmalarda sıklıkla kullanılan (Şahin, Suher, Bir 2009: 55) “odak grup görüşme” tekniği kullanılmıştır.

Bu tekniğin seçilme nedeni, katılımcılar arasında etkileşim imkanının sağlanması ve katılımcıların duygularını ve düşüncelerini rahat bir şekilde ifade edebilecekleri samimi bir ortamın oluşturulacak olmasıdır.

Odak grup görüşme tekniği, grup halinde gerçekleştirilen bir araştırma tekniği olup, katılımcıların düşüncelerini, deneyimlerini ve eğilimlerini öğrenmeyi amaçlayan açık uçlu sorularla yapılmaktadır (Çokluk vd., 2011: 98).

Odak grup görüşmeleri, kişiler arası etkileşimin olduğu ve katılımcıların düşüncelerini özgürce paylaşabilecekleri bir ortamda (Gülcan 2021: 97), 6-12 kişinin katılımı (Morgan, 1997: 5) ve alanında uzman bir moderatörün yönetiminde yüz yüze veya çevrim içi platformlar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Ortalama 1.5-2 saat süren odak grup görüşmeleri kimi zaman 3 saate kadar uzayabilir.[72] Odak grup süreci 7 aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım, Şimşek 2016: 163). Sırasıyla:

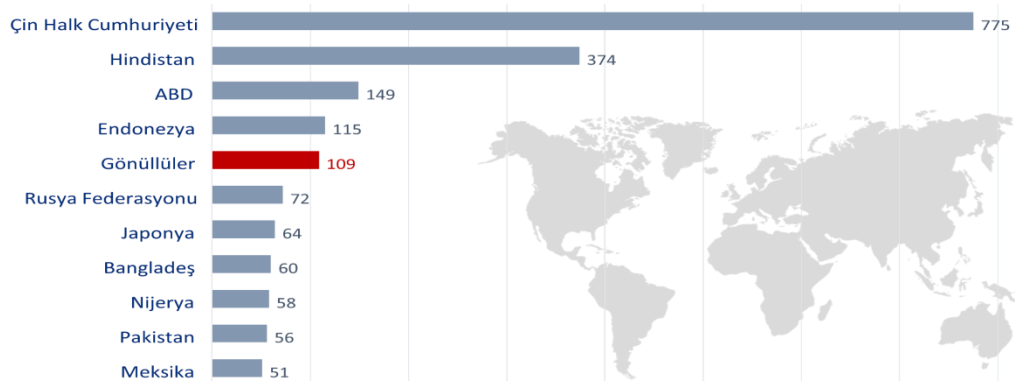
1. Araştırmanın amacının belirlenmesi,
2. Görüşme sorularının belirlenmesi,
3. Görüşmenin yapılacağı yerin veya çevrim içi yapılacaksa kullanılacak teknolojinin belirlenmesi,
4. Araştırma sürecinin denemesinin yapılması,
5. Uygun katılımcıların davet edilmesi,
6. Görüşmenin gerçekleştirilmesi,
7. Elde edilen verilerin düzenlenmesi ve analiz edilmesi.

Bu çalışma kapsamında, toplamda 20 kişinin yer aldığı 2 ayrı odak grup oluşturulmuştur. Görüşmeler, katılımcıların uygunluk durumuna bağlı olarak belirlenen bir günde gerçekleştirilmiştir. Görüşme süresince katılımcıların verdiği cevaplar, bir raportör tarafından not alınmıştır. Ortalama 1,5 saat süren çevrim içi görüşmelerin ardından, elde edilen veriler yorumlanarak değerlendirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Birleşmiş Milletler Gönüllüleri'nin 2018 yılında yayınladığı Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu'nda[73] gönüllülüğün, tüm toplumların bir parçasını oluşturmakla birlikte, barış ve kalkınma gibi önemli konularda kaynak olduğu vurgulanmıştır. Rapor, resmi kayıtlara göre dünya genelinde yaklaşık 1 milyar gönüllünün bulunduğunu ortaya koymaktadır (Sosyalben Vakfı E-Gönüllülük Zirvesi Raporu 2020: 6). Ancak bu gönüllülerin yalnızca 109 milyonunun aktif olarak çalıştığı ifade edilmektedir.[74]

[72] https://www.dbe.com.tr/tr/kurumsal/8/fokus-grup-calismalari/ (14.05.2022)
[73] https://www.unv.org/sites/default/files/2018%20The%20thread%20that%20binds%20final.pdf,(05.09.2022)
[74] A.g.e.

Şekil 4. Gönüllü İş Gücünün Dünya İş Gücü İçerisindeki Yeri (milyon iş gücü) [75]

Kaynak: 2018 yılı Dünya'da Gönüllülüğün Durumu Raporu, BM Gönüllüler Erişim Tarihi: 05.09.2022

Küreselleşme süreciyle birlikte, devlet ve sivil toplum arasındaki ilişki yeniden şekillenmiş ve gönüllülük faaliyetleri önem kazanmıştır. Bu önem günümüzde hala devam etmektedir. Ancak, 2020 yılından itibaren başlayan ve etkisi hala devam etmekte olan küresel koronavirüs salgını, gönüllülük faaliyetlerinin çoğunlukla yüz yüze gerçekleşen biçiminden çevrim içi faaliyetlere doğru bir dönüşüm yaşamasına neden olmuştur.

Salgın sürecinde, koronavirüs tedbirleri sebebiyle geleneksel gönüllülük faaliyetlerine katılamayan ve organize edemeyen gönüllüler, karantina süreçlerinin etkin ve verimli bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla, çevrim içi platformlar aracılığıyla gönüllülük faaliyetlerini organize etmeye başlamışlardır. Pandemi sürecinde birçok sivil toplum kuruluşunun çevrim içi projeler gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir. BM Gönüllüleri'nin verilerine dayanan analizler, salgın sonrasında gönüllü sayılarının arttığını ve bu artışın en büyük sebeplerinden birinin çevrim içi platformları etkili bir şekilde kullanan gençlerin aktif olarak gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlamaya başlaması olduğunu ortaya koymuştur.[76]

Bu araştırmanın konusu, İslam İşbirliği Gençlik Forumu Gönüllü Ağı içerisinden seçilen genç gönüllüler aracılığıyla, koronavirüs pandemi süreci öncesi ve sonrası gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algısının çevrim içi odak grup görüşmesi yöntemiyle analiz edilmesidir. Genç gönüllülerin katkısıyla elde edilen analiz sonuçları, uluslararası alanda gençlerin gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algılarındaki değişimi inceleyen bir araştırma olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır.

[75] https://sanliurfa.afad.gov.tr/kurumlar/sanliurfa.afad/Duyurular/irap/AFAD-Gonulluluk-Sunumu-1132021.pdf (24.01.2021)
[76] https://www.sosyalben.org/UPLOAD/fr/ego%cc%88nu%cc%88llu%cc%88lu%cc%88kzirvesi_rapor.pdf (25.11.2021)

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez 1: Koronavirüs pandemi süreci, gençlerin gönüllülük algısında değişime neden olmuştur.

Hipotez 2: Koronavirüs pandemi süreci, gençler arasında internet üzerinden gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinde bir artışa neden olmuştur.

Hipotez 3: Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılan gençler, pandemi sonrası daha sürdürülebilir gönüllülük alışkanlıkları geliştirmişlerdir.

3.5. Evren Örneklem

İslam İşbirliği Gençlik Forumu, İslam İşbirliği Teşkilatı'na bağlı olarak faaliyet gösteren bir kuruluştur ve Müslüman nüfusa sahip olmayan coğrafyalarda da İİT tarafından belirlenen gençlik politikalarının uygulanmasını amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, ICYF ulusal, bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla stratejik ilişkiler geliştirmiş, ayrıca bakanlıklar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumlarıyla gençlik çalışmaları kapsamında ikili anlaşmalar imzalamıştır. 2023 yılına kadar düzenlediği projelerle, toplam 123.482 gençten başvuru almış ve 13.508 nitelikli gençle çeşitli uluslararası programlar, etkinlikler, eğitimler ve organizasyonlar gerçekleştirmiştir.[77]

İslam İşbirliği Gençlik Forumu, stratejik hedeflerini gerçekleştirmeyi, İİT bölgesi ve ötesinde gençlik kapasitesini geliştirmeyi ve gençlerin karşılaştığı zorlukları azaltmayı misyon edinmiştir.[78] Tüm faaliyetlerini, kurumsal prensip ve prosedürlere en sıkı şekilde bağlı kalarak, şeffaflık ilkesiyle ve fırsat eşitliğine uygun bir şekilde yürütmektedir.[79] ICYF Genç Gönüllü Ağı, 18-35 yaş arası 5.486 genç kadın ve 6.705 genç erkek olmak üzere toplamda 12.191 gencin katılımıyla oluşmaktadır. Bu genç gönüllüler, ICYF'nin çeşitli faaliyetlerine aktif olarak katılmaktadır.[80]

Çalışmanın amacı ve içeriği kapsamında, İslam İşbirliği Gençlik Forumu Gönüllü Ağına kayıtlı olan 18-35 yaş arası 20 uluslararası gencin yer aldığı 2 odak grupla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi, katılımcılara "Bilgilendirilmiş Onam Formu" (Ek 1) e-posta yoluyla iletilerek, görüşmenin konusu ve amacı ile görüşmenin gönüllülük esasına dayandığı ve istedikleri vakit görüşmeden ayrılabilecekleri bilgileri verilmiştir.

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler, çevrim içi görüşme platformu olan Zoom uygulaması üzerinden yapılmıştır. Araştırmaya katılan 20 gençten oluşan katılımcıların yaş ortalaması 25,65 olarak

[77] Bu bilgiye İslam İşbirliği Gençlik Forumu Projeler Departmanı aracılığıyla ulaşılmıştır.
[78] https://www.icyforum.org/vision-mission/ (25.08.2022)
[79] https://www.icyforum.org/ (25.08.2022)
[80] Bu bilgiye İslam İşbirliği Gençlik Forumu Projeler Departmanı aracılığıyla ulaşılmıştır.

belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet dağılımı ise 7 kadın ve 13 erkek olarak kaydedilmiştir. Görüşme sürecinde internet bağlantısıyla ilgili bazı kesintiler yaşanmış olsa da bu sorunların katılımcıların yeniden görüşmeye katılmasıyla başarıyla tamamlanmıştır.

Görüşmeler yaklaşık olarak 2 saat sürmüştür. Görüşme öncesinde odak grup görüşmesi başlangıç formu (Ek 2) e-posta yoluyla katılımcılara iletilmiş ve sorular aracılığıyla katılımcılara ait demografik bilgiler elde edilmiştir. Görüşme süresince katılımcılara önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış, açık uçlu sorular (Odak Grup Görüşme Formu Ek 3) sorularak, katılımcıların konuyla ilgili deneyimlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Sosyoloji, antropoloji, psikoloji gibi insan davranışlarının incelendiği disiplinlerde nitel araştırma yöntemleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde betimsel-yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Fenomenolojik araştırma yöntemi, filozof Edmund Husserl tarafından geliştirilen ve insanların nesneleri ve olayları nasıl algıladıklarını anlamayı amaçlayan bir yöntemdir (Pietkiewicz, Smith 2014: 9). Bu yöntemin temel hedefi, insan deneyimlerini anlamaktır (Van Manen 2007: 12).

Fenomenolojik yaklaşım, insanların bir kavram veya fenomen hakkındaki algılarını, duygularına ve bakış açılarına odaklanarak nasıl tanımladıklarını inceler (Tekindal, Arsu 2020: 159). Betimsel aşamada, odak grup görüşmesine katılan katılımcıların deneyimleri doğrudan alıntılarla betimlenirken yorumlayıcı aşamada ise elde edilen verilerin daha derinlemesine anlaşılması için deneyimler yorumlanır (Karataş 2015: 72). Bununla birlikte, fenomenolojik bir çalışmanın kesin ve genellenebilir bir sonuç ortaya koymak yerine, araştırılan fenomenin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayan sonuçlar sunduğu unutulmamalıdır (Yıldırım, Şimşek 2016: 72).

3.7. Geçerlik, Güvenilirlik ve Etik

Nitel bir araştırmanın geçerli ve güvenilir olabilmesi, araştırma sonuçlarının kabul edilebilirliğini etkilemektedir. Ancak nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardaki gibi kesin bir geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılamamaktadır (Baltacı 2019: 380). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik, araştırmacının rolünün net bir şekilde belirlenmesi, elde edilen verilerin doğru bir şekilde aktarılması, analiz ve yorumların araştırmacı tarafından önyargısız ve tarafsız bir şekilde yapılması gibi faktörlerle sağlanabilir (Tekindal, Arsu 2020: 175).

Bu çalışma kapsamında çevrim içi odak grup görüşmesine davet edilen katılımcılara, araştırmaya katılımın "gönüllülük esasına dayandığı" bildirilmiş ve aynı zamanda araştırmanın soruları

katılımcılarla açık ve anlaşılır bir şekilde paylaşılmıştır. Buna ek olarak, araştırmanın amacı ve nasıl yapıldığı gibi detaylı bilgiler, katılımcıların onayını almak için yazılı onam formu şeklinde e-posta yoluyla iletilmiştir. Grup görüşmesi sırasında katılımcıların sözlü onamları da alınmıştır ardından her katılımcıya söz hakkı verilmiş ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleri için uygun bir ortam sağlanmıştır.

3.8. Çalışmanın Soruları

Çalışmanın sorularının belirlenmesi için ilgili literatür taraması yapılmış hem yüz yüze hem de çevrim içi gönüllülük alanlarında çalışan araştırmacıların ve uzmanların çalışmaları incelenmiştir.

Bu incelemelerin ardından taslak olarak hazırlanan sorular, konusunda uzman kişiler tarafından değerlendirilmiş ve buna göre bazı sorular çalışmadan çıkarılmış, bazı sorularda ise amaca uygun değişiklikler yapılarak yeni sorular eklenmiştir. Çalışmada toplamda 26 soru yer almaktadır.

Çalışma soruları üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların adı, yaşı, uyruğu, cinsiyeti, mesleği, eğitim durumu ve bulundukları ülkede internete erişim durumları, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım durumları ve çoğunlukla tercih ettikleri gönüllülük türünü belirlemeye yönelik 10 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde katılımcıların yüz yüze ve çevrim içi gönüllülük algılarını tespit etmeye yönelik 13 ifade yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise katılımcıların koronavirüs pandemisi sonrası gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algılarını anlamaya yönelik 3 soru bulunmaktadır.

1. Kendinizi kısaca tanıtır mısınız? (Adınız, yaşınız, cinsiyetiniz, uyruğunuz, mesleğiniz, eğitim durumunuz, internete erişim imkânınız, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım durumunuz, tercih ettiğiniz gönüllülük türü)
2. Gönüllülüğü bir cümle ile tanımlayabilir misiniz?
3. Çevrim içi gönüllülük kavramını bir cümle ile nasıl tanımlarsınız?
4. Gönüllülük faaliyetleri ile ilgili haberlere hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?
5. Yüz yüze katılım sağladığınız gönüllülük faaliyetlerine örnek verebilir misiniz? Bu faaliyetlere kimler aracılığıyla dahil oluyorsunuz? Ve yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım motivasyonunuz nedir?
6. Yüz yüze gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
7. Bu zamana kadar gönüllülük çalışmalarına katıldığınız kurum ve kuruluşların web siteleri veya sosyal medya hesaplarında çevrim içi gönüllülük seçeneği gördünüz mü?
8. Bu zamana kadar herhangi bir çevrim içi/sanal gönüllülük faaliyetinde bulundunuz mu?
9. Bu zamana kadar katıldığınız çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine örnekler verebilir misiniz? Bu faaliyetlere katılım motivasyonunuz neydi? (Bu zamana kadar online gönüllülük faaliyetinde bulunan grup tarafından cevaplanmıştır.)

10. Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
11. Sizce gençler gönüllülük faaliyetlerine yeterince katılım sağlıyor mu?
12. Sizce gönüllülük faaliyetlerine katılan gençler çoğunlukla kadınlardan mı yoksa erkeklerden mi oluşuyor?
13. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi gönüllülük faaliyetlerini hangi yönde etkiler? Sizce gönüllülük faaliyetleri çoğunlukla gelişmiş ülkeler tarafından mı organize edilmektedir?
14. Online gönüllülük faaliyetlerinde zaman ve mekân kısıtlaması olmamasından dolayı, sanal gönüllülük faaliyetlerinin yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine kıyasla daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz?
15. Koronavirüs pandemi süreci öncesinde herhangi bir çevrim içi/sanal gönüllülük faaliyetinde bulundunuz mu? Koronavirüs pandemi süreci sonrası herhangi bir çevrim içi/ sanal gönüllülük faaliyetine katıldınız mı? Ve Koronavirüs pandemi süreci gönüllülük algınızda bir değişikliğe neden oldu mu?
16. Koronavirüs pandemi süreci sonrası çoğunlukla hangi tür gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladınız? Nedenini açıklar mısınız?
17. Yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetleri ile çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini etki bakımından karşılaştırabilir misiniz?
18. Son olarak eklemek istediğiniz bir konu var mı?

3.9. Araştırmanın Sınırları

Bu araştırmanın verileri, ICYF Genç Gönüllü Ağına üye olan uluslararası 20 genç gönüllünün cevaplarından oluşmaktadır. Bu çalışmada, ICYF Gençlik Politikaları ve Uluslararası Projeler Departmanı'nın desteğiyle Genç Gönüllü Ağına kayıtlı olan uluslararası gönüllülerin bilgilerine ulaşılmış ve odak grup görüşmesine katılmayı kabul eden katılımcılar ile çevrim içi platform aracılığıyla grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel sınırlılıkları şunlardır:

1. Literatür taraması sürecinde karşılaşılan ilk sınırlama, İslam İşbirliği Gençlik Forumu'na ilişkin akademik çalışmaların sınırlı olmasıdır.
2. Gönüllülerin çoğunluğunun az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yaşaması, internete ve teknolojik cihazlara erişimin sınırlı olmasına neden olmuş ve çevrim içi görüşme sırasında bazı katılımcılar internet bağlantı problemiyle karşı karşıya kalmıştır.
3. Çalışmanın yapıldığı grup ICYF Genç Gönüllü Ağı ile sınırlı olduğu için daha genel sonuçlara ulaşılamamıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bulgular ve Yorum bölümünde, araştırma sırasında toplanan verilerin incelenmesi sonucu elde edilen bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Ana Temalar ve Alt Temalar

Çalışmanın bu bölümünde, İslam İşbirliği Gençlik Forumu Gönüllü Ağına kayıtlı 20 uluslararası genç gönüllü ile gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine dayanan nitel verilerin analizleri sunulmuştur. Yapılan 2 ayrı odak grup görüşmesine ait veriler, betimsel ve yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Koronavirüs pandemi süreci öncesi ve pandemi süreci sonrasında gençlerin gönüllülük algılarına ilişkin ana temalar ve alt temalar aşağıda belirtilmiştir. (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Analiz Sonucu Ulaşılan Ana ve Alt Temalar

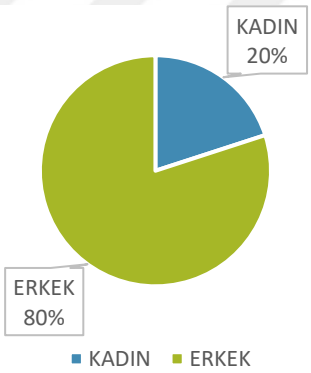
1. Katılımcıya Ait Genel Bilgiler	**2. Gençlerin Gönüllülük Algısı**
1.1. Adı- Soyadı	**2.1**. Gönüllülük ve Online Gönüllülük Tanımı
1.2. Yaş	**2.2.** Gönüllülük ile İlgili Faaliyetleri Öğrenme Kaynağı
1.3. Uyruk	**2.3.** Yüz Yüze Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetleri, Faaliyetlerin Kimler Aracılığı ile Yürütüldüğü ve Faaliyetlere Katılım Motivasyonu
1.4. Eğitim	
1.5. Cinsiyet	
1.6. Meslek	
1.7. İnternete Erişim Durumu	
1.8. Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu	**2.4.** Yüz Yüze Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetlerinin Avantajları ve Dezavantajları
1.9. Tercih Edilen Gönüllülük Şekli ve Nedeni	**2.5.** Katılımcıların Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu
	2.6. Çevrim İçi Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetleri Türü ve Katılım Motivasyonu
	2.7. Çevrim İçi Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetlerinin Avantajları ve Dezavantajları
3. Koronavirüs Pandemi Sürecinin Gençlerin Gönüllülük Algısına Etkisi	**2.8.** Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu ve Cinsiyete Göre Katılım Çoğunluğu
3.1. Pandemi Sürecinin Gençlerin Gönüllülük Algısına Etkisi	**2.9.** Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyine Göre Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu
3.2. Gençlerin Koronavirüs Pandemi Süreci Öncesi ve Sonrası Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu	**2.10.** Çevrim İçi Gönüllülük- Yüz Yüze Gönüllülük Kıyaslaması
3.3. Pandemi Süreci Sonrası Gençlerin Gönüllülük Türü Tercihi ve Nedeni	
3.4. Yüz Yüze ve Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerinin Etki Bakımından Kıyaslanması	

4.2. Çalışmaya Katılan Odak Grupların Genel Bilgileri

Çalışma kapsamında, 2 farklı odak grup ile çevrim içi bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Her iki odak grup 10'ar kişiden oluşmaktadır. Odak Grup 1, daha önce online gönüllülük çalışmalarına katılan genç gönüllülerden oluşurken, Odak Grup 2, bu zamana kadar herhangi bir online gönüllülük faaliyetine katılmamış genç gönüllülerden oluşmaktadır. Çalışmada, Odak Grup 1 OG1 olarak, Odak Grup 2 ise OG2 olarak tanımlanmıştır.

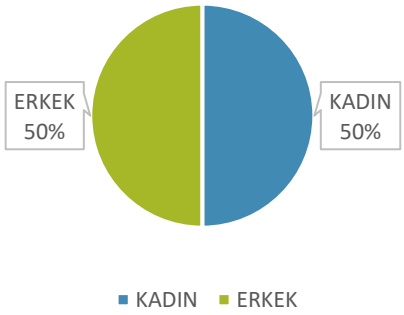
Odak grup görüşmesi öncesinde katılımcıların demografik bilgileri, "Odak Grup Görüşmesi Başlangıç Formu" (Ek 2) adlı belge aracılığıyla e-posta yoluyla toplanmıştır. Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda ilgili bilgiler tasnif edilerek katılımcıların demografik özelliklerini içeren grafikler aşağıda sunulmaktadır.

4.2.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Şekil 5. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği- *Odak Grup 1*

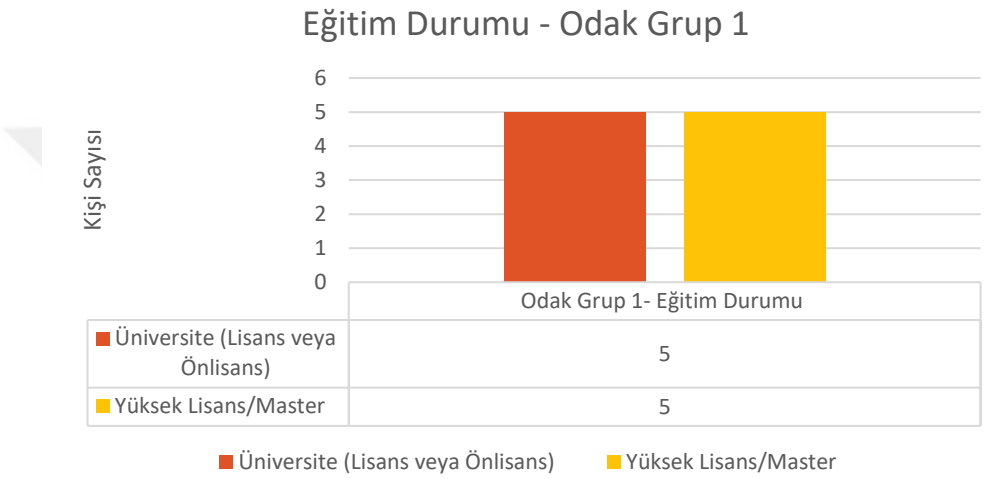
Odak Grup 1 katılımcılarının cinsiyet değişkenine göre dağılımları yüzdelik olarak ayrılmış bir biçimde Şekil 5'te görülmektedir. Odak grup 1 çalışması sürecinde, ICYF Uluslararası Genç Gönüllü Ağına kayıtlı daha önce online gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladığını belirten 2 genç kadın ve 8 genç erkek gönüllü ile görüşülmüştür.

Şekil 6. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği- *Odak Grup 2*

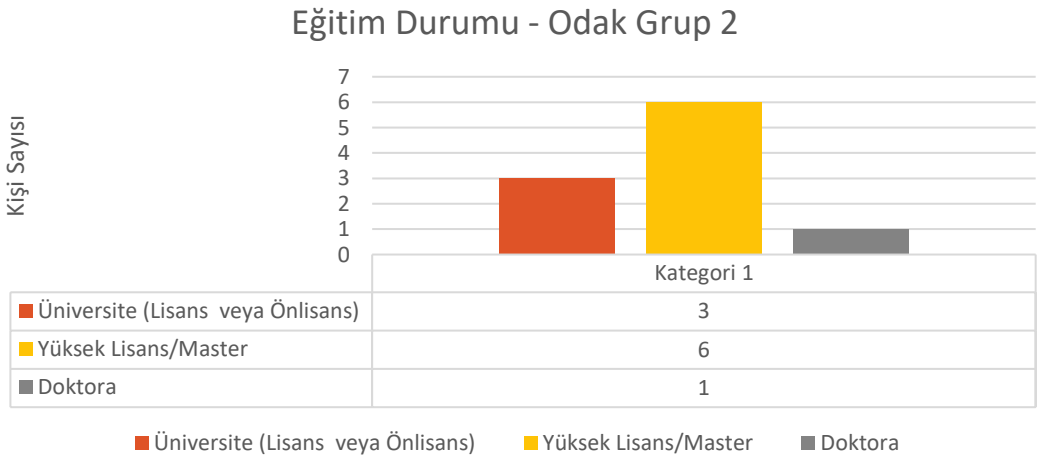
Odak Grup 2 katılımcılarının cinsiyet değişkenine göre dağılımları yüzdelik olarak ayrılmış bir biçimde Şekil 6'da görülmektedir. Odak grup 2 çalışması sürecinde, ICYF Uluslararası Genç Gönüllü Ağına kayıtlı daha önce online gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlamadıklarını belirten 5 genç kadın ve 5 genç erkek gönüllü ile görüşülmüştür.

4.2.2.Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Şekil 7. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılım Grafiği- *Odak Grup 1*

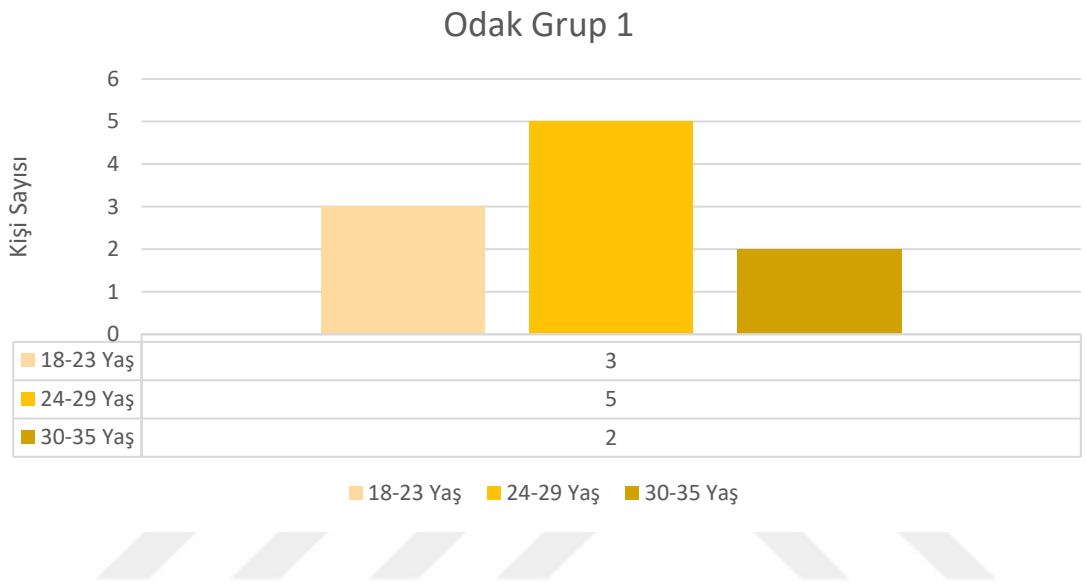
Odak grup 1 katılımcılarının eğitim durumu değişkenine göre dağılımları Şekil 7'de görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde, 5 katılımcının lisans veya ön lisans eğitimi ve 5 katılımcının da yüksek lisans eğitimi aldığı görülmektedir.

Şekil 8. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılım Grafiği- *Odak Grup 2*

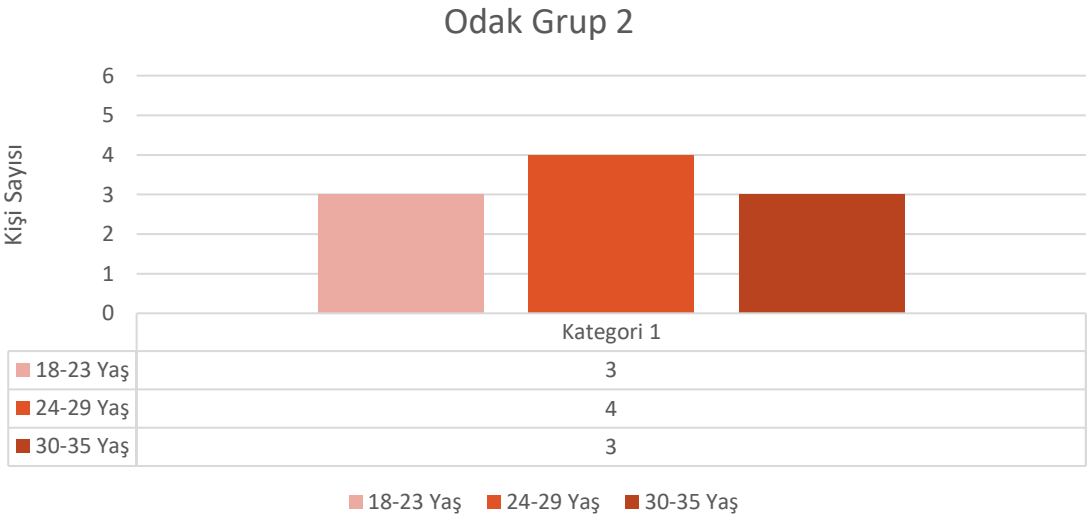
Odak grup 2 katılımcılarının eğitim durumu değişkenine göre dağılımları Şekil 8'de görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde, 3 katılımcının lisans veya ön lisans eğitimi, 6 katılımcının yüksek lisans eğitimi ve 1 katılımcının da doktora eğitimi aldığı görülmektedir.

4.2.3.Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Şekil 9. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı- *Odak Grup 1*

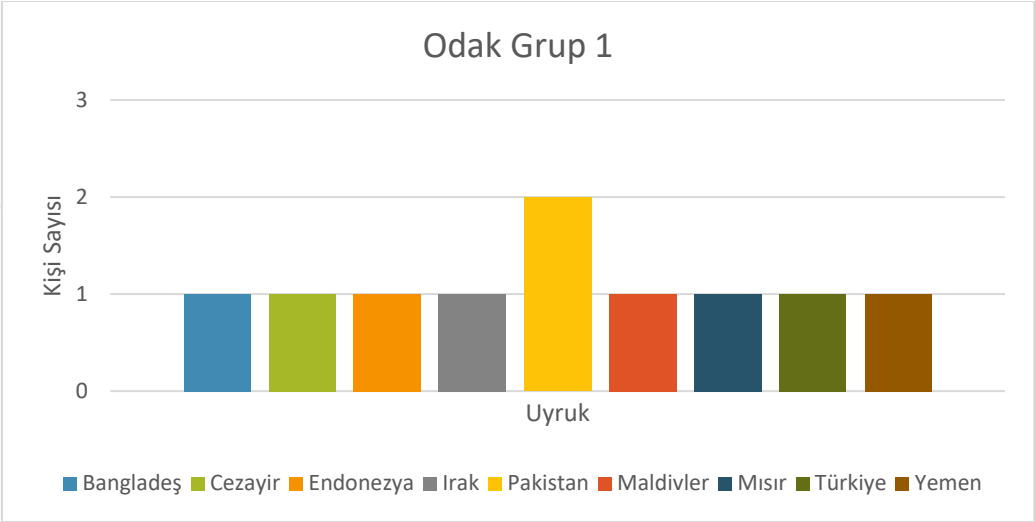
Katılımcıların yaş grupları incelendiğinde, Odak Grup 1 içerisinde 18-23 yaş arası 3 katılımcı, 24-29 yaş arası 5 katılımcı ve 30-35 yaş arası 2 katılımcı olduğu görülmektedir. Odak Grup 1'in yaş ortalaması 24,1 olarak hesaplanmıştır.

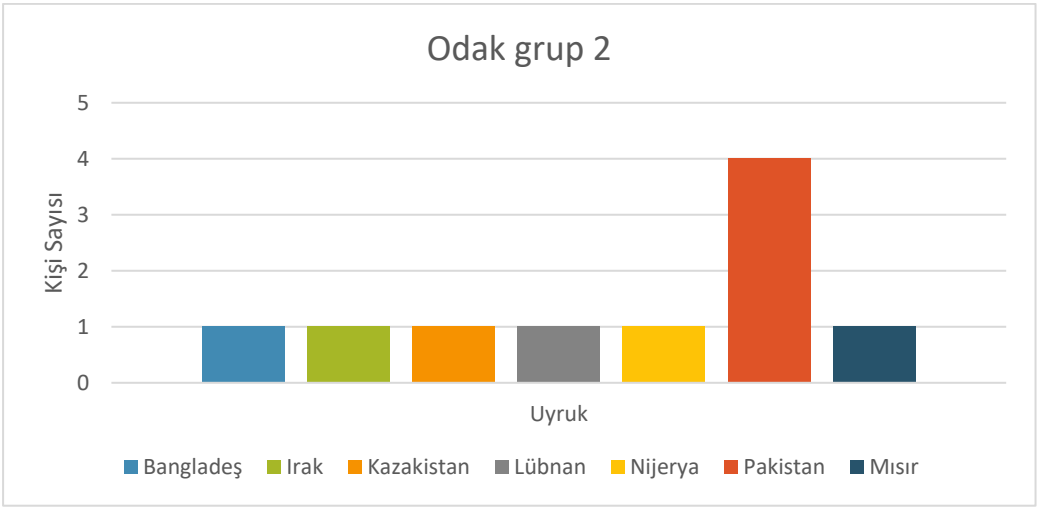
Şekil 10. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı- *Odak Grup 2*

Katılımcıların yaş grupları incelendiğinde, Odak Grup 2 içerisinde 18-23 yaş arası 3 katılımcı, 24-29 yaş arası 4 katılımcı ve 30-35 yaş arası 3 katılımcı olduğu görülmektedir. Odak Grup 2'nin yaş ortalaması 27,2 olarak hesaplanmıştır.

4.2.4. Katılımcıların Uyruklarına Göre Dağılımı

Şekil 11. Katılımcıların Uyruklarına Göre Dağılımı-*Odak Grup 1*

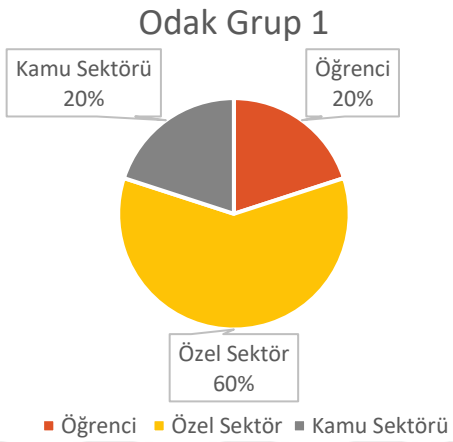
Şekil 12. Katılımcıların Uyruklarına Göre Dağılımı-*Odak Grup 2*

Çalışmaya 7 kadın ve 13 erkek olmak üzere toplam 20 genç gönüllü katılmıştır ve katılımcıların uyrukları incelendiğinde toplamda 12 farklı ulustan gencin araştırmaya katıldığı görülmektedir.

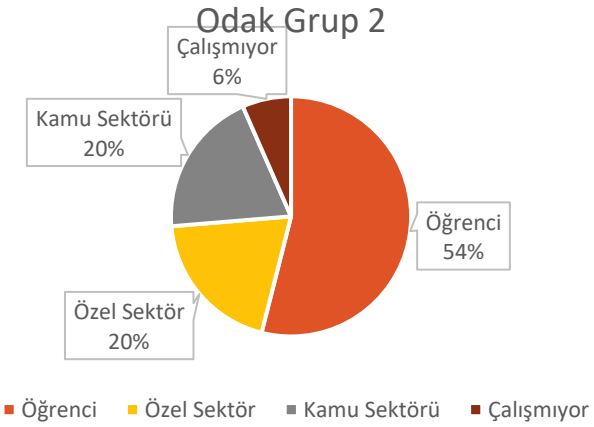
4.2.5. Katılımcıların İnternete Erişim Durumu

Araştırmaya katılan 20 genç gönüllünün internete erişim konusunda herhangi bir sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarını belirlemek amacıyla yapılan soruşturma sonuçları, katılımcıların tamamının internete kolaylıkla erişim sağladığını göstermektedir.

4.2.6. Katılımcıların Meslek Grubuna Göre Dağılımı

Şekil 13. Katılımcıların Meslek Grubuna Göre Dağılımı- *Odak Grup 1*

Şekil 14. Katılımcıların Meslek Grubuna Göre Dağılımı- *Odak Grup 2*

4.2.7. Katılımcıların Gönüllülük Türü Tercihi

Bu bölümde her iki odak grupta bulunan katılımcıların verdiği cevaplar çerçevesinde çoğunluğun yüz yüze gönüllülük türünü tercih ettiği görülmektedir. OG1'in cevapları doğrultusunda katılımcıların yüz yüze gönüllülük türünü tercih etme sebepleri arasında insanlarla doğrudan etkileşim kurabilme, manevi

tatmin sağlama, alan deneyimi ve yüz yüze iletişim sayesinde sorunların daha iyi anlaşılması gibi maddeler vardır. Bu zamana kadar hiçbir çevrim içi gönüllülük faaliyetine katılmadığını belirten OG2 katılımcılarından alınan cevaplar çerçevesinde, katılımcıların yüz yüze gönüllülük türünü seçme sebepleri arasında OG1'de olduğu gibi insanlarla doğrudan etkileşim, manevi tatmin sağlama, alan deneyimi gibi etkenler yer almaktadır.

4.2.7.1. Odak Grup 1- Çevrim İçi Gönüllülük Çalışmalarında Bulunanlar

I. Fathimath Shaana

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Fathimath, 24 yaşında bir Maldivlidir ve üniversite öğrencisidir. Biyolojik cinsiyetini "kadın" olarak belirtmektedir. Fathimath, çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türünün yüz yüze gönüllülük olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı, yüz yüze gönüllülüğün çevrim içi gönüllülüğe göre daha etkili olduğuna inanmakta ve gönüllülük faaliyetlerinde dijital dünyanın kendisini sınırladığına inanmaktadır.

II. Mahmood Ibrahim Atiya

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Mahmood Ibrahim, 28 yaşında bir Iraklıdır ve özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Mahmood, genellikle tercih ettiği gönüllülük türünün yüz yüze gönüllülük olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı, yüz yüze gönüllülüğün uygulamalı bir deneyim sunması ve gönüllülük faaliyetlerinde doğrudan insanlar ve topluluklarla etkileşim kurabilme imkânı sağlaması nedeniyle tercih ettiğini düşünmektedir. Ayrıca, Mahmood'a göre yüz yüze gönüllülük faaliyetleri, katılımcının beceri ve bilgi gelişimine katkıda bulunmanın yanı sıra faaliyetlerin gerçekleştirildiği bölgede somut bir etki yaratma imkânı sunmaktadır.

III. Haris Naeem

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Haris, 27 yaşında bir Pakistanlıdır ve özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Haris, genellikle tercih ettiği gönüllülük türünün yüz yüze gönüllülük olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde insanlarla fiziksel olarak doğrudan etkileşim kurabilmenin mümkün olduğunu ve bu sayede mevcut sorunları ve nedenlerini daha ayrıntılı bir şekilde anlama ve kavrama imkânı bulduğunu belirtmektedir. Ayrıca, gönüllülük faaliyetleri aracılığıyla toplumsal problemlere çözüm bulmak için çaba sarf etme fırsatı yakaladığını ifade etmektedir.

IV. Saddam Hussain

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Saddam, 26 yaşında bir Pakistanlıdır ve özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Saddam, genellikle tercih ettiği

gönüllülük türünün yüz yüze gönüllülük olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin insanlar arası ilişkilerin daha sağlam bir şekilde kurulmasını sağladığını ve insanların birbirini daha iyi anlamasının bir yolu olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, yüz yüze gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinin gönüllünün kişisel gelişimine daha fazla katkı sağladığını belirtmektedir.

V. Osamah Al-Koshari

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Osamah, 24 yaşında bir Yemenlidir ve özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Osamah, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin gönüllüler için verimli bir sosyal deneyim olduğunu ve ayrıca gönüllülerin bu faaliyetler aracılığıyla toplum üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğunu düşünmektedir.

VI. Arya Alifa Mukti

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Arya, 21 yaşında bir Endonezyalıdır ve üniversite öğrencisidir. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Arya, yüz yüze gönüllülük faaliyetleri aracılığıyla insanlarla doğrudan temas kurmanın çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine göre daha keyifli olduğunu düşünmektedir.

VII. Bişenk Paksoy

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Bişenk, 26 yaşında bir Türktür ve kamu sektöründe çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "kadın" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü çevrim içi gönüllülüktür. Bişenk, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılımın zaman ve mekân açısından daha kolay olduğunu düşünmektedir.

VIII. Emdadul Haque

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Emdadul, 30 yaşında bir Bangladeşlidir ve özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü çevrim içi gönüllülüktür. Emdadul, çevrim içi gönüllülük faaliyetleri aracılığıyla dünyanın birçok bölgesinden insanlarla kolaylıkla iletişim kurabileceğini düşünmektedir

IX. Faradji Newfel

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Faradji, 28 yaşında bir Cezayirlidir ve özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Faradji, yüz yüze gönüllülüğün çevrim içi gönüllülüğe göre daha etkili

olduğunu ve çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin manevi tatmin açısından daha az etkili olduğunu düşünmektedir.

X. Mohamed Lotfy Sharkawy Radwan

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Mohamed Lotfy, 35 yaşında bir Mısırlıdır ve kamu sektöründe çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Mohamed Lotfy, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine kıyasla daha faydalı olduğunu düşünmekte ve insanlarla yüz yüze temasın gönüllülük alanındaki deneyimlerine daha fazla katkı sağladığını savunmaktadır. Ayrıca, yüz yüze etkileşimin iyi bir öğrenme yöntemi olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, genç gönüllülerin yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine daha aktif bir şekilde katılması gerektiğini ve bu faaliyetler aracılığıyla gençlerin sosyal becerilerinin gelişeceğini savunmaktadır.

4.2.7.2. Odak Grup 2- Daha Önce Çevrim İçi Gönüllülük Çalışmalarında Bulunmadıklarını Belirtenler

I. Muhammad Abdullah Ayub

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Muhammad Abdullah 21 yaşında bir Pakistanlıdır ve üniversite öğrencisidir. Biyolojik cinsiyetini “erkek” olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetleri sayesinde dünyanın daha yaşanabilir bir hale getirilebileceğine inanmaktadır.

II. Omar Balah

ICYF Genç Gönüllülerinden biri olan Omar 31 yaşında bir Lübnanlıdır. Çalışmamaktadır. Biyolojik cinsiyetini “erkek” olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katıldığında kendisini daha tutkulu hissettiğini belirtmektedir.

III. Mohammad Al Bahlul

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Mohammad 31 yaşında bir Bangladeşlidir. Kamu sektöründe çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini “erkek” olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, insanların fikirlerinin, düşüncelerinin ve sahip oldukları sorunların yüz yüze iletişimle daha kolay anlaşılabileceğine inanmaktadır.

IV. Bayyina Lawal

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Bayyina 31 yaşında bir Nijeryalıdır. Kamu sektöründe çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "kadın" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, gönüllülük faaliyetlerine katılımın neden olduğu manevi duygunun yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde daha fazla olduğunu ve bu nedenle insanlarla yüz yüze faaliyetlerde bir araya gelmenin daha önemli olduğunu düşünmektedir.

V. Walaa Ali

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Walaa 29 yaşında bir Mısırlıdır. Kamu sektöründe çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "kadın" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde insanlar arası etkileşimin daha güçlü olduğunu düşünmektedir.

VI. Munazza Kaleem Siddiqui

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Munazza 29 yaşında bir Pakistanlıdır. Üniversite öğrencisidir. Biyolojik cinsiyetini "kadın" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılımın çevrim içi faaliyetlere göre daha kolay olduğunu düşünmektedir. Bunun sebebi, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım konusunda daha yüksek bir motivasyona sahip olmasıdır.

VII. Naima Kazmi

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Naima 22 yaşında bir Pakistanlıdır. Üniversite öğrencisidir. Biyolojik cinsiyetini "kadın" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, yüz yüze gönüllülüğün gönüllülere sosyal ağ oluşturma konusunda daha fazla katkı sağladığını düşünmektedir.

VIII. Kuanysh Uzbekov

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Kuanysh 23 yaşında bir Kazaktır. Özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini "erkek" olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcıya göre, yüz yüze gönüllülük türü sosyalleşme ve insanlarla etkileşim kurma konusunda çevrim içi gönüllülükten daha etkilidir.

IX. Sisa Bodani

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Sisa 27 yaşında bir Pakistanlıdır. Özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini “kadın” olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin yerinde deneyim açısından daha iyi bir öğrenme yöntemi olduğunu düşünmektedir. Katılımcıya göre, yüz yüze faaliyetlere katılan gönüllüler birçok beceriyi bu süreçte öğrenebilmekte, sosyal ilişkiler geliştirirken aynı zamanda kişilik gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

X. Mohammed Mahdi

ICYF Genç Gönüllülerinden olan Muhammed 28 yaşında bir Iraklıdır. Özel sektörde çalışmaktadır. Biyolojik cinsiyetini “erkek” olarak belirtmektedir. Çoğunlukla tercih ettiği gönüllülük türü yüz yüze gönüllülüktür. Katılımcı, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin gönüllülerin hayatında daha fazla etkiye sahip olduğunu düşünmektedir.

4.3. Gençlerin Gönüllülük Algısı

Bu bölümde, gençlerin yüz yüze ve çevrim içi gönüllülük algılarını genel bir çerçevede incelemek amacıyla, "Gençlerin Gönüllülük Algısı" başlığı altında toplanan sorular kullanılmıştır. Bu sorular, gençlerin gönüllülük anlayışını kapsayıcı ve açıklayıcı bir şekilde ele almaktadır.

4.3.1. Genç Gönüllülerin Yüz Yüze ve Online Gönüllülük Algısı

Bu bölümde, İslam İşbirliği Gençlik Forumu Gönüllü Ağına kayıtlı olan uluslararası genç gönüllülerin, genel gönüllülük algısını, gönüllülük faaliyetlerine katılım motivasyonlarını ve yüz yüze-çevrim içi gönüllülük deneyimlerini anlamak amacıyla farklı alt temalar altında oluşturulan soruların yorumları ve analizleri ele alınacaktır.

4.3.1.1. Gönüllülüğün Tanımı

Gönüllülüğün kesin bir evrensel tanımı bulunmamaktadır. Gönüllülük, sivil toplum kavramını çağrıştırır ve toplum yararına isteğe bağlı olarak yapılan faaliyetlerin bir bütünüdür. Katılımcılara *"Gönüllülüğü bir cümle ile tanımlayabilir misiniz?"* sorusu sorulmuştur. Her iki odak grup katılımcısı gönüllülüğün, kişinin kendi isteğiyle zamanını ve enerjisini toplum yararına harcaması, maddi beklenti olmadan bir amaca veya kuruluşa hizmet etmesi olduğu konusunda hemfikirdir.

Ayrıca katılımcılar, gönüllülüğün toplumu iyileştirmek, yardımlaşmak, ihtiyaç sahiplerine destek olmak ve insanlar arasında dayanışmayı artırmak amacıyla yapılan bir tutku olduğunu vurgulamaktadırlar.

"Gönüllülük, kişinin kendi isteğiyle zamanını, enerjisini ve kaynaklarını toplum yararına harcamasıdır." **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**

"Gönüllülük, kişinin zamanını ve becerilerini bir davaya, amaca veya kuruluşa maddi beklenti olmadan sunma eylemidir." **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**

"Gönüllülük, toplumun iyileştirilmesine özverili bir şekilde katkıda bulunmaktır." **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**

"Gönüllülük, birbirimizi güçlendirmek, paylaşmak, önemsemek ve birbirimize yardım etmektir, gönüllülük sayesinde hepimiz birbirimizi büyütür ve kalkındırırız." **(Saddam Hussain, Pakistan, OG1)**

"Gönüllülük, insanların birbirine yardım etmek için zamanından, çabasından ve becerilerinden vererek, kâr amacı gütmeden ihtiyaç sahibi olanlara yardım etmesidir." **(Osamah Al-Koshari, Yemen, OG1)**

"Gönüllülük, yardım etme tutkusudur." **(Emdadul Haque, Bangladeş, OG1)**

"Gönüllülük, gönüllünün konfor alanı sınırlarının ötesidir." **(Faradji Newfel, Cezayir, OG1)**

"Gönüllülük, dünyayı daha yaşanabilir bir hale getirmek için verilen emektir." **(Muhammad Abdullah Ayub, Pakistan, OG2)**

"Gönüllülük, sivil toplum aracılığıyla toplum yararına hizmet etmektir." **(Omar Balah, Lübnan, OG2)**

"Gönüllülük, gönüllünün finansal fayda beklentisi olmadan kendi isteğiyle herhangi bir hizmet veya yardım sağlamasıdır." **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**

"Gönüllülük ihtiyacı olan diğer insanlara ulaşmaktır." **(Bayyina Lawal, Nijerya, OG2)**

"Gönüllülük, ırkı, rengi veya dini ne olursa olsun ihtiyacı olanlara ücretsiz bir şekilde yardım etmektir." **(Walaa Ali, Mısır, OG2)**

"Gönüllülük, gönüllünün zamanını ve enerjisini insanlara yardım etmek için özgürce sunmasıdır." **(Munazza Kaleem Siddiqui, Pakistan, OG2)**

"Gönüllülük, gönüllünün karşılığında herhangi bir fayda beklemeksizin, zamanını ve emeğini özgürce vererek sosyal bir amaç için ihtiyaç sahiplerine yardım etme eylemidir." **(Mohammed Mahdi, Irak, OG2)**

4.3.1.2. Çevrim İçi Gönüllülüğün Tanımı

Çevrim içi gönüllülük kavramı, küreselleşme süreciyle birlikte hayatımıza girmiş olsa da koronavirüs pandemisiyle birlikte "yeni normal" olarak adlandırılmaya başlanmıştır.

18-35 yaş arası genç gönüllülerin çevrim içi gönüllülük algısını anlamak için her iki odak grup katılımcısına *"Çevrim içi gönüllülük kavramını bir cümleyle nasıl tanımlarsınız?"* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin, genel anlamda yüz yüze gönüllülük faaliyetleriyle aynı amacı taşıdığını düşünmektedir. Katılımcıların çevrim içi gönüllülük hakkındaki fikirleri

incelendiğinde, ortak bir ana düşünce öne çıkmaktadır. Bu düşünce, çevrim içi gönüllülüğün, internet aracılığıyla gerçekleştirilen ve topluma fayda sağlama amacı güden bir gönüllülük türü olduğudur.

Katılımcılar, çevrim içi gönüllülüğün dijital platformları kullanarak çeşitli yardım faaliyetlerine katılma, uzaktan destek sağlama, farkındalık oluşturma ve eğitim hizmetleri sunma gibi şekillerde gerçekleştirildiğini vurgulamaktadırlar. Ayrıca katılımcılar, çevrim içi gönüllülüğün zaman ve mekân kavramlarını ortadan kaldırarak daha kolay erişilebilir olduğu ve faaliyetlere sürekli bir katılım imkânı sunduğu konusunda hemfikirdir.

> *"Online gönüllülük, sanal platformlar aracılığı ile sürdürülen çevrim içi faaliyetlerle topluma fayda sağlama amacı taşıyan bir gönüllülük türüdür."* **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**
>
> *"Çevrim içi gönüllülük, Zoom, Skype, Viber, Whatsapp, Facebook gibi dijital platformları kullanarak çevrim içi yardım faaliyetlerinde çalışmaktır."* **(Arya Alifa Mukti, Endonezya OG1)**
>
> "*Sanal gönüllülük olarak da bilinen çevrim içi gönüllülük, kişinin zamanını ve becerilerini çevrim içi platformlar ve araçlar aracılığıyla bir amaç için sunma eylemidir."* **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**
>
> *"Çevrim içi gönüllülük, tüm dünyadaki ihtiyaç sahibi insanlara çevrim içi kanallar aracılığıyla uzaktan destek sağlamaktır."* **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**
>
> *"Çevrim içi gönüllülük, internet üzerinden yapılan, çevrim içi öğretim, STK'lar için Web siteleri oluşturma, farkındalık eğitimleri gibi içerikleri kapsayan bir gönüllülük türüdür."* **(Saddam Hussain, Pakistan, OG1)**
>
> *"Online gönüllülük, sosyal medya ve internet aracılığıyla yapılan gönüllülüktür."* **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**
>
> *"Online gönüllülük, farklı ülkelerde yaşayan ihtiyaç sahibi insanlara çevrim içi platformlar aracılığıyla ulaşmaktır."* **(Bayyina Lawal, Nijerya, OG2)**
>
> *"Sanal gönüllülük, çocukların eğitimine dijital platformlar aracılığı ile katkı sağlamak, çevre bilinci oluşturmak gibi toplumsal sorunlar hakkında farkındalık yaratmak gibi hizmetleri ücretsiz bir şekilde internet aracılığı ile organize etmektir."* **(Walaa Ali, Mısır, OG2)**
>
> *"Sanal gönüllülük, gönüllülerin faaliyet bölgesine gitme zorunluluğunu ortadan kaldıran gönüllülük faaliyetleridir."* **(Sisa Bodani, Pakistan, OG2)**
>
> *"Çevrim içi gönüllülük, zaman ve mekân kavramlarını ortadan kaldıran, gönüllünün her zaman gönüllülük faaliyetlerine aktif bir şekilde katılmasını kolaylaştıran, internet aracılığı ile yapılan bir gönüllülük türüdür."* **(Mohammed Mahdi, Irak, OG2)**

4.3.2. Gönüllülük ile İlgili Faaliyetleri Öğrenme Kaynağı

Gönüllülük faaliyetleri kapsamında katılımcılara *"Gönüllülük faaliyetleri ile ilgili haberlere hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?"* sorusu sorulduğunda, verilen cevaplar çerçevesinde çeşitli kanalların kullanıldığı görülmektedir. Katılımcılar, faaliyetler ile ilgili bilgileri, çoğunlukla kamuoyu oluşturma

konusunda büyük bir etkiye sahip olan sosyal medya ve internet aracılığı ile alırken aynı zamanda kâr amacı gütmeyen kuruluşların ve hayır kurumlarının web sitelerini ve sosyal medya sayfalarını takip ederek gönüllülük faaliyetleriyle ilgili duyurular ve haberler hakkında bilgi edindiklerini belirtmektedirler. Ayrıca, katılımcılar çevrim içi topluluklar ve forumlar aracılığıyla diğer gönüllülerle bağlantı kurarak en son haberleri ve fırsatları takip ettiklerini ifade etmektedirler.

> *"Gerek çevrim içi gerekse yüz yüze gönüllülük faaliyetleriyle ilgili duyurular ve haberler hakkında bilgi edinmenin birkaç yolu var: Gönüllü olmakla ilgilendiğim kâr amacı gütmeyen kuruluşların veya hayır kurumlarının web siteleri ve sosyal medya sayfalarını takip ederek..."* **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**
>
> *"Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan, gönüllü ağlarından veya gönüllülük fırsatları konusunda uzmanlaşmış web sitelerinden gelen haber bültenleri veya e-posta güncellemeleri…"* **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**
>
> *"Genellikle gönüllülükle ilgili duyurular ve haberler içeren VolunteerMatch veya Idealist gibi çevrim içi gönüllü eşleştirme platformları…"* **(Osamah Al-Koshari, Yemen, OG1)**
>
> *"Gönüllülük fırsatları veya etkinlikleriyle ilgili duyurular için yerel topluluk web siteleri ve ilan panolarının yanı sıra yerel gazeteler veya haber web siteleri…"* **(Bişenk Paksoy, Türkiye, OG1)**
>
> *"Diğer gönüllülerle bağlantı kurabileceğim ve en son haberler ve fırsatlardan haberdar olabileceğim çevrim içi topluluklar veya forumlar…"* **(Mohamed Lotfy Sharkawy Radwan, Mısır, OG1)**
>
> *"Çoğunlukla sosyal medyadan…"* **(Omar Balah, Lübnan, OG2)**
>
> *"İki dernekte gönüllüyüm ve çalışmalarını sosyal medyadan takip ediyorum."* **(Sisa Bodani, Pakistan, OG2)**
>
> *"ICYF gibi uluslararası kuruluşlardan…"* **(Mohammed Mahdi, Irak, OG2)**

4.3.3. Gençlerin Katılım Sağladığı Yüz Yüze Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetleri Örnekleri, Faaliyetlerin Kimler Aracılığı ile Yürütüldüğü ve Gençlerin Faaliyetlere Katılım Motivasyonu

Katılımcılara *"Yüz yüze katılım sağladığınız gönüllülük faaliyetlerine örnek verebilir misiniz? Bu faaliyetlere kimler aracılığı ile dahil oldunuz ve son olarak yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım motivasyonunuz nedir?"* sorusu sorulmuştur. Katılımcılar, gönüllülük faaliyetlerine genellikle dernekler, vakıflar ve öğrenci kulüpleri aracılığıyla katıldıklarını belirtmektedir.

Faaliyetler arasında savunuculuk, eğitim, çevre temizliği, doğa koruma, toplum bilgilendirme, sürdürülebilirlik, yiyecek ve giyecek yardımı, toplumsal sorunlarla ilgili farkındalık oluşturma gibi farklı alanlar bulunmaktadır.

Katılımcıların gönüllülük faaliyetlerine katılım motivasyonları arasında topluma fayda sağlama, yeni bilgiler ve deneyimler kazanma, yeni insanlarla tanışma, liderlik becerileri geliştirme, kültürler arası iletişim kurma, manevi doyum, kişisel gelişime katkı sağlama, dini bir görevi yerine getirme ve yardıma muhtaç insanlara ulaşabilme gibi nedenler gösterilmektedir.

Her katılımcının gönüllülük faaliyetlerine katılım motivasyonu kişisel önceliklerine, ilgi alanlarına ve deneyimlerine bağlı olarak farklılık göstermektedir.

> *"Gönüllülük faaliyetlerine genellikle dernekler ve vakıflar aracılığıyla katılıyorum. Faaliyetler savunuculuk, eğitim, çevre temizliği ve doğa koruma, toplulukları bilgilendirme gibi konular üzerine oluyor. Gönüllülük faaliyetlerine katılmadaki motivasyonum ise topluma faydalı olmak ve faaliyetlere katılım sürecinde birçok yeni bilgiler öğrenirken hayata dair deneyim kazanmak."* **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**
>
> *"Gönüllülük faaliyetlerine dernekler aracılığıyla katılıyorum. Özel olarak ilgi duyduğum alan ise sürdürülebilirlik ve mimarlık. Örnek vermek gerekirse; düşük gelirli aileler için sürdürülebilir konut inşa edilmesi, yetersiz hizmet alan topluluklara tasarım hizmeti sunma, sürdürülebilir bina uygulamalarını teşvik etme, çevre dostu altyapıların tasarlanması ve kurulması, kentsel tasarım projeleri gibi projeler içerisinde yer alıyorum. Motivasyon kaynağım ise ihtiyaç sahibi topluluklar üzerinde olumlu etki yaratmak, gönüllü faaliyetlerde bulunurken bir programcı olarak diğer geliştiriciler ile iş birliği yaparak kendi gelişimime katkı sağlıyor olmak, alanında uzman insanlarla tanışmak, kültürler arası iletişim kurmak, liderlik becerileri ve deneyim kazanmak."* **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**
>
> *"Gönüllülük faaliyetlerine genellikle öğrenci kulüpleri aracılığıyla katılıyorum. İhtiyaç sahibi topluluklara yiyecek ve giyecek yardımı sağlama, toplumsal sorunlarla ilgili farkındalık oluşturma gibi faaliyetlere katılıyorum. En büyük motivasyon kaynağım ise içsel tatmin, huzur ve yeni insanlarla tanışıyor olmak."* **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**
>
> *"Gönüllülük faaliyetlerine dernekler ve vakıflar aracılığı ile katılım sağlarken özellikle iklim değişikliği ile mücadele, kadınların güçlendirilmesi, yerel gençlik meseleleri gibi konularda gönüllü olarak görev alıyorum. Bana göre gönüllülük faaliyetleri, insanlar arası uyum kurma becerisi kazandırırken aynı zamanda birlikte büyümemize ve gelişmemize yardımcı oluyor. Bu benim için gerçek bir motivasyon kaynağı."* **(Saddam Hussain, Pakistan, OG1)**
>
> *"Gönüllülük faaliyetlerine yaşadığım bölgedeki yerel kurumlar ve diğer uluslararası kuruluşlar aracılığı ile katılım sağlıyorum. Çoğunlukla insani yardım alanındaki faaliyetlere katılıyorum. Motivasyonum ise yüz yüze gönüllülük faaliyetleri sürecinde insanlarla bir arada olabilmek, kucaklaşabilmek ve sohbet etmek."* **(Arya Alifa Mukti, Endonezya OG1)**
>
> *"Gönüllülük faaliyetlerine dernekler aracılığıyla katılıyorum. Çoğunlukla sosyal sorumluluk projeleri ve gençlik ve spor ile ilgili projelere katılıyorum. En temel motivasyon kaynağım ise faaliyetler süresince hissedilen manevi hava."* **(Bişenk Paksoy, Türkiye, OG1)**
>
> *"Gönüllülük programlarına sivil toplum kuruluşları aracılığıyla katılıyorum. Çoğunlukla tecrübe paylaşım ve liderlik programları, uluslararası konferanslar ve yerel zirveler gibi kişisel gelişimime katkı sağladığını düşündüğüm etkinliklere katılmayı tercih ediyorum. Gönüllülük programlarına katılımdaki en büyük motivasyon kaynağım farklı geçmişlerden gelen insanlarla tanışarak kendime hayata dair yeni tecrübeler katmak."* **(Faradjı Newfel, Cezayir, OG1)**
>
> *"Gönüllülük faaliyetlerine çoğunlukla dernekler aracılığıyla katılıyorum. Son dönemlerle afet bölgelerindeki insani yardım çalışmalarına daha sıklıkla katılmaya başladım. Faaliyetlere*

katılımımdaki motivasyon kaynağım ise bunun dini bir görev olduğunu düşünmem." **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**

"Faaliyetlere sivil toplum kuruluşları aracılığıyla katılmayı tercih ediyorum. Katıldığım faaliyetlere örnek verecek olursam ihtiyaç sahibi ailelere kıyafet ve giyecek yardımı, yetişkin eğitimi, okullarda özellikle üniversitelerde toplumsal konularla ilgili farkındalık oluşturma, çevre ve iklim değişikli ile mücadele. Bu faaliyetlere katılma konusundaki motivasyonum gönüllü kimliğini benimsemiş yeni insanlarla tanışmak ve yakınlık kurmak." **(Walaa Ali, Mısır, OG2)**

"Gönüllülük faaliyetlerine insani yardım kuruluşları vesilesi ile katılmayı tercih ediyorum. Çoğunlukla kan bağışı etkinlikleri, hastanelerde ücretsiz tedavi programları, deprem ve sel gibi afetlerin ardından insanı yardım programları gibi gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum. Bu konudaki motivasyonum ise yeni insanlarla tanışmak ve farklı deneyimler edinmek." **(Munazza Kaleem Siddiqui, Pakistan, OG2)**

"Gönüllülük faaliyetlerine genellikle dernekler aracılığıyla katılıyorum. Son zamanlarda savaş bölgelerinde savaştan kaçan sivillerin kurtarılması faaliyetlerinde gönüllü olarak görev aldım. Bu zorlu yoldaki en büyük motivasyon kaynağım yardıma muhtaç insanlara ulaşabiliyor olmak." **(Mohammed Mahdi, Irak, OG2)**

4.3.4. Yüz Yüze Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetlerinin Avantajları ve Dezavantajları

Katılımcılara *"Yüz yüze gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?"* sorusu sorulmuştur. Her iki odak grup katılımcıları, yüz yüze yapılan gönüllülüğün avantajları konusunda, ihtiyaç sahibi insanlar ile doğrudan iletişim kurabilme, alan çalışmaları ile tecrübe ve beceri kazanma, yeni insanlarla tanışma fırsatı, problem çözme yeteneğinin gelişmesi ve karar alma süreçleri içerisine dahil olabilme cevaplarında hemfikir olmuşlardır.

Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin dezavantajları sorusuna ise seyahat etme zorunluluğu, fiziksel ve duygusal zorluklar ve zaman yönetimi cevapları verilmiştir.

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin avantajı çevrim içi faaliyetlere göre daha ilgi çekici olması ve insanlarla doğrudan iletişim kurarak yeni sosyal ağlar geliştirebiliyor olmamızdır. Dezavantajı ise zaman yönetimi konusu." **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin birçok avantajı olduğunu düşünüyorum, bir mimar olarak yüz yüze gönüllülük faaliyetleri aracılığıyla alanımdaki diğer gönüllüler ve profesyonellerle bağlantı ve ilişkiler kurabiliyorum bu durum ise gelecekteki fırsat ve yeni iş birliklerine yol açabiliyor. Aynı zamanda faaliyetler yardımıyla mesleğimle ilgili alanlarda uygulamalı deneyimler edinirken yeni bilgiler kazanabiliyor problem çözme ve karar verme becerilerimi güçlendirebiliyorum. Ve en önemlisi liderlik ve takım çalışması becerilerini geliştirebiliyorum. Motivasyonum ise gerek kendi topluluğum gerekse diğer toplumlar üzerinde olumlu bir etki yaratmak, farklı kültür ve geçmişlere sahip insanlarla tanışmak, tutkulu olduğum bir amaca katkıda bulunarak kendime güvenimin artması. Biraz uzun oldu ancak yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin dezavantajlarına da değinmek istiyorum. Gönüllülük zaman alıcı bir faaliyettir. Bu sebeple kişisel hayatınızla dengede tutmak zor olabilir. Eğer savunmasız gruplarla

çalışıyorsanız duygusal olarak yorucu olabilir. Yüz yüze gönüllülük faaliyetleri fiziksel emek gerektirir. Bu durum da fiziksel açıdan yorucu ve zorlayıcı olabilir. Faaliyetin niteliğine bağlı olarak güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya kalabilirsiniz, tehlikeli bölgelere seyahat etmeyi örnek verebiliriz. Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine göre seyahat, konaklama ve ekipmanla ilgili harcamalar sebebiyle daha maliyetli olabilir. Gönüllülük faaliyetinin ölçeğine ve kapsamına bağlı olarak, etki sınırlı olabilir ve somut sonuçları veya sonuçları görmek zor olabilir." **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin avantajlarından biri insanlarla doğrudan etkileşim kurabilme olanağıdır. Diğer bir avantajı ise toplumsal sorunları doğrudan yaşanan bölgede gözlemleme fırsatı vermesidir. Dezavantajı ise uzak bölgelere seyahat etmeyi gerektirebilir ve özellikle bazı insani yardım faaliyetlerinde doğrudan ihtiyaç sahibi insanlarla çalışmak bazen zor olabilir." **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük çevrim içi gönüllülüğe göre daha güçlü bir etkiye sahiptir. Ayrıca yüz yüze gönüllülük faaliyetleri aracılığı ile kuvvetli insani ilişkiler kurabilir, sahip olduğumuz sosyal ağları geliştirebiliriz. Ancak çevrim içi gönüllülüğe göre daha fazla efor harcanması yüz yüze gönüllülüğün dezavantajıdır." **(Osamah Al-Koshari, Yemen, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetleri sosyal becerilerimi ve seviyemi geliştirebileceği gibi empati yeteneğimi de geliştirebilir. Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin dezavantajı olmadığını düşünüyorum. Ancak, bunun için faaliyeti yürüten liderin güçlü bir iletişim becerisi olmalı. Aksi taktirde verdiği her talimatı anlamakta zorlanabiliriz." **(Arya Alifa Mukti, Endonezya OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük deneyimleyerek ve yaşayarak öğrenmeyi sağlar. Ancak konfor alanımızın dışına çıkarak güvenlikli olmayan bölgelerde faaliyetlere katılmak, yüz yüze gönüllülüğün dezavantajı olabilir. **(Bişenk Paksoy, Türkiye, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetleri, faaliyetlere katılmak amacıyla çıkılan uzun seyahatler ve konaklama gibi masrafların yanı sıra toplumlar üzerinde yarattığı etki sebebiyle çevrim içi gönüllülüğe göre daha avantajlıdır." **(Faradji Newfel, Cezayir, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük çalışmalarında doğrudan iletişim kurma imkanına sahip olduğunuz için ihtiyaç sahibi insanların sorunlarını daha kolay bir şekilde anlayabilir ve daha etkili bir şekilde çözüme kavuşturabilirsiniz. Ancak çevrim içi gönüllülükte olduğu gibi aynı anda birden fazla insana ulaşım imkanının zor olması, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin dezavantajı olabilir." **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**

"Yüz yüze gönüllülük, insanların duygularını ve düşüncelerini doğrudan hissedebildiğimiz bir gönüllülük türüdür benim için. Ancak ulaşım, hava koşulları, faaliyetin yürütüleceği alanla ilgili güvenlik sorunlarının varlığı gibi sebepler yüz yüze gönüllülüğün dezavantajlarıdır." **(Walaa Ali, Mısır, OG2)**

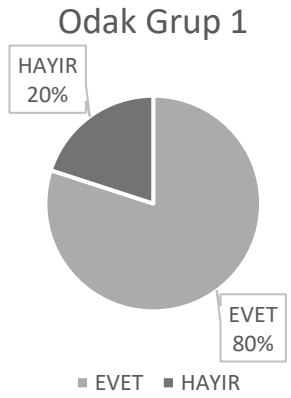
"Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde, çalışmaları doğrudan alanda değerlendirme fırsatına sahibiz, insanların gerçek sorun ve ihtiyaçlarını alan değerlendirmesi ile daha açık bir şekilde anlayabilir ve faaliyetlere buna göre yön verebiliriz. Ancak fazla zaman alması ve sürekli hareket halinde olunması yüz yüze faaliyetlerin dezavantajıdır." **(Munazza Kaleem Siddiqui, Pakistan, OG2)**

"Yüz yüze gönüllülük çalışmaları, insanlara yardım etmek ve insani yardım sektöründe daha fazla deneyim kazanmak için çevrim içi gönüllülüğe göre daha avantajlı bir gönüllülük türü. Ancak zamanınızın çoğunun gönüllülük çalışmalarına gitmesi eğer öğrenciyseniz eğitim hayatınızı ve notlarınızı etkileyebilir." **(Mohammed Mahdi, Irak, OG2)**

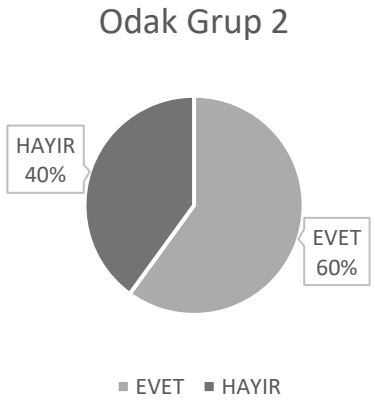
4.3.5. Gönüllülük Çalışan Kurumlarda Dijital Gönüllülük Seçeneği

Küreselleşme süreci sonrasında, dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle ortaya çıkan çevrim içi gönüllülük, gönüllülerin internet üzerinden topluma hizmet etme amacıyla katılım sağladığı bir faaliyetler bütünüdür. Sanal gönüllülük, yüz yüze gönüllülüğün yerini almasa da bu iki kavram birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Son yıllarda, zaman ve mekân engeline takılmadan sürdürülebilir bir şekilde gönüllülük çalışmalarına katılmak isteyen gönüllüler, çevrim içi gönüllülük türünü tercih etmektedir.

Bu bağlamda, 20 genç gönüllüden oluşan iki ayrı odak grubuna *"Bu zamana kadar gönüllülük çalışmalarına katıldığınız kurum ve kuruluşların web siteleri veya sosyal medya hesaplarında "online gönüllülük" seçeneğini gördünüz mü?"* sorusu yöneltilmiş ve alınan yanıtların grafikleri aşağıda sunulmuştur.

Şekil 15. Dijital Gönüllülük Seçeneği Varlığı Durumuna Göre Dağılımı-*Odak Grup 1*

Şekil 16. Dijital Gönüllülük Seçeneği Varlığı Durumuna Göre Dağılımı-*Odak Grup 2*

Grafiklerde sunulan yüzdeliklere göre, her iki odak grubundaki katılımcılar arasında, gönüllülük temelli faaliyetlerde bulunan kurum ve kuruluşlara ait web sitelerinde çevrim içi gönüllülük seçeneğini görenlerin sayısı, görmeyenlere oranla daha yüksektir.

4.3.6. Gençlerin Katılım Sağladığı Çevrim İçi Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetleri Örnekleri ve Gençlerin Faaliyetlere Katılım Motivasyonu

Bu bölümdeki sorular yalnızca daha önce çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katıldıklarını belirten Odak Grup 1 katılımcıları tarafından cevaplanmıştır.

Katılımcılara *"Bu zamana kadar katıldığınız çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine örnekler verebilir misiniz? Bu faaliyetlere katılım motivasyonunuz neydi?"* sorusu sorulmuştur.

Katılımcıların verdiği cevaplar çerçevesinde sanal gönüllülük faaliyetleri arasında en yaygın olan faaliyet türünün "çevrim içi eğitim verme" faaliyetleri olduğunu görmekteyiz. Katılımcılar sanal gönüllülük faaliyetlerine sosyal medya aracılığıyla katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların faaliyetlere katılım motivasyonu ise gönüllülük faaliyetlerinin çevrim içi gönüllülük türü ile küresel boyutlarda yürütülebiliyor olmasıdır. Bunun yanı sıra gönüllülerin konfor alanlarının rahatlığında, seyahat etme zorunluluğu olmadan, istedikleri her an gönüllülük faaliyetlerine katılabiliyor olması, zaman ve maliyet tasarrufu diğer motivasyon sebepleri arasında yer almaktadır.

> *"Çevrim içi gönüllülüğe, koronavirüs pandemi sürecinde sosyal medyada verdiğim çevrim içi savunuculuk faaliyetleri aracılığıyla katılım sağladım. Bu faaliyet türündeki en büyük motivasyonum ise faaliyetlerin çevrim içi gönüllülük türüne uygun olması sebebiyle gerek pandemi döneminde gerekse pandemi süreci sonrasında kesintisiz bir şekilde devam edecek olmasıydı."* **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**

> *"Kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar için sürdürülebilir bina uygulamalarını teşvik etmek amacıyla 3D sanal tasarım hizmeti sağlamak, çevre veya sürdürülebilirlik konularına odaklanan kâr amacı gütmeyen veya toplum temelli kuruluşlara kodlama ve teknik destek sağlamak, mülteci ve göçmenlerle çalışan kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara çeviri ve tercüme hizmetleri sağlamak katıldığım çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine örneklerdir. Bu konudaki motivasyonum ise çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin her yerden, her zaman yapılabilir olması sebebiyle yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinden daha esnek olması, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini yürütme sürecinde yüz yüze ulaşamayacağım alanında uzman birçok kişi ve kurumla uzaktan iş birliği kurma imkanına sahip olması ve çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin küresel çapta yapılabiliyor olmasıdır. Ayrıca çevrim içi gönüllülük, farklı geçmişlerle sahip topluluklarla bağlantı kurma fırsatı sağlayabilir ve bu da kültürel yeterlilik ve anlayış oluşturmaya yardımcı olabilir."* **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**

> *"Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine sosyal ağlar aracılığıyla online eğitimler vererek katılmaya başladım. İnternet ağı aracılığıyla tüm dünyaya erişebilmek, evden ayrılmadan gönüllülük faaliyetlerine katılabilmek ve zaman ve maliyetten tasarruf etmek benim çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım motivasyonum."* **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**

"Pandemi süreciyle birlikte Afrika'daki gençlere Facebook uygulaması ile online İngilizce dil eğitimleri vermeye başladım. Bu konudaki motivasyonum çevrim içi gönüllülük aracılığıyla yerelden küresele kolay bir şekilde ulaşıyor olmak. Toplumlara kolayca ulaşmak için sadece internet yeterli." **(Saddam Hussain, Pakistan, OG1)**

"Koronavirüs pandemi süreci sonrasında gönüllülük faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla genç için çevrim içi atölye çalışmaları yapmaya başladım. Çevrim içi gönüllülük aktiviteleri düzenlemenin yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde olduğu kadar büyük bir çaba gerektirmediğini düşünüyorum çünkü çevrim içi gönüllülükte sadece kaliteli bir internet ağına ihtiyacımız var ve bu sayede dünyanın her yerinde olabiliyoruz." **(Faradji Newfel, Cezayir, OG1)**

"Mısır'da British Council tarafından uygulanan Ulusal Öğretmen Yetiştirme Programı adlı bir online projeye katıldım. Aslında bu projede Covid-19 sürecinde online faza geçtik. Online eğitimde birçok yeni şey öğrendim. ZOOM, Microsoft Teams gibi pek çok uygulama ile tanıştım. Benim için inanılmaz bir deneyimdi. Çevrim içi gönüllülük faaliyetleri aracılığıyla öğrendiklerim bana iş hayatına dair birçok deneyim kazandırdı. Bu çalışmadaki en büyük motivasyonum ise çevrim içi gönüllülük programlarına seyahat etme zorunluluğu olmadan evimin konforunda katılabiliyor olmaktı." **(Mohamed Lotfy Sharkawy Radwan, Mısır, OG1)**

4.3.7. Çevrim İçi Gerçekleştirilen Gönüllülük Faaliyetlerinin Avantajları ve Dezavantajları

Katılımcılara *"Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin avantajları ve dezavantajları nedir?"* sorusu sorulmuştur.

Her iki odak grupta bulunan katılımcılar sanal gönüllülük faaliyetlerinin, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine oranla "daha hızlı ve daha kolay" bir şekilde yürütüldüğünü düşünmektedir. Ayrıca katılımcılar, sanal gönüllülük türünde faaliyetlerin küresel boyutta yapılabildiğini ve zaman kısıtı gibi sebeplerle gönüllülük faaliyetlerine katılamayan gönüllüler için sanal gönüllülük türünün kolaylık sağladığını düşünmektedirler.

Benzer bir sonucu İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Çalışmaları Merkezi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 2019 yılında gerçekleştirilen *Türkiye'de Gönüllülük Araştırması Raporu*'nda[81] görmekteyiz. Araştırmada katılımcılara *"Gönüllülük temalı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi aşamasında gönüllüleri en çok zorlayan durum nedir?"* sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %53'ü, bu soruya "zaman bulma zorluğu" yanıtını vermiştir. Ancak katılımcılar, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetleri kadar etkili olduğu konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

[81] https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2019/12/16/Go%CC%88nu%CC%88llu%CC%88lu%CC%88kAras%CC%A7t%C4%B1rmaSonuc%CC%A7lar%C4%B1.pdf (24.08.2022)

Katılımcılara göre çevrim içi gönüllülük türünün sahip olduğu diğer bir avantaj ise COVID-19 salgını gibi olağanüstü dönemlerde dahi gönüllülük faaliyetlerinin "sürdürülebilir" olması ve çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine oranla "daha az maliyetli" olmasıdır.

Katılımcılar, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin sanal ortam aracılığı ile yürütülmesi sebebiyle "dolandırılma ve kandırılma riskinin" yüksek olduğunu ve sanal gönüllülük türünün yüz yüze iletişimden yoksun olduğunu belirtmişlerdir. Sanal gönüllülük faaliyetlerini organize eden kişi, kurum ve kuruluşların, çevrim içi gönüllülük ortamının daha güvenilir bir hale getirilmesi amacıyla sahip oldukları web alt yapılarında "Blockchain" teknolojisini kullanmaları dolandırılma ve kandırılma riskine karşı bir çözüm olarak önerilmektedir. Blockchain teknolojisi, gönüllülerin faaliyetlerden önce dijital kimlik kontrollerinden geçmesini sağlarken aynı zamanda kişisel verilerin korunmasını da amaçlar. [82]

> *"Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin avantajı, katılmak isteyen tüm gönüllülerin kolaylıkla erişebilme imkanına sahip olmasıdır. Dezavantajı ise faaliyetler boyunca yüz yüze iletişimin olmaması sebebiyle manevi olarak daha az tatmin ediyor olmasıdır."* **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**

> *"Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin benim için bazı avantajları bu faaliyetlerin her yerden, her zaman yapılabilir olması, seyahat etmeyi veya faaliyetin olduğu alana gidip gelmeyi gerektirmemesi sebebiyle kendi evimin veya çalışma alanımın rahatlığında faaliyetlere katılabiliyor olmam, ulaşım veya konaklama gibi masraflar gerektirmemesi, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine kıyasla zaman kazandırabilir, hayatımın geri kalan kısmında yapacağım işlere bu sayede daha fazla zaman ayırmamı sağlar. Ayrıca gönüllülerin kendi evlerinden faaliyetlere katılmalarına izin vererek, engelli veya hareket güçlüğü çeken bireyler için daha erişilebilir olması, kültürel farkındalığı ve çeşitliliği artırabilecek farklı geçmişlerden, kültürlerden ve ülkelerden bireylerle bağlantı kurma fırsatları sağlayabilmesi, küresel bir etkiye sahip olması ve gönüllülerin dünyanın herhangi bir yerinden önemli amaçlara veya girişimlere katkıda bulunmasına izin vermesi diyebilirim. Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin benim için bazı potansiyel dezavantajları ise çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinde, ilişkilerin veya ekip çalışmasının kalitesini etkileyebilecek yüz yüze etkileşim olmaması, yüz yüze gönüllülük etkinlikleriyle gelen kişisel bağlantıdan yoksun olması, gönüllünün katkıda bulunma kabiliyetini engelleyebilecek internet bağlantısı veya yazılım sorunları gibi teknik zorluklara tabi olabilmesi, gönüllünün tam olarak katkıda bulunma yeteneğini sınırlayabilecek fiziksel araç veya gereçler gibi gerekli tüm kaynaklara erişim sağlayamaması, yerel topluluklar üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olması ve faaliyetlerin yürütülmesi sürecinde, iletişimin online kanallar aracılığı ile yürütülmesi nedeniyle iş veya ilişkilerin kalitesini etkileyebilecek yanlış anlaşılmaların meydana gelebilmesi. Ayrıca en önemlisi sosyal ağlar aracılığı ile gönüllülük çalışmalarına katılan insanların dolandırılma riskinin varlığı."* **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**

[82] Blok zinciri bulut hizmetleriyle, birden fazla kaynaktan gelen işlem verileri kolayca toplanır, blok zinciri, tek doğruluk kaynağı sayesinde veri bütünlüğü sağlar, veri çoğaltmayı ortadan kaldırarak güvenliği artırır. Bu sayede bir blok zinciri sistemi içerisinde sahtecilik ve verilere müdahale engellenir. Biri verileri değiştirmeye çalışırsa, tüm katılımcılar uyarılır ve kimin girişimde bulunduğu bilinir. https://www.oracle.com/tr/blockchain/what-is-blockchain/ (26.08.2022)

"Çevrim içi gönüllülük ile evden ayrılmadan tüm dünyadaki insanlara erişmek mümkün ayrıca zaman ve maliyetten de tasarruf sağlar. Ancak giyecek-yiyecek sağlamak gibi insani yardım konularında uzaktan gönüllülük faaliyetinde bulunmak her zaman mümkün değildir." **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**

"Çevrim içi gönüllülükte internet ağı sayesinde dünyanın her yerine kolaylıkla ulaşabiliriz. Ancak insanlara fiziki ve tıbbi konular gibi doğrudan yardımın ulaşması gerektiği durum içi çevrim içi gönüllülük yetersiz kalabilir. Ek olarak internet ortamından kaynaklı riskleri göz ardı edemeyiz." **(Saddam Hussain, Pakistan, OG1)**

"Çevrim içi gönüllülük gönüllüye daha özgür bir faaliyet alanı sunar. Zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde internet aracılığı ile gönüllü her an gönüllülük yapabilme imkanına sahiptir. Fakat bu faaliyetlerin sonucunun takip edilmesi ve çıktılarına ulaşmak yüz yüze faaliyetlerde olduğu kadar kolay olmamaktadır." **(Osamah Al-Koshari, Yemen, OG1)**

"Çevrim içi gönüllülük, gönüllünün bulunduğu bölgenin dışında daha fazla insana daha hızlı ve verimli bir şekilde ulaşmasını sağlar. Ancak gönüllü, sanal gönüllülük faaliyetlerinde, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerindeki kadar deneyim sahibi olamaz. Ve unutmamak gerekir ki internet ortamı sayısız risk ve tehlike ile doludur." **(Emdadul Haque, Bangladeş, OG1)**

"Çevrim içi gönüllülük sayesinde konfor alanınız içerisinde gönüllülük faaliyetlerine katılabilirsiniz ancak çevrim içi gönüllülük bana göre yüz yüze gönüllülüğe göre daha az motive edicidir." **(Muhammad Abdullah Ayub, Pakistan, OG2)**

"Çevrim içi gönüllülük ile aynı anda birden fazla bölgede etkili gönüllülük çalışmaları yapabilirsiniz. Tek bir alanla kısıtlı kalmadan birçok ülkeden insana ulaşabilirsiniz ancak çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmek için kaliteli ve güvenilir bir internet ağına ihtiyacınız vardır. Bu sebeple bu gönüllülük türünün en büyük dezavantajı zayıf internet altyapısı ve güvenilirliği olabilir." **(Omar Balah, Lübnan, OG2)**

"Çevrim içi gönüllülük birden fazla insana ulaşmanın en kolay yoludur ancak yüz yüze iletişimin olmaması sebebiyle ihtiyaç sahibi insanların asıl sorunları yeterince anlaşılmayabilir." **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**

"Çevrim içi gönüllülük türü sayesinde zaman kısıtına ve fiziksel bir çabaya bağlı kalmaksızın hızlı ve kolay bir şekilde ihtiyaç sahiplerine kolaylıkla ulaşabilirsiniz fakat bunun için hem gönüllünün hem de ihtiyaç sahiplerinin sağlıklı bir internet ağına sahip olması gereklidir." **(Walaa Ali, Mısır, OG2)**

"Çevrim içi gönüllülük ile dünyanın istediğiniz bölgesindeki faaliyetlere katılabilir birçok farklı kültürden insana ulaşabilirsiniz. Ancak benim için çevrim içi gönüllülüğün en önemli dezavantajı yüz yüze iletişimden yoksun olmasıdır. İkinci olarak ise çevrim içi gönüllülük faaliyetleri internet aracılığı ile yapıldığından dolayı sanal ortamda dolandırılma riskinin var olmasıdır. Çevrim içi gönüllülük yapacak bireylerin bu konuda oldukça dikkat etmesi gerekir." **(Kuanysh Uzbekov, Kazakistan, OG2)**

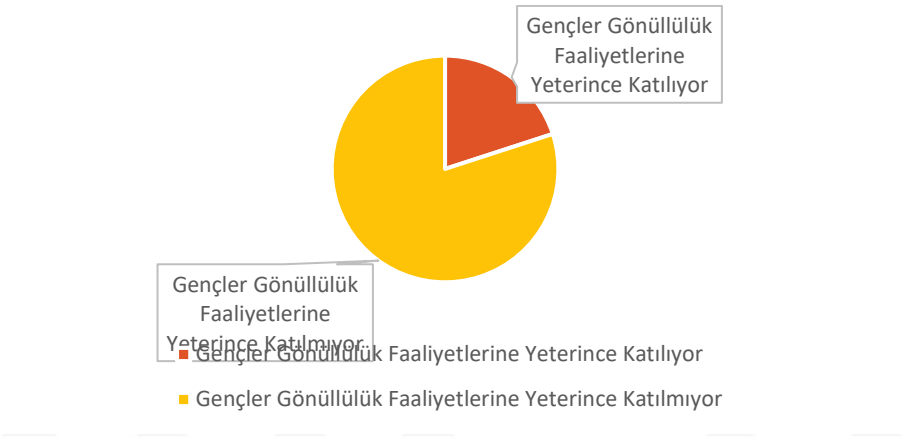
4.3.8. Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu

Odak grup görüşmeleri kapsamında katılımcı gençlere *"Sizce gençler gönüllülük faaliyetlerine yeterince katılım sağlıyor mu?"* sorusu sorulmuştur.

Odak Grup 1 katılımcıları arasından 8 katılımcı, gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yeterince katılmadığını düşünürken, 2 katılımcı ise gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yeterince katıldığını düşünmektedir.

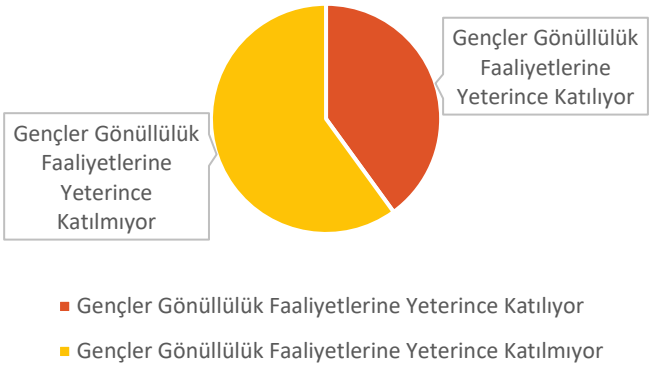
Odak Grup 2 katılımcıları arasından 6 katılımcı, gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yeterince katılmadığını düşünürken, 4 katılımcı ise gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yeterince katıldığını düşünmektedir.

Verilen yanıtlar çerçevesinde, her iki odak grup katılımcıları gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yeterince katılmadıkları konusunda hemfikirdir.

Şekil 17. Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumuna Göre Dağılımı

Odak Grup 1

Şekil 18. Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumuna Göre Dağılım

Odak Grup 2

4.3.8.1. Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı Durumu

Odak grup görüşmeleri kapsamında katılımcı gençlere *"Sizce gönüllülük faaliyetlerine katılan gençler çoğunlukla kadınlardan mı yoksa erkeklerden mi oluşur?"* sorusu sorulmuştur.

Odak Grup 1 katılımcıları arasından 5 katılımcı, gönüllülük faaliyetlerine çoğunlukla genç kadınların, diğer 5 katılımcı ise çoğunlukla genç erkeklerin katılım sağladıklarını düşünmektedir.

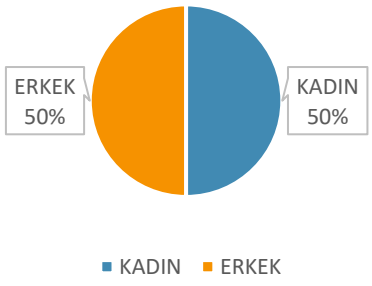
Odak Grup 2 katılımcıları arasından 6 katılımcı, gönüllülük faaliyetlerine çoğunlukla genç kadınların, diğer 4 katılımcı ise çoğunlukla genç erkeklerin katılım sağladıklarını düşünmektedir.

Verilen yanıtlar çerçevesinde her iki odak grup katılımcıları, gönüllülük faaliyetlerine az bir farkla genç kadınların daha fazla katılım sağladıkları konusunda hemfikirdir.

BM Gönüllüleri, 2019 ve 2020 yıllarında kadın ve erkek gönüllü oranlarının %50-%50 cinsiyet dengesine ulaştığını bildirmiştir.[83] Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) 2015 yılı verilerine göre kadınların gönüllülük temalı faaliyetlere katılımı konusunda en fazla artış yaşanan ülkeler İtalya, Slovakya, Kanada ve Estonya'dır.[84]

Yukarıda verilen bilgilere benzer bir şekilde, genç gönüllüler ile gerçekleştirilen odak grup çalışması sonucunda da görülmektedir ki, gönüllülük faaliyetlerine katılım konusunda kadınların katılım oranı ile erkeklerin katılım oranı arasında az bir fark vardır.

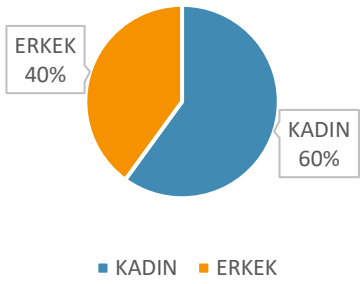
Odak Grup 1

[83] https://www.unv.org/Success-stories/beyond-averages-do-gender-disparities-exist-volunteering (24.07.2022)
[84] https://www.oecd.org/gender/data/women-are-catching-up-to-men-in-volunteering-and-they-engage-in-more-altruistic-voluntary-activities.htm (24.07.2022)

Şekil 19. Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı

Odak Grup 2

Şekil 20. Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı

4.3.9. Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyinin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıma Etkisi

Katılımcılara *"Ülkelerin gelişmişlik düzeyi gönüllülük faaliyetlerini hangi yönde etkiler? Sizce gönüllülük faaliyetleri çoğunlukla gelişmiş ülkeler tarafından mı organize edilmektedir?"* sorusu sorulmuştur.

Katılımcılara göre, gelişmiş ülkeler, gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere göre gönüllülük faaliyetleri konusunda daha fazla kaynağa sahiptir. Ancak gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde, toplumsal kalkınmanın sağlanması için daha fazla gönüllülük faaliyetine ihtiyaç duyulmaktadır.

Katılımcıların bir bölümü gönüllülük faaliyetlerinin organizasyonunun, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinden bağımsız olduğunu düşünse de katılımcıların çoğunluğu, gönüllülük faaliyetlerinin çoğunlukla gelişmiş ülkeler aracılığıyla yürütüldüğü konusunda hemfikirdir.

Ancak çalışmada elde edilen "gönüllülük temalı faaliyetlerin çoğunlukla gelişmiş ülkelerin aracılığı ile yürütülmesi" sonucunun aksine *Dünya Bağışçılık Endeksi*'nin 2018 yılı raporuna göre gelişmiş ülkeler, STK'lara para bağışlama noktasında en yüksek katılıma sahipken, gelişmekte olan ülkelerde tanımadığı kişilere yardım etme oranı en yüksektir. (Endekste 146 ülkeye ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.)[85]

Genel çerçevede az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş tüm ülkeler için gönüllülük faaliyetlerinin önemli bir etkiye sahip olduğu unutulmamalıdır. Gönüllülük faaliyetlerinin başarılı bir sonuca ulaşmasının anahtarı ise tüm bu ülkeler arasında kurulacak iş birliğidir.

> *"Gönüllülük faaliyetlerinin çoğunlukla gelişmiş ülkeler tarafından organize edildiğini düşünüyorum. Çünkü gelişmiş ülkeler sahip oldukları kaynakları maksimum verimle kullanmak*

[85] https://www.cafonline.org/docs/defaultsource/aboutuspublications/caf_wgi2018_report_webnopw_2379a_261018.pdf (25.07.2022)

ister. Bu sebeple gelişmiş ülkeler gönüllülük faaliyetleri için gönüllülere birçok alanda çeşitli fırsatlar sunar." **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**

"Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi, gönüllülük faaliyetleri üzerinde çeşitli şekillerde önemli bir etkiye sahip olabilir. Gelişmiş ülkeler, finansman, altyapı ve teknik destek dahil olmak üzere gönüllülük faaliyetlerini desteklemek için daha fazla kaynağa, gönüllülük ve toplum hizmetinin önemi konusunda farkındalığa sahiptirler. Gelişmiş ülkelerdeki sosyal ve kültürel normlar, gönüllülük ve toplum hizmetine daha fazla değer vererek, gönüllülük faaliyetlerine daha yaygın katılım sağlar ayrıca bu ülkeler çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini kolaylaştırabilecek teknolojiye ve çevrim içi platformlara daha fazla erişime sahiptir. Ancak, gönüllülük faaliyetlerinin yalnızca gelişmiş ülkeler tarafından organize edilmediğini belirtmek isterim. Aslında gönüllülük faaliyetleri, ülkelerinin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun dünyanın her yerinden kişi ve kuruluşlar tarafından organize edilebilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde, genellikle uluslararası kuruluşların ve dünyanın dört bir yanından gelen gönüllülerin desteğiyle organize edilen ve yürütülen etkili gönüllülük faaliyetlerine dair pek çok örnek vardır. Başarılı gönüllülük faaliyetlerinin anahtarı, coğrafi konumları veya gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun bireyler, kuruluşlar ve topluluklar arasındaki iş birliği ve ortaklıktır." **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**

"Ülkelerin gönüllülük faaliyetlerine katılım durumlarının gelişmişlik düzeyine değil, tamamen kişi ve kurumlara bağlı olduğunu düşünüyorum. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde gönüllülük faaliyetleri aynı verimde organize edilebilir." **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**

"Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin, gönüllülük faaliyetlerine katılım durumunu etkilediğini düşünüyorum. Gönüllülük alanında çalışan inisiyatiflerin çoğu ABD gibi gelişmiş ülkelerde bulunuyor, hatta gönüllülük bu gibi ülkelerde zorunlu olarak ders müfredatında yer alıyor. Ancak gelişmemiş ülkelerde durum bunun tam tersi. Tüm dünya ülkeleri gelecek nesillere küçük yaşlardan itibaren gönüllülüğü ve gönüllülüğün değerlerini öğretebilse dünyanın daha yaşanabilir bir yer olacağını düşünüyorum." **(Saddam Hussain, Pakistan, OG1)**

"Gönüllülük faaliyetlerinin daha çok gelişmiş ülkeler tarafından organize edildiğini düşünmemin sebebi bu ülkelerin daha fazla fon ve kaynaklara sahip olmasıdır." **(Bişenk Paksoy, Türkiye, OG1)**

"Gönüllülük faaliyetlerinin çoğunlukla gelişmiş ülkeler tarafından organize edildiğine inanmıyorum, çünkü az gelişmiş ülkeler, sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda bulundukları mevcut durumu iyileştirmek için büyük bir toplumsal harekete ihtiyaç duyuyor. Eşitsizlikleri azaltmak ve farklı sosyal sınıflar arasında barışı yaymak için bu bir zorunluluktur ve bu güveni, güven umudu, umut barışı, barış da kalkınmayı doğurur." **(Faradji Newfel, Cezayir, OG1)**

"Gönüllülük faaliyetleri tüm ülkelerin kalkınmasını etkileyen faaliyetlerdir. Gelişmiş ülkelerin gönüllülük faaliyetlerine daha fazla katkı sağladığını düşünüyorum ancak hem gelişmiş ülkeler hem gelişmekte olan ülkeler hem de az gelişmiş ülkelerin gönüllülük faaliyetlerine katkı sağladığını düşünüyorum." **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**

"Gönüllülük faaliyetlerinin organizasyonunun ve bu faaliyetlere katılım düzeyinin ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre değiştiğini düşünüyorum. Gelişmiş ülkeler tarafından organize edilen gönüllülük faaliyetlerinin daha çeşitli olacağını düşünüyorum bu sebeple faaliyetler daha geniş kitleler üzerinde etki edecek şekilde organize edebilir." **(Walaa Ali, Mısır, OG2)**

"Ben gönüllülük faaliyetlerinin daha çok gelişmiş olan ülkeler tarafından organize edildiğini düşünüyorum ancak gelişmekte olan ülkeler, toplumsal refaha, kalkınmaya ve güvenli bir

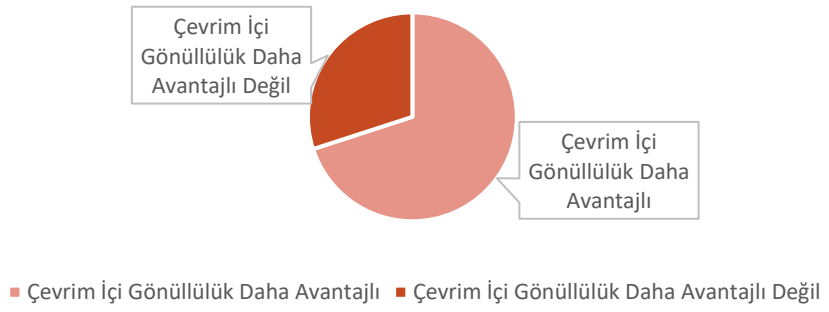
geleceğe ulaşabilmek amacıyla daha fazla gönüllülük faaliyetleri organize etmeli diye düşünüyorum." **(Naima Kazmi, Pakistan, OG2)**

"Gönüllülük faaliyetlerinin organizasyonu daha fazla zamana ve maddi güce sahip olan gelişmiş ülkeler tarafından organize ediliyor çünkü gelişmemiş ülkelerde insanlar geçim sıkıntıları gibi toplumsal sorunlarla mücadele ettiği için bu gibi faaliyetlere ayırabilecekleri zaman ve maddiyatları maalesef sınırlı." **(Kuanysh Uzbekov, Kazakistan, OG2)**

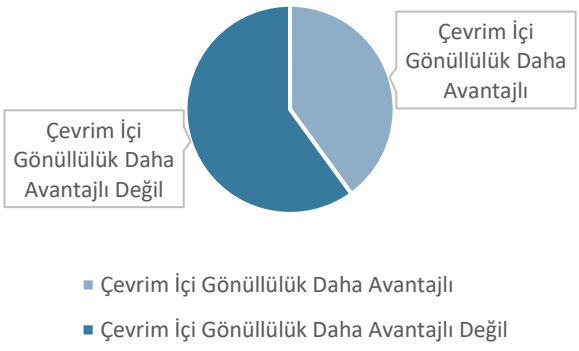
4.3.10. Yüz Yüze Gönüllülük Faaliyetlerinde Zaman ve Mekân Kısıtı

Bu bölümde katılımcılara "*Online gönüllülük faaliyetlerinde zaman ve mekân kısıtlaması olmamasından dolayı, sanal gönüllülük faaliyetlerinin yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine kıyasla daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz?"* sorusu sorulmuştur.

Odak Grup 1 katılımcıları arasından 7 katılımcı ve Odak grup 2 katılımcıları arasından 4 katılımcı, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin zaman ve mekân kısıtına bağlı olmaksızın yapılabilmesinden dolayı yüz yüze gönüllülüğe göre daha avantajlı olduğunu düşünmektedir.

Şekil 21. Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerinde Zaman ve Mekân Kısıtı Olmamasının Değerlendirilmesi-*Odak Grup 1*

Şekil 22. Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerinde Zaman ve Mekân Kısıtı Olmamasının Değerlendirilmesi-*Odak Grup 2*

4.4. Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük ve Online Gönüllülük Algısı

Bu bölümde her iki odak grup katılımcılarının koronavirüs pandemi süreci sonrası gönüllülük algılarını anlamaya yönelik sorular sorulmuştur.

4.4.1. Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük Algısı

Bu bölümde katılımcılara *"Koronavirüs pandemi süreci öncesinde herhangi bir çevrim içi gönüllülük faaliyetinde bulundunuz mu? "Koronavirüs pandemi süreci sonrasında herhangi bir çevrim içi gönüllülük faaliyetine katıldınız mı? Ve koronavirüs pandemi süreci gönüllülük algınızda bir değişikliğe neden oldu mu?"* soruları sorulmuştur.

Odak grup 1 katılımcıları arasından 7 katılımcı, koronavirüs pandemi süreci öncesi, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladığını, koronavirüs pandemi süreci sonrasında ise, Odak grup 1 katılımcıların tamamı çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladığını belirtmiştir.

Odak grup 2 katılımcıları ise ne koronavirüs pandemi süreci öncesinde ne de pandemi süreci sonrasında herhangi bir çevrim içi gönüllülük faaliyetine katılmadıklarını belirtmiştir.

Her iki odak grup katılımcıları, koronavirüs pandemisinin tüm dünyayı etkilediği gibi gönüllülük faaliyetlerini de derinden etkilediği konusunda hemfikirdir. Katılımcılara göre, koronavirüs pandemisi gibi kriz dönemlerinde gönüllülük faaliyetlerine duyulan ihtiyaç artmaktadır ve pandemi süreciyle birlikte "yeni normal" olarak adlandırılan çevrim içi gönüllülük türü, kriz dönemlerinde gönüllülük faaliyetlerinin kesintisiz bir şekilde sürdürülmesini sağlamaktadır. Ayrıca katılımcılar, çevrim içi gönüllülük türü ile gönüllü olmanın artık daha erişilebilir olduğunu düşünmektedirler.

> *"Koronavirüs pandemi süreciyle birlikte gönüllülüğün tanımının değiştiğini düşünüyorum. Artık gönüllülük faaliyetleri çoğunlukla sanal ortamda rahatlıkla organize edilebiliyor."* **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**

> *"Koronavirüs pandemisi dünyanın dört bir yanındaki topluluklar üzerinde önemli bir etkiye sahip oldu. Pandemi süreciyle birlikte, gönüllülerin toplumdaki rolünün farkına varıldı ve kriz zamanlarında gönüllülüğün ne derece önemli olduğu bir kez daha ortaya çıktı. Pek çok insan, bireysel eylemlerin gönüllülük faaliyetlerinin üzerindeki etkisinin farkına vardı. Ek olarak, pandemide ortaya çıkan yasaklar, birçok gönüllülük faaliyetini çevrim içi veya uzaktan biçimlere geçmeye zorladı. Çevrim içi gönüllülüğün yeni normal olarak hayatlarımıza girmesi ile, teknolojinin gönüllülük faaliyetlerini kolaylaştırıcı etkisi ve geleneksel gönüllülük*

faaliyetlerine katılamayacak bireyler için, çevrim içi gönüllülüğü daha erişilebilir hale getirme potansiyelini vurguladı." **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**

"Koronavirüs pandemi süreciyle birlikte gelen sokağa çıkma yasakları ve seyahat kısıtlamaları gibi durumlar çevrim içi gönüllülük faaliyetleri lehine bir değişime neden olmuştur." **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**

"Koronavirüs pandemisi birçok şeyi değiştirdi hayatımızda. Pandemi süreci ile birlikte çevrim içi gönüllülük hayatlarımızın yeni normali oldu." **(Saddam Hussain, Pakistan, OG1)**

"Pandemi süreciyle birlikte gözlemlediğim kadarıyla çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinde bir artış gerçekleşti. Salgın sürecine kadar çoğunlukla sahada yürütülen gönüllülük faaliyetleri artık evinizin konforunda kolaylıkla yürütülebiliyor." **(Arya Alifa Mukti, Endonezya OG1)**

"Koronavirüs pandemi sürecinin gönüllülük üzerindeki başka bir etkisinden bahsetmek istiyorum ben. Salgın süreci tüm insanları savunmasız bir hale getirdi, insanların daha sağlıklı yarınlar için birbirine daha fazla ihtiyacı olduğunu hatırlattı. Bu da doğal olarak gönüllülüğün önemini bir kez daha ortaya çıkardı. Pandemi süreci sonrası daha çok çevrim içi olarak gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetleri ile dünyanın dört bir yanından birbirine ihtiyaç duyan insanlar artık kolaylıkla bir araya gelebiliyor." **(Emdadul Haque, Bangladeş, OG1)**

"Koronavirüs pandemi süreci sonrası yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin eskisine göre azaldığını düşünüyorum." **(Omar Balah, Lübnan, OG2)**

"Koronavirüs salgını çevremizde büyük etkilere neden oldu. Gönüllülüğün gerekliliği konusunda insanlar artık daha bilinçli. Ayrıca pandemi süreci, çevrim içi gönüllülüğün hayatımıza girmesine sebep olduğunu düşünüyorum." **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**

"Koronavirüs pandemi süreciyle birlikte daha fazla gönüllülük faaliyetlerine katılmaya başladım ve artık toplumsal problemleri daha sık düşünmeye başladım." **(Kuanysh Uzbekov, Kazakistan, OG2)**

4.4.2. Koronavirüs Pandemi Sürecinin Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıma Etkisi

Katılımcılara *"Koronavirüs pandemi süreci sonrası çoğunlukla hangi tür gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladınız ve nedeni nedir?"* sorusu sorulmuştur.

Odak grup 1 katılımcıları arasından 7 katılımcı koronavirüs pandemi süreci sonrası çoğunlukla çevrim içi gönüllülük türünü tercih ettiğini belirtirken, diğer 3 katılımcı ise pandemi süreci sonrası çoğunlukla yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladıklarını belirtmişlerdir.

Bu sonuçtan hareketle, Odak grup 1 katılımcılarının koronavirüs pandemi süreci öncesinde yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım oranı daha yüksek iken, pandemi süreci sonrası yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım oranının azaldığı görülmektedir.

Odak grup 1 katılımcıları arasından koronavirüs pandemi süreci sonrasında çevrim içi gönüllülük türüne yönelen 7 katılımcı, bu tercihlerinin sebebini zaman ve mekân gibi kısıtlara takılmaması, maliyetten tasarruf, internet ağı aracılığıyla dünyanın her yerine ulaşabilme gibi, çevrim içi gönüllülüğün sahip olduğu avantajlara dayandırmaktadır.

Odak grup 1 katılımcıları arasından, koronavirüs pandemi süreci sonrasında da yüz yüze gönüllülük faaliyetlerini tercih eden 3 katılımcı ise, bu tercihlerini gönüllülük faaliyetlerinde yüz yüze iletişimin daha etkili olduğu düşüncesine dayandırmaktadır.

Odak grup 2 katılımcıları ise koronavirüs pandemi süreci öncesinde ve sonrasında herhangi bir çevrim içi gönüllülük faaliyetine katılmadıklarını, yalnızca yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir.

> *"Koronavirüs pandemi süreci sonrası çevrim içi gönüllülüğün avantajlarına rağmen çoğunlukla yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katıldım. Bunun sebebi ise pandemi süreci ardından gelen normalleşme dönemi ile mümkün olduğu kadar çok insanla yüz yüze faaliyetler gerçekleştirmek istememdir."* **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**
>
> *"Yüz yüze iletişimin daha verimli olduğunu düşünmeme rağmen çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin sahip olduğu avantajlar sebebiyle pandemi süreci sonrası çoğunlukla çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladım. Sanırım bundaki en önemli etki pandemi süreci sonrası yoğunlaşan iş hayatım içerisinde gönüllülük faaliyetlerine ayırabilecek kısıtlı zamanın olmasıydı."* **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**
>
> *"Zaman ve maliyet tasarrufu sağladığı için pandemi süreci sonrasında çoğunlukla çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılmayı tercih ettim."* **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**
>
> *"Pandemi süreci ile birlikte çevrim içi faaliyetler ile her zaman dünyanın her yerinden insana ulaşabileceğimi anladım."* **(Osamah Al-Koshari, Yemen, OG1)**
>
> *"Her zaman ve koşulda gönüllü olabilme imkanına sahip olduğum için çevrim içi gönüllülük."* **(Arya Alifa Mukti, Endonezya OG1)**
>
> *"Koronavirüs pandemi sürecinde çevrim içi kanallar aracılığıyla insanlar dünyanın neresinde olursa olsun birbirleri ile daha kolay bir şekilde iletişim kurmaya başladı. Ben de gerçekleştirdiğim çevrim içi faaliyetler aracılığı ile hedeflediğimden daha fazla gönüllüye ulaştım ne uzun mesafeler ne zaman ne de yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin getirdiği maliyetler sanal gönüllülük faaliyetlerini yürütmemizi engelleyemedi."* **(Emdadul Haque, Bangladeş, OG1)**
>
> *"Yüz yüze gönüllülük ile belirlenen hedeflere daha doğru bir şekilde ulaşılacağını düşünüyorum. Ayrıca manevi olarak daha fazla doyum alıyorum bu sebeple koronavirüs pandemi süreci çevrim içi gönüllülük faaliyetleri konusunda bende farkındalık oluştururken, seçtiğim gönüllülük türünde bir etki yaratmadı."* **(Faradji Newfel, Cezayir, OG1)**
>
> *"Hem güvenli bir ortamda gönüllülük çalışmalarına katılmanın hem de zamandan tasarruf etmenin en iyi yolu olan çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılmayı tercih ediyorum."* **(Mohamed Lotfy Sharkawy Radwan, Mısır, OG1)**

"Yüz yüze iletişimin daha etkili olduğunu düşündüğüm için yüz yüze gönüllülük faaliyetlerini tercih ediyorum." **(Omar Balah, Lübnan, OG2)**

"Yüz yüze gönüllülüğün çevrim içi gönüllülükten daha etkili olduğunu düşünüyorum bu sebeple gönüllülük faaliyetlerine katılım konusunda hala yüz yüze faaliyetleri tercih ediyorum." **(Bayyina Lawal, Nijerya, OG2)**

4.4.3. Yüz Yüze ve Çevrim İçi Gönüllülük Faaliyetlerinin Etki Bakımından Karşılaştırılması

Katılımcılara *"Yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetleri ile çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini etki bakımından karşılaştırabilir misiniz?"* sorusu sorulmuştur.

Katılımcıların çoğu yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin, başarıya ulaşma açısından çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine göre daha etkili olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca, katılımcılar, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde ihtiyaç sahibi insanlarla doğrudan iletişim kurulabilmek, saha çalışması ile deneyim kazanmak, aidiyet duygusu hissetmek, manevi doyum almak gibi nedenlerden dolayı yüz yüze gönüllülük türünün daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

Bunun yanı sıra, çevrim içi gönüllülük ile kolay ve hızlı bir şekilde tüm dünyaya ulaşabiliyor olmak, seyahat etme zorunluluğunun ortadan kalkması ile zamandan tasarruf etmek ve küresel topluma hizmet etmek gibi sebepler katılımcıların çevrim içi gönüllülüğün yüz yüze gönüllülüğün yerini almasa da oldukça önemli bir gönüllülük türü olduğunu düşünmesine sebep olmaktadır.

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde gönüllüler ile ihtiyaç sahiplerinin yüz yüze iletişim kurmasının faaliyetlerin başarıya ulaşması konusunda daha etkili olduğunu düşünüyorum." **(Fathimath Shaana, Maldivler, OG1)**

"Etki, belirli bir faaliyete ve gerçekleştiği bağlama göre değişebileceğinden, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerini etki açısından çevrim içi gönüllülük faaliyetleriyle karşılaştırmak zor olabilir. Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde, gönüllüler belirli bir ihtiyacı karşılamak için doğrudan bireyler veya topluluklarla çalışır. Bu durum, insanlar arası doğrudan ilişkiler kurma ve bir topluluk duygusu yaratma gibi farklı etkiler içerebilir. Yüz yüze gönüllülük, gönüllülerin alandaki becerilerini geliştirmeleri, deneyim kazanmaları ve iletişim ağlarını kurmaları için fırsatlar yaratabilir. Öte yandan, çevrim içi gönüllülük faaliyetleri ile, dünya çapındaki bireyler ve topluluklara erişim daha kolaydır. Çevrim içi gönüllülük, dijital araçların ve internetin kullanımı ile gönüllülük faaliyeti içerisinde yer alan aktörler arası iletişimi sağlama ve iş birliğini kolaylaştırma gibi etkilere sahiptir. Çevrim içi gönüllülük ayrıca gönüllülere teknik becerilerini geliştirme, farklı geçmişlere sahip bireylerle sanal ilişkiler kurma ve küresel bir topluluğa katkıda bulunma fırsatları sağlayabilir. Sonuç olarak hem yüz yüze hem de çevrim içi gönüllülük faaliyetleri ayrı ayrı öneme sahiptir. Bunlardan hangisine katılacağınız, topluluğun veya kuruluşun özel ihtiyaçlarına ve gönüllünün becerilerine ve ilgi alanlarına bağlı değişir." **(Mahmood Ibrahim Atiya, Irak, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük, insanların fiziksel olarak etkileşime girmesine, sorunları ilk elden gözlemlemesine ve kaynakları daha etkin kullanmasına olanak sağladığı için çevrim içi

gönüllülüğe göre daha güçlü bir etkiye sahiptir. Çevrim içi durumda, yardımın doğru kişiye teslim edilip edilmediğini kontrol etmek zordur." **(Haris Naeem, Pakistan, OG1)**

"Yüz yüze iletişimin gücü gönüllülük faaliyetlerinde daha etkilidir." **(Osamah Al-Koshari, Yemen, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılarak sosyal becerilerin ve empatinin etkili bir şekilde inşa edilebileceğini düşünüyorum. Aynı zamanda, çevrim içi gönüllülük faaliyetleri, küresel ilişkiler kurma, zaman tasarrufu ve enerji verimliliği şeklinde olumlu etkilere sahiptir." **(Arya Alifa Mukti, Endonezya OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katıldığımda kendimi içerisinde yer aldığım faaliyet sürecine daha bağlı hissediyorum ve faaliyet boyunca manevi tutkuyu daha çok hissediyorum. Ancak çevrim içi gönüllülük faaliyetleri ile mesafelerin ortadan kalktığını ve bu sayede uzaktan bile olsa çok daha fazla kişiye ulaşmamıza yardımcı olur." **(Emdadul Haque, Bangladeş, OG1)**

"Yüz yüze gönüllülük, çevrim içi olana kıyasla hala en sevdiğim gönüllülük türüdür. İkisini de deneyimledim ve insani duyguların çoğunlukla yüz yüze gönüllülük yoluyla hissedilebildiğini düşünüyorum. Yüz yüze gönüllülük, gönüllülük faaliyetlerinde gerçek bir etki yaratmanın anahtarıdır." **(Faradji Newfel, Cezayir, OG1)**

"Çoğu durumda, yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinde, insanların sorunlarıyla doğrudan ilgilenme imkânı bulunduğundan dolayı, çevrim içi gönüllülükten daha fazla etkiye sahip olduğunu düşünüyorum." **(Mohammad Al Bahlul, Bangladeş, OG2)**

"Yüz yüze faaliyetlerde insanların ihtiyaçlarının daha açık ve net bir şekilde anlaşılmayacağınım düşünüyorum bu sebeple yüz yüze gönüllülük türünü tercih ediyorum." **(Walaa Ali, Mısır, OG2)**

"Yüz yüze gönüllülük aracılığı ile gönüllülük faaliyetlerinden daha fazla manevi doyum alınır. Ancak çevrim içi gönüllülükte insanlar arasına internet girdiği için yüz yüze faaliyetlerde olduğu gibi kuvvetli bir bağ kurulamaz." **(Naima Kazmi, Pakistan, OG2)**

SONUÇ VE ÖNERİLER

1929 Büyük Buhranınından itibaren 1970'li yıllara kadar, ekonomik ve sosyal alanda devlet müdahalesi önemli ölçüde hissedilirken, 70'li yılların başından itibaren ekonomik bunalımın ve küreselleşme sürecinin etkisiyle artan devlet harcamalarında kısıntıya gidilmiştir. Bu durum devletin rolünü piyasaya devretmesi sürecini beraberinde getirmiştir. Kamu harcamalarında yaşanan artış, refah devletinde gerileme ve neoliberal politikaların önem kazanmasıyla devlet yapılanmasında önemli değişimlere yol açmış ve devlet ile sivil toplum ilişkisi yeniden şekillenmiştir.

İnsanlık tarihi boyunca ateşin keşfi, tekerleğin icadı ve yazının bulunması gibi birçok kırılma dönemi yaşanmıştır. Sanayi devriminin ardından yaşanan modern çağ ve akabinde dijital çağın gelmesi bu kırılmalardan birisidir. 1970'li yıllar itibariyle devlet sosyal alanın düzenleyicisi rolünü kaybetmiştir ve sivil toplum canlanma sürecine girmiştir. Bu süreç ile birlikte sivil toplum "üçüncü sektör" olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Her ne kadar sivil toplum kavramının net bir tanımı olmasa da bu kavramı toplum yararına, kâr amacı gütmeden, gönüllülük esası ile yapılan bireysel ve kolektif faaliyetlerin yer aldığı alan olarak tanımlayabiliriz.

Sivil toplum kavramının temel yapı taşlarından biri gönüllülük kavramıdır. Tarih boyunca insanlar, savaşlar, hastalıklar, doğal afetler, açlık ve kıtlık gibi hem doğal hem de insan eliyle ortaya çıkan birçok sorunla karşı karşıya kalarak zor dönemlerden geçmiştir. Bu dönemlerde bireysel ve topluluklar halinde daha iyi yaşam şartları sağlamak ve toplumsal problemler konusunda farkındalık yaratarak bu problemlere çözüm üretmek amacıyla kâr amacı gütmeden çeşitli faaliyetlerde bulunan insanlar, gönüllülük kavramının ana aktörünü oluşturmuşlardır.

1900'lü yılların sonu "Dijital Çağ" olarak adlandırdığımız dönem, küreselleşme olgusunun etkisi ile insan hayatına yeni bir yön vermiştir. Dijital iletişim kavramının ortaya çıkması, dünya üzerindeki mesafelerin giderek kısalmasına ve yerelden küresele ulaşmanın kolaylaşmasına yol açmıştır. 21. Yüzyıla damgasını vuran koronavirüs pandemi süreci dijitalleşme sürecinin hız kazanmasına yol açmıştır. Bu süreç ile "dijital iletişim" kavramı sivil toplum alanında önemli bir yer edinmiştir.

İletişim kavramında yaşanan gelişmeler, hayatın birçok alanında işlerin daha kolay, hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamıştır. Bu durum, zaman ve mekândan bağımsız olarak küresele erişim konusunda engellerin ortadan kalkmasına yol açmıştır. Yaşanan bu süreç, toplumsal bilincin gelişmesine ve toplumsal sorunlara dair farkındalığın artmasına katkıda bulunurken, gönüllülük temelli faaliyetlerin görünürlüğü dünya genelinde önemli bir seviyeye ulaşmıştır.

Günümüzde etkisi hala devam etmekte olan COVID-19 salgını, tüm dünyayı etkisi altına alarak küresel bir salgına dönüşmüş ve toplumsal birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Salgın sürecinin yüz yüze yapılan faaliyetleri olumsuz yönde etkilemesi ile yüz yüze gönüllülük faaliyetlerinin uygulanabilirlik alanı daralmıştır. Gönüllülük faaliyetlerinin tüm paydaşlarının (STK'lar, bireyler, devlet kurumları, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, özel sektör kuruluşları, uluslararası kuruluşlar vb.) yaşanan salgın sürecinden etkilenmesiyle birlikte faaliyetlerin elektronik ortama taşınması, özellikle genç gönüllüler ve gönüllü kuruluşlar için zaman ve mekândan bağımsız çalışma gibi birçok faydayı beraberinde getirmiştir. Yapılan araştırmalar, gönüllülerin ve gönüllü kuruluşların pandemi süreciyle birlikte faaliyetlerini çevrim içi ortama taşımasıyla birlikte, her türlü kriz ortamında gönüllülük faaliyetlerinin kesintisiz bir şekilde sürdürülmesinin hedeflendiği ortaya çıkmıştır.

Dünya çapında siyasal sistemleri, ekonomileri, kültürleri aşan gönüllülük kavramı, yerelde ve küreselde büyük bir gençlik potansiyeline sahiptir. Gönüllü olmak, gençleri doğrudan etkilemekte ve gençlerin gerek yaşadığı çevreye gerekse topluma olan ilgilerini artırmakta ve toplumsal sorunlara karşı gençlerde farkındalık oluşmasını sağlamaktadır. Ayrıca gençler kendilerini gerçekleştirebilecekleri ve yeteneklerini, toplumsal faydayı sağlamak adına ortaya koyabilecekleri alanları gönüllülük aracılığıyla oluşturabilmektedirler. Aynı zamanda, gönüllü faaliyetler çerçevesinde yetenek ve becerilerini keşfeden gençlerin istihdam edilebilirliğinin arttığı görülmektedir.

Pandemi süreciyle birlikte artan internet kullanımı ile gençler sanal ortamlarda daha fazla vakit geçirmeye başlamıştır. Zaman ve mekândan bağımsız olmanın yanı sıra daha az maliyete sahip olan çevrim içi gönüllülük faaliyetleri, gençlere uzaktan da gönüllü olabilme imkânı sağlamış ve bu süreç çevrim içi gönüllülük kavramının yeni normal olarak adlandırılması ile devam etmiştir.

Günümüzde gönüllülük faaliyetleri ile ilgili tartışılan bir diğer konu ise koronavirüs pandemi süreciyle birlikte giderek artan çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin sürdürülebilir olup olmadığıdır. Zaman ve mekândan bağımsızlık, gönüllülük faaliyetlerine kolay erişim, faaliyetlerin küresel çapta yapılabilmesi, ekonomik kısıntılara takılmaması gibi avantajlara sahip olan çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin uygulanması aşamasında yönetişim ve sürdürülebilirlik kavramları oldukça önemlidir. Çevrim içi platformlar aracılığıyla gönüllüler arası koordinasyonun açık ve anlaşılır bir şekilde kurulabilmesi, gönüllülerin karar alma ve geliştirme süreçlerine aktif katılımı, çevrim içi gönüllülüğün güçlenmesi konusunda önemli yapı taşlarıdır. Bu sebeple gönüllülük faaliyetinde bulunan tüm kurum ve kuruluşların faaliyetlerini şeffaflık, hesap verebilirlik, sorumluluk, etkililik, tutarlılık gibi yönetişim ilkeleri çerçevesinde uygulaması faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Yönetişim ilkelerini benimsemiş olan kurumlarda gerek gönüllü ile kurum arası gerekse gönüllü-gönüllü ilişkilerinin daha sağlıklı bir şekilde yürütüldüğü görülmektedir. Gönüllülük alanında çalışan kurumların çevrim içi gönüllülük faaliyetleri konusunda gerekli analizleri yapıp bu alanın avantajları

ve dezavantajlarını ortaya çıkarması, avantajları güçlendirirken dezavantajları ortadan kaldırmaya yönelik adım atmaları beklenmektedir.

Bu tezde 21. yüzyılın getirdiği yeni teknolojik gelişmelere kolaylıkla uyum sağlayabilen gençlerin gönüllülük algıları ve gönüllülük faaliyetlerine katılım durumlarının yanı sıra, koronavirüs pandemisi ile birlikte gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algılarının ne yönde değiştiği ele alınmıştır.

Bu kapsamda İslam İşbirliği Gençlik Forumu Gönüllü Ağına kayıtlı 20 genç gönüllü ile çevrim içi odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Gençlerin gönüllülük algısını anlamak amacıyla yapılan görüşmelerin sonucuna göre gençler için gönüllülük kavramı *"dayanışma ve sivil toplumu"* ifade etmektedir

Katılımcıların çoğunluğu gönüllülük faaliyetlerine *"vakıflar ve dernekler aracılığıyla"* katılım sağladıklarını ve gönüllülük faaliyetleri ile ilgili gerekli bilgileri çoğunlukla *"sosyal medya ve internet aracılığı"* ile ulaştıklarını bildirmişlerdir.

Katılımcılar, gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yeterince katılmadığını ve gönüllülük faaliyetlerine katılım hususunda genç kadınların az bir farkla genç erkeklerden daha fazla bu tür faaliyetlere katılım sağladığını düşünmektedirler.

Katılımcılara göre gönüllülük faaliyetlerine katılımdaki en önemli motivasyon kaynağı *"topluma fayda sağlama"* düşüncesidir. Katılımcılar yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetlerinin avantajı sorusuna çoğunlukla *"yüz yüze iletişimin gönüllülük faaliyetlerinde başarıya ulaşma konusunda daha etkili olması"* cevabını vermiştir. Ancak katılımcıların çoğunluğu gönüllülük temelli faaliyetlerin çevrim içi bir şekilde daha kolay yürütüleceğini düşünmektedir.

Katılımcılara göre, çevrim içi gönüllülük türünde gönüllülük faaliyetleri, daha hızlı ve daha kolay bir şekilde yürütülmektedir. Ayrıca, gönüllülük faaliyetleri zaman ve mekândan bağımsız olarak küresel bir seviyede kolaylıkla uygulanabilmektedir. Ancak katılımcılar, çevrim içi gönüllülüğün bazı dezavantajlara da sahip olduğunu düşünmektedir. Sanal gönüllülük faaliyetleri, dünya genelinde her yerde aynı kolaylıkta uygulanmayabilir. Bu durum, ağ bağlantısı ve altyapı sorunları gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Katılımcılar, çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine çoğunlukla sosyal medya aracılığı ile katıldıklarını belirtmişlerdir. Ancak katılımcılara göre gönüllülük faaliyetlerinin sanal ortamda uygulanması, *"sanal ortamda dolandırılma ve kandırılma"* riskini gündeme getirmektedir.

Araştırma sonucunda, koronavirüs pandemi süreci ile birlikte gençlerin gönüllülük algısının etkilendiği görülmüştür. Pandemi süreci öncesi yüz yüze gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerine katılım oranının,

pandemi süreci ile birlikte düştüğü ve bu süreç ile birlikte çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım oranının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Odak grup görüşmeleri sonucunda birinci ve ikinci hipotezin doğrulandığı, üçüncü hipotezin ise yapılan araştırma sonucu yanıt bulduğu görülmektedir. Koronavirüs pandemi süreci, gençlerin çevrim içi gönüllülük türü hakkında farkındalık sahibi olmasına neden olmuştur. Pandemi süreci öncesi çoğunlukla yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin pandemi süreciyle birlikte çevrim içi faaliyetlere katılım durumlarında artış yaşandığı gözükmektedir. Gençler için gönüllülük faaliyetleri sadece yüz yüze gerçekleştirilen faaliyetler olmaktan çıkmıştır. Bu durum hem birinci hem ikinci hipotezi doğrular niteliktedir.

Ancak, katılımcıların çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım oranları artsa da yüz yüze iletişim imkânı, faaliyetlerin takibi ve saha deneyimi gibi sebeplerden dolayı yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum katılımcıların sürdürülebilir gönüllülük faaliyetlerine odaklanan çevrim içi gönüllülük türü yerine, genellikle koronavirüs pandemisi gibi kriz anlarında, kesintiye uğrayabilecek yüz yüze gönüllülük faaliyetlerini tercih ettiğini göstermektedir. Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin, pandemi süreci sonrasında daha sürdürülebilir alışkanlıklar geliştirdiği hipotezi doğrulanamamaktadır.

Hipotez 1: Koronavirüs pandemi süreci, gençlerin gönüllülük algısında değişime neden olmuştur.

Hipotez 2: Pandemi süreci, gençler arasında internet üzerinden gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinde bir artışa neden olmuştur.

Hipotez 3: Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılan gençler, pandemi sonrası daha sürdürülebilir alışkanlıklar geliştirmişlerdir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler göstermektedir ki, pandemi süreci sonrası yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım oranı azalırken çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine katılım oranı artmıştır. Bu zamana kadar hiçbir çevrim içi gönüllülük faaliyetine katılmadıklarını belirten ancak çevrim içi ortamda gönüllü olarak planlanan odak grup görüşmesine katılan odak grup 2 katılımcılarına, katıldıkları bu görüşmenin çevrim içi gönüllülük faaliyet türlerinden biri olduğu söylendiğinde katılımcılar şaşırmışlardır. Bu durum katılımcılar tarafından çevrim içi gönüllülük türünün yeterince bilinmediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, çevrim içi odak grup görüşmesinden önce e-posta yoluyla katılımcılara yöneltilen "Tercih ettiğiniz gönüllülük türü nedir ve nedenini açıklar mısınız?" sorusuna katılımcıların araştırma öncesinde verdiği cevaplar ile, görüşme sonrasında değerlendirilen katılımcı cevapları arasında bir karşılaştırma

yaptığımızda, araştırmanın OG2 içinde yer alan katılımcıların çevrim içi gönüllülük türü hakkındaki düşünceleri üzerinde olumlu etkiler yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen veriler ve sonuçlar kapsamında, çalışmanın bundan sonra yapılacak çalışmalar için katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma verileri gerek akademik alanda gerekse sivil toplum alanında gönüllülük konusu üzerine çalışan bütün partnerlerin yararlanabileceği sonuçları içermektedir. Ancak çalışmadan daha kapsayıcı sonuçlar alınabilmesi adına, alan ile ilgili çalışmaların geliştirilmesi ve daha geniş bir kitle ile yapılmasının önemini belirtmekte fayda vardır.

Toplumsal hayatın her alanında etkisini gösteren gönüllülük kavramı, toplumsal problemlerin çözümünde önemli bir role sahiptir. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmelerin ve pandemi sürecinin etkisiyle uygulanabilirliği artan çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin önemi ve avantajları, ayrım gözetmeksizin toplumların her kesimine anlatılmalıdır.

Yüz yüze gönüllülük ve yeni normal olarak adlandırdığımız çevrim içi gönüllülük faaliyetleri kapsamında, bu faaliyetlerden doğabilecek olumsuz sonuçlara karşı gönüllülerin ve gönüllü kuruluşların hakları yasal bir çerçeveye oturtularak korunmalı ve gönüllülük faaliyetlerinin her şart ve koşulda kesintisiz bir şekilde devam etmesi sağlanmalıdır.

Gençlerin teknoloji ile ilişkisi bağlamında, genç gönüllü katılımını artırmak amacıyla gönüllülük çalışmaları dijital platformlarda güçlü bir alt yapıya kavuşturulmalı ve dijital mecralarda henüz gönüllülük faaliyeti yürütmeyen kurum ve kuruluşlara uygun platformlar kurulmalıdır. Bu kapsamda STK'ların dijital dönüşümünü hızlandırmak için çeşitli fonlar oluşturulmalı ve kaynaklar yaratılmalıdır.

Günümüzde her bireyin teknolojiye erişim olanağının aynı seviyede olmaması dijital eşitsizlik kavramının doğmasına neden olmuştur. Yaşanan bu eşitsizlik çevrim içi gönüllülük faaliyetleri yürütmek isteyen gönüllüleri doğrudan etkilemektedir. İnternet teknolojisi ve mobil iletişim konularında yaşanan dijital eşitsizlik problemine bir çözüm bulmak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşların ivedi bir şekilde gerekli çalışmaları yürütmeleri beklenmektedir.

Dijital teknolojilerin çevrim içi gönüllülük alanında maksimum fayda sağlaması için, sanal platformlara uygun, çevrim içi gönüllülük ile ilgili içerikler üretilmelidir. Sanal ortama yüklenecek verilerin kontrollü bir şekilde oluşturulması ve platformlar aracılığı ile toplanacak gönüllü verilerinin gizliliği konularında gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu kapsamda çevrim içi platformlara uygun kilit teknolojilere yatırım yapılması, bu platformların güvenilirliğinin uluslararası standartlara uygun olarak oluşturulması gerekmektedir.

Gönüllülük faaliyetleri başlangıçtan sonuca ulaşıncaya kadar sahip olduğu evreler sebebiyle bir yaygın öğrenme sürecidir. Gençlerin gelişiminde gönüllülüğün ne derece öneme sahip olduğu unutulmamalı

ve aynı zamanda gençlere yapılacak yatırımların geleceğe yapılacak yatırımlar olduğu kabul edilmelidir.

KAYNAKÇA

Abay, A. R. (2004), Sivil Toplum ve Demokrasi Bağlamında Sivil Dayanışma ve Sivil Toplum Örgütleri, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi: 271-281(02.02.2022)

Aksoy-Ercümen, M. (Ağustos 2017) "İslam Dünyasında İnsani Krizler", *İNSAMER*, Araştırma 43, https://www.insamer.com/tr/uploads/pdf/rapor-islam-dunyasinda-insani-krizler.pdf (19.05.2022)

Aktaş, M.E. (2022), "1980 Sonrası Küreselleşmenin Etkisi ile Güçlenen Neoliberal Politikaların Sosyal Devletin Rolüne Etkisi ve Küresel Sivil Toplumun Ortaya Çıkışı", *Toplumsal Değişim Dergisi, 4*(1): 70-87 https://dx.doi.org/10.51448/tde.2022.4

Alp, M., İyiol, D. (2020) "Hak Temelli Örgütlerde Online Gönüllülük Rehberi", Akdeniz Gençlik Derneği, Rehber Kitapçığı

Arastaman, G., Fidan, T. (2018), "Nitel Araştırmada Geçerlik Ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi* Dergisi, 15(1), 37-75.

Arendt, H. (1996), *Geçmişle Gelecek Arasında*, (Çev: B.S. Şener), İstanbul: İletişim Yayınları: 34

Ateş, D., Uysal, A. (2006), "Merkez-Dışı Ülkelerdeki Ulus Ötesi Sivil Toplum Kuruluşları: Dış Politika, Finansman ve Meşruiyet", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16): 63-86.

Balay, R. (2004), "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37*(2): 61-82 https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000097

Baltacı, A. (2019), "Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388 https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299

Başkale, H., (2016), "Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi*", Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9*(1): 23-28

Braun, V., Clarke, V. (2013), *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. Sage.

Çalış, Ş. (2013), "Üç Tarz-ı Siyasetten Globalizme", Derleyen. Çukurçayır, M.A., *Küresel Sistemde: Siyaset, Yönetim Ekonomi*, Konya, Çizgi Kitabevi

Cengiz, K., Küçükural, Ö., Tol, U.U., Akşit, B. (2005), *Türkiye ve Ortadoğu'da Sivil Toplum Tartışmaları*, Sivil Toplum ve Demokrasi, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Cooper, T.L., Bryer, T.A. and Meek, J.W. (2006), "Citizen-Centered Collaborative Public Management", *Public Administration Review*, Special Issue, 76-88 DOI:10.1111/j.1540-6210.2006.00668.x

Creswell, J. W., Poth, C. N. (2016), *Qualitative İnquiry And Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Sage publications

Çokluk, O., Yılmaz, K., Oğuz, E. (2011), "Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 4*(1): 95-107

Demirkaya, Y. (2006), "Küreselleşmenin Kamu Yönetimi Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği", *Avrupa Araştırmaları Dergisi, 14*(2): 133-150

Durmuş, N. (2022), Sivil Toplum Kuruluşlarında İnsan Kaynağı Olarak Gönüllülük ve Gönüllü Yönetiminde Dijitalleşmenin Etkisi: Türk Kızılay Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ertuğrul, C., Çolak, O. (2010), Küreselleşme Sürecinde Sosyal Devletten Neo-Liberal Devlete Geçiş, *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 47*(543): 65-77

Gülcan, C., (2021), "Nitel Bir Veri Toplama Aracı: Odak (Fokus) Grup Tekniğinin Uygulanışı ve Geçerliliği Üzerine bir Çalışma", *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü E-Dergisi, 4*(2): 94-109

Kabasakal, M. (2008), Sivil Toplum ve Demokrasi Denetçi Yeterlilik Tezi, T.C. İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Ankara

Karataş, Z., (2015), "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri", *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırma Dergisi, 1*(1): 62-80

Kartal, Ç. (2016), "Küreselleşme Sürecinin Devlet Yapısı Üzerine Etkileri", *Ankara Barosu Dergisi*: (2):319 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398525 (18.04.2022)

Kılıçalp, D. (2022), "Çevrim içi Gönüllülük ve Sivil Toplum Kuruluşları", *Gönüllülük ve Gönüllülerle Birlikte Çalışmak:* 271-288 DOI: 10.26650/B/SS49.2022.006.12

Kocabıyık O. O. (2016), "Olgubilim Ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(1), 55-66.

Lachance, E.L. (2020), "COVID-19 and Its Impact on Volunteering: Moving Towards Virtual Volunteering", *Leisure Sciences*. https://doi.org/10.1080/01490400.2020.1773990C

Morgan, D. L. (1997), Focus Groups As Qualitative Research (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

McGregor-Lowndes, M., Crittall, M., Conroy, D., ve Keast, R. (2017), "Individual giving and volunteering: Giving Australia 2016", Brisbane, Australia: Australian Government Department of Social Services https://volunteeringhub.org.au/wpcontent/uploads/2021/02/Giving%20Australia%202016:%20Individual%20Giving%20and%20Volunteering.pdfhttps://volunteeringhub.org.au/wpcontent/uploads/2021/02/Giving%20Australia%202016:%20Individual%20Giving%20and%20Volunteering.pdf

Pietkiewicz, I., Smith, J. A. (2014), "A Practical Guide To Using İnterpretative Phenomenological Analysis İn Qualitative Research Psychology", *Psychological journal*, *20*(1), 7-14.

Seggie, F. N., Bayyurt, Y. (2015). *Nitel araştırma*. Anı yayıncılık.

Seligman, A.B. (1992), The *Idea Of Civil Society, The Free Press,* New York: 107-113.

Şahin, Ş., Bir, A.A., Suher, H.K., (2009), "Odak Grup Yönetimi: Uygulamacılar Açısından Bir Değerlendirme", *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 11*(11), ss51-74.

Şeker, M. vd. (2020), "Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu", Ankara: TÜBA Raporları

Şenkal, A. (2005), *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Taşçı, F. (2021), "İslam İşbirliği Teşkilatı Sosyal Politikalar ve Covid-19", *İlke Yayınları,* (104), https://ilke.org.tr/images/yayin/pn_29/ikam_politika_notu_29.pdf (18.03.2022) DOI: http://dx.doi.org/10.26414/pn029

Tosun, G. E. (2003), "Global Sivil Toplum, Siyaset ve Yurttaşlık", Sivil *Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi*, 1(4): 60

Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020), "Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme", *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20 (1), 153- 182.

Yıldırım, A. & Şimşek, H, (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, O. (2006), Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Dünya Politikasında Artan Rolü: Uluslararası Kuruluşlar Açısından Bir Değerlendirme, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldız, Ö. (2007), "Küresel Sivil Toplumun Paradoksları", *Sosyoloji Dergisi*, Ülgen Oskay'a Armağan Özel Sayısı.

Yılmaz, K. ve Horzum, M.B. (2005), "Küreselleşme, Bilgi Teknolojileri ve Üniversite", *Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6* (10): 103-121.

Van Manen, M. (2007), "Phenomenology of Practice. Phenomenology & Practice", *1*(1), 11-30. https://doi.org/10.29173/pandpr19803.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Annual Report 2020 by the President of ICYF, https://www.icyforum.org/reports/

Annual Report 2021 by the President of ICYF, https://www.icyforum.org/reports/

Annual Report 2022 by the President of ICYF, https://www.icyforum.org/reports/

Azernews, "International Volunteers Forum of Islamic Countries held in Baku", https://www.azernews.az/nation/162279.html (10.03.2022)

Başkent Üniversitesi, "COVID-19'dan Korunmak İçin Hangi Önlemler Alınmalıdır?",https://covid19.baskent.edu.tr/kw/menu_icerik.php?birim=5086&menu_id=2 (10.04.2022)

BEVOL 1st International Conference Development Of Volunteering In Universities, https://univol.bevol.org/#goals (03.05.2022)

BEVOL, https://univol.bevol.org/sponsors (06.08.2022)

BEVOL, https://univol.bevol.org/#targets (03.05.2023)

Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Gönüllülüğün Durumu 2011 Raporu, https://www.unv.org/sites/default/files/2011%20State%20of%20the%20World%27s%20Volunteerism%20Report%20-%20Universal%20Values%20for%20Global%20Well-being.pdf (23.02.2022)

Canada Volunteer Bénévoles, (2020, March), "Virtual Volunteering Report", https://volunteer.ca/vdemo/ResearchAndResources_DOCS/Virtual%20Volunteering%20Mar2020.pdf (25.05.2022)

Daily Sabah, "ICYF Provides Online Volunteer Training For Global Youth", https://www.dailysabah.com/politics/icyf-provides-online-volunteer-training-for-global-youth/news (10.03.2022)

DBE, https://www.dbe.com.tr/tr/kurumsal/8/fokus-grup-calismalari/ (14.05.2022)

Devlet Planlama Teşkilatı (2000), *Küreselleşme ve Özel İhtisas Komisyon Raporu,* https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Kuresellesme-OIK-Raporu.pdf (12.12.2021)

Dhaka OIC Youth Capital, "Sheikh Hasina Youth Volunteer Award 2020", https://dhaka.oicyouthcapital.com/shyva/?fbclid=IwAR2LbPRRFO3CsETLFGsP_Q63yEPc6VhFjJHj9KtwDfkkryBL1yPpbK-GUVc (10.03.2022)

Erciyes Üniversitesi Koronavirüs Komisyonu, "COVID-19 Nedir?", https://kov-kom.erciyes.edu.tr/SayfaIcerigi/14/5/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir.html (10.04.2022)

General Assembly Report by the President of the ICYF, 2021, https://www.icyforum.org/reports/

Gutenberg, "Free e-book", www.gutenberg.org (18.07.2022)

Hürriyet, "Koronavirüs Salgını İnternet Trafiğini Nasıl Etkiliyor?", https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/koronavirus-salgini-internet-trafigini-nasil-etkiliyor-41478132 (18.06.2022)

Hürriyet, "İslam İşbirliği Gençlik Forumu Online Gönüllülük Eğitimi", https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gonullu-gencler-ile-dunya-koprusu-kuruldu-41523569 (10.03.2022)

Islamic Cooperation Youth Forum, "Baku International Volunteers Forum of Islamic Countries", https://www.icyforum.org/baku-international-volunteers-forum-of-islamic-countries/ (10.03.2022)

Islamic Cooperation Youth Forum, "History", https://www.icyforum.org/history/ (15.01.2022)

Islamic Cooperation Youth Forum, "Vision and Mission", https://www.icyforum.org/vision-mission/ (10.06.2022)

Islamic Cooperation Youth Forum, "ICYF Young Volunteers Camp 2021", https://www.icyforum.org/volunteers-camp/ (13.02.2022)

Islamic Cooperation Youth Forum, "Media Briefing International Opening of Sheikh Hasina Youth Volunteer Award 2020", https://www.icyforum.org/media-briefing-international-opening-of-sheikh-hasina-youth-volunteer-award-2020/ (10.03.2022)

Islamic Cooperation Youth Forum, "Gönüllü Gençler İle Dünya Köprüsü Kuruldu", https://www.icyforum.org/gonullu-gencler-ile-dunya-koprusu-kuruldu/# (10.03.2022)

Islamic Cooperation Youth Forum, "Yeşilay, Bağımlılıkla Mücadelede Gençlerin Gücüne Güveniyor", https://www.icyforum.org/yesilay-bagimlilikla-mucadelede-genclerin-gucune-guveniyor/ (10.03.2022)

İstanbul Bilgi Üniversitesi, "Türkiye'de Gönüllülük Araştırma Raporu 2019", https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2019/12/16/Go%CC%88nu%CC%88llu%CC%88lu%CC%88kAras%CC%A7t%C4%B1rmaSonuc%CC%A7lar%C4%B1.pdf (24.08.2022)

İstanbul Bilgi Üniversitesi, (13 Aralık 2019), "Türkiye'de Gönüllülük Araştırması", Türkiye'de Gönüllülük: Katılım, Koşullar ve Hukuk Konferansı, https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2019/12/16/Go%CC%88nu%CC%88llu%CC%88lu%CC%88karas%CC%A7t%C4%B1rmaSonuc%CC%A7lar%C4%B1.pdf (24.08.2022)

Kızılay Akademi, "Koronavirüs Çağında Gönüllülüğün Geleceği", https://yillik.kizilayakademi.org.tr/koronavirus-caginda-gonullulugun-gelecegi/ (28.06.2022)

Kızılay Gönüllü Yönetimi Direktörlüğü Raporu, (2022), https://www.kizilay.org.tr/raporlar (29.06.2022)

Kızılay Gönüllülük Platformu, https://www.kizilay.org.tr/kurumsal/gonulluol (19.07.2022)

Kızılay Tarih, http://kizilaytarih.org/makale-tez/tz011.pdf (22.02.2022)

Milliyet, "Yeşilay'dan 46 Ülkeden Genç Gönüllüye Bağımlılık Farkındalığı Eğitimi", https://www.milliyet.com.tr/pembenar/yesilaydan-46-ulkeden-genc-gonulluye-bagimlilik-farkindaligi-egitimi-6258245 (10.03.2022)

Nar Reports Realtor Association Donations To Communities Doubled, Volunteerism Increased During Pandemic, https://www.rismedia.com/2020/12/06/nar-reports-realtor-association-donations-to-communities-doubled-volunteerism-increased-during-pandemic/ (28.06.2022)

OECD, "Women Are Catching Up To Men İn Volunteering, And They Engage İn More Altruistic Voluntary Activities", https://www.oecd.org/gender/data/women-are-catching-up-to-men-in-volunteering-and-they-engage-in-more-altruistic-voluntary-activities.htm (24.07.2022)

Online Etimology Dictionary, https://www.etymonline.com/search?q=volunteer, adresinden alındı. (22.02.2022)

Organization of Islamic Cooperation, (1969), "Charter of the OIC", https://www.oic-oci.org/page/?p_id=53&p_ref=27&lan=en (08.08.2022)

Organization of Islamic Cooperation,, (2015), "2025 Action Plan of the OIC", https://www.oic-oci.org/page/?p_id=294&p_ref=103&lan=en (08.08.2022)

Organization of Islamic Cooperation, (2016), "OIC Youth Strategy", https://www.oic-oci.org/docdown/?docID=3051&refID=1121 (17.01.2022)

OIC Youth Capital, "the Doha Youth Camp for Voluntary and Humanitarian Work", https://www.oicyouthcapital.com/distinguished-participants-in-the-doha-youth-camp-for-voluntary-and-humanitarian-work/ (18.03.2022)

Oracle Cloud Infrastructure (OCI), "Blok Zinciri nedir?", https://www.oracle.com/tr/blockchain/what-is-blockchain/ (26.08.2022)

Qatar Cultural and Heritage Center, "Doha Youth Camp for Humanitarian and Volunteer Work", https://qeventc.qa/events/doha-youth-camp-for-humanitarian-and-volunteer-work/ (18.03.2022)

Resmî Gazete, (15 Aralık 2009), "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, İslam Konferansı Örgütü ve İslam Konferansı Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu Arasında İslam Konferansı Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu'nun İstanbul'da Kurulması Hakkında Anlaşma" https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/12/20091215-1-1.pdf (15.01.2022)

Salto Youth, "International Volunteers Forum of Islamic countries", https://www.salto-youth.net/tools/toy/reference/international-volunteers-forum-of-islamic-countries.7434/ (10.03.2022)

SosyalBen Vakfı & Sabancı Üniversitesi Toplumsal Duyarlılık Projeleri Ofisi, (25 Kasım 2021), "2020 E-Gönüllülük Zirvesi Raporu, https://www.sosyalben.org/UPLOAD/fr/ego%cc%88nu%cc%88llu%cc%88lu%cc%88kzirvesi_rapor.pdf, (05.09.2022)

Star Gazetesi, "ICYF Başkanı Taha Ayhan: Deprem Sonrasında Gençlerin Yardım Çalışmaları Gelecek İçin Umut Olmuştur", https://www.star.com.tr/guncel/icyf-baskani-taha-ayhan-deprem-sonrasinda-genclerin-yardim-calismalari-gelecek-icin-umut-olmustur-haber-1781484/ (30.04.2023)

Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı, https://www.mfa.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati.tr.mfa (17.07.2023)

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı, https://gonulluyuzbiz.gov.tr/ (19.07.2022)

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Gönüllülük Temalı Uluslararası Fotoğraf Yarışması, https://uogm.gsb.gov.tr/Duyuru/175911/gonulluluk-temali-uluslararasi-fotograf-yarismasi.aspx (08.03.2022)

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "ICYF İşbirliği ile Genç Gönüllüler Kültürlerarası Öğrenme ve Paylaşım Kampı", https://ghgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/10001/1/253756/icyf-ile-genc-gonulluler-kulturlerarasi-ogrenme-ve-paylasim-kampi.aspx (15.03.2022)

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "Genç Gönüllüler Kültürlerarası Öğrenme Ve Paylaşım Kampı'nın İkincisi Başladı", https://ghgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/253901/genc-gonulluler-kulturlerarasi-ogrenme-ve-paylasim-kampinin-ikincisi-basladi.aspx (16.03.2022)

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığından Gönüllülük Seferberliği Haberi, 2019, https://shgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/217105/genclik-ve-spor-bakanligindan-gonulluluk-seferberligi.aspx, (07.03.2022)

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Platformu, https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html (10.04.2022)

Türkiye Cumhuriyeti İç İşleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (Ocak 2021), "Afetlerde Gönüllülük ve AFAD Gönüllülük Sistemi Raporu", https://sanliurfa.afad.gov.tr/kurumlar/sanliurfa.afad/Duyurular/irap/AFAD-Gonulluluk-Sunumu-1132021.pdf (24.01.2021)

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı. COVID-19 (SARS-CoV-2 enfeksiyonu) Genel Bilgiler, Epidemiyoloji ve Tanı. Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması. Ankara: 2020, https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66337/genel-bilgiler-epidemiyoloji-ve-tani.html (18.06.2022)

Türk Kızılay, (2021), Kızılay 2021 Yıl Sonu Değerlendirme Raporu, https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/turk-kizilay-2021-faaliyet-raporu-11-05-2022-98842565.pdf (28.12.2022)

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (2020), "COVID-19 Salgınının Türkiye'de Faaliyet Gösteren STK'lara Etkisi",https://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/COVID19_AnketSonucRaporu.27.04.20_(1)(1).pdf (11.11.2022)

UN Volunteers, https://www.unv.org/ (18.07.2022)

UN Volunteers 2021 Annual Report, https://www.unv.org/Annual-report/Annual-Report-2021 (18.07.2022)

UN Volunteers, (2018), "2018 State of the World's Volunteerism Report The thread that binds Volunteerism and community resilience", https://www.unv.org/sites/default/files/2018%20The%20thread%20that%20binds%20final.pdf (05.09.2022)

UN Volunteers, "Beyond Averages: Do Gender Disparities Exist In Volunteering?", https://www.unv.org/Success-stories/beyond-averages-do-gender-disparities-exist-volunteering (24.07.2022)

UN Volunteers, "Who We Are?", https://www.unv.org/about-unv/who-we-are (28.06.2022)

VolunteerMatch, https://www.volunteermatch.org/ (17.07.2022)

We Are Social (2022), "Dijital 2022 Küresel Genel Bakış Raporu" https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/ (10.11.2022)

We Are Social 2022: Dünyada ve Türkiye'de İnternet-Sosyal Medya Kullanımı, https://recrodigital.com/dunyada-ve-turkiyede-internet-sosyal-medya-kullanimi-2022/ (10.11.2022)

WEFA Uluslararası İnsani Yardım Organizasyonu, "OIC Genç Gönüllü Kampı"na WEFA da Katıldı", https://wefa.org/islam-isbirligi-teskilati-wefa/ (09.03.2022)

Youth Opportunuties, "ICYF International Volunteer Camp in Turkey 2021", https://www.youthop.com/scholarships/seasonal/icyf-international-volunteer-camp-in-turkey-2021-fully-funded (12.03.2022)

EKLER

Ek 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

…/…/ 20…

Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük ve Çevrim İçi Gönüllülük Algısı Üzerine Bir Odak Grup Çalışması: İslam İşbirliği Gençlik Forumu Örneği

Tez Çalışması

Marmara Üniversitesi Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Ege Aktaş tarafından Prof. Dr. İclal Atilla danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında, sizleri "Koronavirüs Pandemi Süreci Sonrası Gençlerde Gönüllülük ve Çevrim İçi Gönüllülük Algısı Üzerine Bir Odak Grup Çalışması: İslam İşbirliği Gençlik Forumu Örneği" başlıklı araştırmaya davet etmekteyiz.

Araştırmaya katılımınızı belirlemeden önce, araştırmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi sahibi olmanız önemlidir. Bu nedenle, lütfen aşağıdaki formu dikkatlice okuyun ve anlayın. Eğer herhangi bir hususu anlamazsanız veya araştırma hakkında daha fazla bilgi edinmek isterseniz, bizimle iletişime geçmekten çekinmeyin.

Bu çalışma, toplumsal dayanışma ve refahın önemli bir bileşeni olan gönüllülüğün uluslararası alanda kabul edilebilir bir tanımını yapmayı ve 2020 yılından itibaren küresel çapta büyük bir etki ve dönüşüm yaratan koronavirüs salgınıyla birlikte genç gönüllülerin sayılarının artması ve gönüllülük alanındaki önemli paydaş haline gelmeleri nedeniyle, genç gönüllülerin pandemi öncesi ve sonrası dönemlerdeki gönüllülük ve çevrim içi gönüllülük algılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmaya katılmak, gönüllülük esasına dayanmaktadır. İstememeniz halinde çalışmadan çıkma hakkına sahip olduğunuzu hatırlatmak isteriz. Bu formu onaylamanız, araştırmaya katılım için onay verdiğiniz anlamına gelir. Çevrim içi odak grup görüşmesi yöntemiyle yapılacak bu çalışma, Zoom uygulaması üzerinden görüntülü olarak gerçekleştirilecektir. Yaklaşık olarak 120 dakika sürecek görüşme, ortak bir şekilde belirlenecek olan gün ve saatte gerçekleştirilecektir. Görüşme süresince araştırma amacına uygun olarak size bazı sorular yöneltilecektir. Sizden beklenen, içtenlikle bu sorulara cevap vermenizdir. Herhangi bir rahatsızlık hissettiğiniz bir soruyla karşılaşırsanız, cevap vermeme seçeneğiniz bulunmaktadır. Görüşme süresince verdiğiniz cevaplar, raportör tarafından kaydedilecektir. İsminiz ve bilgileriniz, araştırma metni içerisinde yer alacaktır.

Araştırma sürecinde konuyla ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için, aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla iletişime geçebilirsiniz.

Araştırmacı: Merve Ege Aktaş

Araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız, lütfen bu e-postaya aşağıdaki cümleyi ve adınızı soyadınızı yazarak geri dönüş yapınız:

"Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmadan katılmayı kabul ediyorum."

Adı-Soyadı

Ek 2. Odak Grup Görüşmesi Başlangıç Formu

Demografik Bilgi Soruları:

Adınız Soyadınız:

Yaşınız:

Uyruğunuz:

Eğitim Durumunuz:

Cinsiyetiniz:

Mesleğiniz:

Bulunduğunuz ülkede internete erişim durumunuz:

Bu zamana kadar herhangi bir çevrim içi gönüllülük faaliyetine katıldınız mı?

Tercih ettiğiniz gönüllülük türü ve nedeni (Yüz yüze gönüllülük- çevrim içi gönüllülük):

Ek 3. Odak Grup Görüşme Formu

1. Gönüllülüğü bir cümle ile tanımlayabilir misiniz?
2. Çevrim içi gönüllülük kavramını bir cümle ile nasıl tanımlarsınız?
3. Gönüllülük faaliyetleri ile ilgili haberlere hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?
4. Yüz yüze katılım sağladığınız gönüllülük faaliyetlerine örnek verebilir misiniz? Bu faaliyetlere kimler aracılığıyla dahil oluyorsunuz? Ve yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılım motivasyonunuz nedir?
5. Yüz yüze gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
6. Bu zamana kadar gönüllülük çalışmalarına katıldığınız kurum ve kuruluşların web siteleri veya sosyal medya hesaplarında çevrim içi gönüllülük seçeneği gördünüz mü?
7. Bu zamana kadar herhangi bir çevrim içi/sanal gönüllülük faaliyetinde bulundunuz mu?
8. Bu zamana kadar katıldığınız çevrim içi gönüllülük faaliyetlerine örnekler verebilir misiniz? Bu faaliyetlere katılım motivasyonunuz neydi? (Bu zamana kadar online gönüllülük faaliyetinde bulunan grup tarafından cevaplanmıştır.)
9. Çevrim içi gönüllülük faaliyetlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
10. Sizce genler gönüllülük faaliyetlerine yeterince katılım sağlıyor mu?
11. Sizce gönüllülük faaliyetlerine katılan gençler çoğunlukla kadınlardan mı yoksa erkeklerden mi oluşuyor?
12. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi gönüllülük faaliyetlerini hangi yönde etkiler? Sizce gönüllülük faaliyetleri çoğunlukla gelişmiş ülkeler tarafından mı organize edilmektedir?
13. Online gönüllülük faaliyetlerinde zaman ve mekân kısıtlaması olmamasından dolayı, sanal gönüllülük faaliyetlerinin yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine kıyasla daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz?
14. Koronavirüs pandemi süreci öncesinde herhangi bir çevrim içi/sanal gönüllülük faaliyetinde bulundunuz mu? Koronavirüs pandemi süreci sonrası herhangi bir çevrim içi/ sanal gönüllülük faaliyetine katıldınız mı? Ve Koronavirüs pandemi süreci gönüllülük algınızda bir değişikliğe neden oldu mu?
15. Koronavirüs pandemi süreci sonrası çoğunlukla hangi tür gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladınız? Nedenini açıklar mısınız?
16. Yüz yüze yapılan gönüllülük faaliyetleri ile çevrim içi gönüllülük faaliyetlerini etki bakımından karşılaştırabilir misiniz?
17. Son olarak eklemek istediğiniz bir konu var mı?